

SKRAĆENICE

AAARS	Udruženje računovođa i revizora Republike Srpske (Association of Accountants and Auditors in the Republika Srpska)
R i R (A&A)	Računovodstvo i revizija (Accounting and Auditing)
ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske (Republika Srpska Banking Agency)
BCBS	Bazelski komitet za superviziju banaka (Basel Committee on Banking Supervision)
CC&A	Privredne komore i asocijacije (Chambers of Commerce & Associations)
CBBH	Centralna banka Bosne i Hercegovine (Central Bank of Bosnia Herzegovina)
CEBS	Komitet evropskih supervizora banaka (Committee of European Banking Supervisors)
CEIOPS	Komitet evropskih supervizora osiguranja i penzijskih planova za različita zanimanja (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors)
CESRfin	Komitet evropskih regulatora hartija od vrijednosti - Operativna grupa za finansijsko izvještavanje (Committee of European Securities Regulators – Operational Group on Financial Reporting)
CPD	Kontinualno profesionalno napredovanje (Continuing Professional Development)
EU	Evropska Unija (European Union)
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Banking Agency of the Federation of BiH)
FBE	Evropska bankarska federacija (European Banking Federation)
FEE	Evropska federacija računovođa (European Federation of Accountants)
FBiH	Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH SEC	Komisija za hartije od vrijednosti FBiH (Securities Exchange Commission of FBiH)
GDLN	Globalna mreža za učenje na daljinu (Global Development Learning Network)
IAIS	Međunarodna organizacija supervizora osiguranja (International Association of Insurance Supervisors)
IAPC	Međunarodni komitet za revizorske prakse (International Auditing Practices Committee)
IAPS	Međunarodna izjava o revizorskim praksama (International Auditing Practice Statement)
IAS	Međunarodni računovodstveni standardi (International Accounting Standards)
IASB	Međunarodni odbor za računovodstvene standarde (International Accounting Standards Board)
IASC	Međunarodni komitet za računovodstvene standarde (International Accounting Standards Committee)
IASCF	Međunarodna fondacija komiteta za računovodstvene standarde (International Accounting Standards Committee Foundation)
IES	Međunarodni obrazovni standardi (International Education Standards)
IFAC	Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants)
IFRIC	Međunarodni komitet za tumačenje finansijskog izvještavanja (International Financial Reporting Interpretation Committee)
IFRS	Međunarodni standardi za finansijsko izvještavanje (International Financial Reporting Standards)
IMF	Međunarodni monetarni fond (International Monetary Fund)
IOSCO	Međunarodna organizacija komisija za hartije od vrijednosti (International Organization of Securities Commissions)
ISA	Međunarodni standardi računovodstva (International Standards on Auditing)
ME	Ministarstvo privrede (Ministry of Economy)
MF	Ministarstvo finansija (Ministry of Finance)
MP	Ministarstvo pravde (Ministry of Justice)
SC	Upravni odbor (Steering Committee)
OHR	Kancelarija visokog predstavnika (Office of High Representative)
QA	Osiguranje kvaliteta (Quality Assurance)
REPARIS	Put ka Evropi – program računovodstvene reforme i institucionalnog jačanja (Road to Europe – Program of Accounting Reform and Institutional Strengthening)
ROSC	Izveštaj o poštivanju standarda i kodova (Report on the Observance of Standards and Codes)

RS	Republika Srpska
RS SEC	Komisija za hartije od vrijednosti RS (Securities Exchange Commission of RS)
SCE	CESRfin potkomitet za sprovođenje (CESRfin Sub-committee on Enforcement)
SEEPAD	Partnerstvo jugoistočne Evrope za razvoj računovodstva (South Eastern European Partnership Accountancy Development)
SIC	Standardni komitet za tumačenje (Standing Interpretation Committee)
SISE	CESRfin potkomitet za podršku međunarodnih standardima (CESRfin Sub-committee on International Standards Endorsement)
SMEs	Mala i srednja preduzeća (Small and Medium Enterprises)
SMOs	Izjave o obavezama članstva (Statements of Membership Obligations)
SRRFiBH	Unija računovođa i revizora Federacije (Federation Union of Accountants & Auditors)
XBRL	Ekstenzivan jezik poslovnog izvještavanja (eXtensible Business Reporting Language)
USAID	Američka Aгенicija za razvoja (United States Agency for International Development)

SADRŽAJ

1 SIŽE	5
1.1 UVOD	5
1.2 KORISTI KOJE DONOSI JAČANJE FINANSIJSKOG IZVJEŠTAVANJA PREDUZEĆA	5
1.3 MOTORI JAČANJA FINANSIJSKOG IZVJEŠTAVANJA PREDUZEĆA U BIH.....	6
1.4 STRATEGIJA ZA POSTIZANJE OJAČANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAVANJA PREDUZEĆA.....	7
1.5 FINANSIJSKI ZAHITJEVI VEZANI ZA STRATEGIJU I AKCIONI PLAN NA NIVOU ZEMLJE ..	16
1.6 IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA NA NIVOU ZEMLJE	22
1.7 NAREDNI KORACI... ..	22
2 UVOD.....	5
2.1 STRATEGIJSKI KONTEKST	23
2.2 OSNOVA ZA RAZVOJ STRATEGIJE	24
2.3 STRATEGIJSKI CILJEVI I KORISTI.....	26
2.4 ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIRI.....	27
2.5 PODLOGE	32
3 ANALIZA NEDOSTATAKA.....	39
3.1 ZAKONODAVNI OKVIR ZA RAČUNOVODSTVO	37
3.2 ZAKONODAVNI OKVIR ZA REVIZIJU	41
3.3 INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAČUNOVODSTVO I REVIZIJU.....	42
3.4 ZAKONODAVNI OKVIR ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE BANAKA.....	45
3.5 INSTITUCIONALNI OKVIR ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE BANAKA ..	46
3.6 ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PREDUZEĆA ČIJE AKCIJE KOTIRAJU NA BERZI.....	47
3.7 ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA	49
3.8 ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA OPOREZIVANJE	49
3.9 OKVIR ZA OBJAVLJIVANJE I PODNOŠENJE FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA ...	50
3.10 OKVIR ZA EDUKACIJU I OBUKU	50
4 DETALJNE AKTIVNOSTI	516
4.1 REGULISANJE OKVIRA ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE PREDUZEĆA (S).....	57
4.2 POROVOĐENJE OKVIRA ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE PREDUZEĆA (I)	59
4.3 UNAPREĐENJE PROCESA PREVOĐENJE IFRS (I).....	62
4.4 PODRŠKA PROCESU PREVOĐENJA IFRS (I).....	64
4.5 UNAPREĐENJE PROCESA PREVOĐENJA REVIZORSKIH STANDARDA (I)	67
4.6 PODRŠKA PREVOĐENJU STANDARDA REVIZIJE (I).....	69
4.7 PODRŠKA U ŠIRENJU EU PUBLIKACIJA O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI (S)	71
4.8 USKLAĐIVANJE ZAHTIJEVA ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE BANAKA (S).....	73
4.9 INSTITUCIONALNO JAČANJE SUPERVIZIJE BANAKA (I)	77
4.10 ORGANIZOVANJE POVEZANOSTI IZMEĐU GODIŠNJIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA I IZVJEŠTAVANJA O POREZU NA DOBIT PREDUZEĆA (S).....	80
4.11 INSTITUCIONALNO JAČANJE PORESKIH VLASTI (I).....	82
4.12 FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA (S).....	84
4.13 PODRŠKA FUNKCIJI SUPERVIZIJE OSIGURANJA (I).....	87
4.14 FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE KOTIRANIH PREDUZEĆA (S).....	89
4.15 PODRŠKA KOMISIJAMA ZA HARTIJE OD VRIJEDNOSTI FBIH I RS (I)	91
4.16 OBJAVLJIVANJE I PODNOŠENJE FINANSIJSKIH INFORMACIJA (S)	94
4.17 PODRŠKA U PODNOŠENJU IZVJEŠTAJA (I).....	97
4.18 USPOSTAVLJANJE NADZORA NAD REVIZORSKOM PROFESIJOM (I).....	100
4.19 RAZVOJ NADZORA NAD REVIZORSKOM PROFESIJOM (I)	102
4.20 PODRŠKA U IZGRADNJI KAPACITETA FUNKCIJE NADZORA (I).....	104
4.21 IZGRADNJA KAPACITETA ZA PODRŠKU REVIZORSKOJ PROFESIJI (I)	106
4.22 UNAPREĐENJE PROGRAMA EDUKACIJE ZA REVIZORE (I).....	108

4.23	UNAPREĐENJE KONTINUIRANE PROFESIONALNE EDUKACIJE REVIZORA (I)	111
4.24	UNAPREĐENJE PROGRAMA KONTROLE KVALITETA ZA REVIZORE (I)	114
4.25	UNAPREĐENJE DISCIPLINSKIH PROGRAMA ZA REVIZORE (I).....	115
4.26	JAVNI REGISTAR STATUTARNIH REVIZORA (I)	121
4.27	EVROPSKI I MEĐUNARODNI ODNOSI ZA REVIZORSKU PROFESIJU (I).....	123
4.28	PODRŠKA NASTAVNOM PROGRAMU ZA TREĆI NIVO IZ RAČUNOVODSTVA (I).....	127
4.29	PODRŠKA IMPLEMENTACIJE POBOLJŠANOG TREĆEG NIVOVA NASTAVNOG PROGRAMA(I).....	129
4.30	OBUKA ZA SUDSTVO (I).....	131
4.31	PROGRAM JAVNE SVIJESTI (I).....	135
5	KLJUČNI STUBOVI STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA.....	129
6	VREMENSKI RASPORED STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA.....	132
7	PLANIRANA IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA.....	134

1 SIŽE

1.1 Uvod

Ovaj dokument određuje strategiju i akcioni plan na nivou zemlje za jačanje kvaliteta finansijskog istraživanja preduzeća u Bosni i Hercegovini. Strategiju je razvio Upravni komitet koji se sastoji od učesnika u procesu iz javnog i privatnog sektora koji imaju interes za izvještavanje sektora preduzeća i koji je uspostavljen 2005. godine. Ova strategija i akcioni plan na nivou zemlje određuju jasan program reformi s ciljem jačanja zakonskog okvira Bosne i Hercegovine, njenih institucija i računovodstvene profesije, kao i njene računovodstvene, revizorske i poslovne kulture, s ciljem postizanja visokog kvaliteta finansijskog izvještavanja.

1.2 Koristi koje donosi jačanje finansijskog izvještavanja preduzeća

Na jačanje finansijskog izvještavanja preduzeća ne treba se gledati kao nešto što je samo sebi cilj: to je nešto daleko više. Visokokvalitetno finansijsko izvještavanje predstavlja kamen temeljac dobrog funkcionisanja tržišne privrede i temelj za stabilan finansijski sistem. Unapređenje kvaliteta finansijskog izvještavanja preduzeća u Bosni i Hercegovini imaće značajan i pozitivan uticaj na privredu kroz sljedeće:

- Smanjenje nivoa rizika od kriza finansijskog tržišta i s njima vezanih negativnih ekonomskih uticaja kroz jačanje domaće finansijske arhitekture;
- Doprinošenje stranim direktnim i portfolio investicijama i pomoć pri mobilizaciji domaće štednje;
- Omogućavanje dostupnosti kredita iz formalnog finansijskog sektora za zajmoprimce – preduzeća nižeg nivoa, kroz smanjivanje visokih troškova informisanja i zaduživanja;
- Omogućavanje investitorima da na adekvatan način ocijene perspektive preduzeća i da vrše investicije i donose odluke o glasanju na osnovu adekvatnih informacija, što rezultuje nižim troškovima kapitala i boljom raspodjelom resursa;
- Omogućavanje dioničarima i cijeloj javnosti da ocjenjuje rezultate uprave kompanije, čime se promovira aktivan razvoj tržišta kapitala; i
- Pružanje podrške ekonomskoj integraciji, kako na regionalnom tako i na globalnom nivou.

1.3 Motori jačanja finansijskog izvještavanja preduzeća u BiH

Upravni komitet je potvrdio da dobro finansijsko izvještavanje ovisi o usvajanju i primjeni više različitih odrednica, standarda, kodova i praksi. Primarna odrednica je *acquis communautaire*¹ koji se odnosi na zakone o preduzećima, finansijsko izvještavanje, reviziju, finansijska tržišta, te finansijske institucije, koji je nadopunjen u skladu sa onim što je definisano na strani 30 (Sekcija 2.5), kroz Međunarodne standarde za finansijsko izvještavanje (International Financial Reporting Standards, IFRS), međunarodne standarde revizije (International Standards on Auditing, ISA) i dobre međunarodne prakse.

Upravni komitet je uzeo u obzir iskustva relevantnih zemalja članica Evropske Unije kroz priznavanje činjenice da svaka uspješna strategija na nivou zemlje mora da rješava i statutarna i institucionalna pitanja. Nije dovoljno propisati ojačano finansijsko izvještavanje u preduzećima. Unapređeni statutarni okvir mora takođe implementirati i sprovesti institucija koja ima adekvatne resurse. Strategija i akcioni plan na nivou zemlje identifikuju akcije koje se odnose na ta dva ključna stuba: statutarni okvir i institucionalni okvir.

Upravni odbor je takođe uzeo u obzir i izvještaj Svjetske banke iz oktobra 2004. godine o poštivanju standarda i kodova (Report on the Observance of Standards and Codes, ROSC²) o računovodstvu i reviziji u Bosni i Hercegovini. Preporuke za politike uključene u Izvještaj ROSC usaglašene su između Svjetske banke, državnih i entitetskih ministarstava finansija i učesnika u procesu u zemlji i na taj način formirale su značajnu platformu na kojoj treba razviti strategiju i akcioni plan na nivou zemlje.

Upravni odbor je imao u vidu kapacitete Bosne i Hercegovine za izvršavanje aktivnosti koje su predložene. U nekim slučajevima, relativno popustljivo pravilo koje se stabilno i konzistentno sprovodi predstavlja bolji izbor od rigoroznog pravila koje je nemoguće primijeniti, pošto se popustljivo pravilo može postepeno unapređivati tako da postaje rigoroznije, prema onome što dozvoljavaju okolnosti. Kao rezultat toga, Upravni odbor je odlučio da odredi reformske aktivnosti koje se, iako predstavljaju izazov, ipak mogu sprovesti u kratkoročnom i srednjoročnom periodu.

---

¹ Cjelokupni skup zakona Evropske Unije je zajedno poznat kao *acquis communautaire*. Taj termin se najčešće koristi u vezi sa pripremama zemalja koje su u procesu priključenja Evropskoj Uniji. One moraju prihvatiti, implementirati i sprovesti sve dijelove *acquis-a* da bi im se dozvolilo da se priključe Evropskoj Uniji. *Acquis communautaire* uključuje su primarnu legislativu (povelje), sekundarnu legislativu (regulative, direktive itd.) i pravne presedane (presude Evropskoj suda pravde i prvostepenog evropskog suda).

² Vidjeti kompletan Izvještaj ROSC u Prilogu B.

1.4 Strategija za postizanje ojačanog finansijskog izvještavanja preduzeća

Koristi koje donosi ojačano finansijsko izvještavanje preduzeća su znatne. Akcije koje je neophodno sprovesti da bi se te koristi postigle su takođe znatne. Upravni odbor je identifikovao više ciljeva visokog nivoa koji predstavljaju osnovu za strategiju na nivou zemlje koja treba biti sprovedena kroz pojedinačne akcije koje će biti predviđene u sklopu plana.

- Jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća;
- Podrška računovodstvenoj profesiji;
- Podrška obrazovanju, obuci i unapređenje stepena svijesti u javnosti ;.

Pojedinačne akcije za postizanje tih ciljeva visokog nivoa navedene su u Poglavlju 4. pri donošenju odluka o konkretnim akcijama, Upravni odbor je sproveo pregled postojećeg režima za finansijsko izvještavanje preduzeća u Bosni i Hercegovini. Taj pregled je sproveden kroz seriju intervjuja i sastanaka sa ključnim učesnicima u procesu. On je kao rezultat dao siže napretka koji je postignut pri implementaciji preporuka izvještaja ROSC i preostalih pitanja koja tek treba da se riješe.

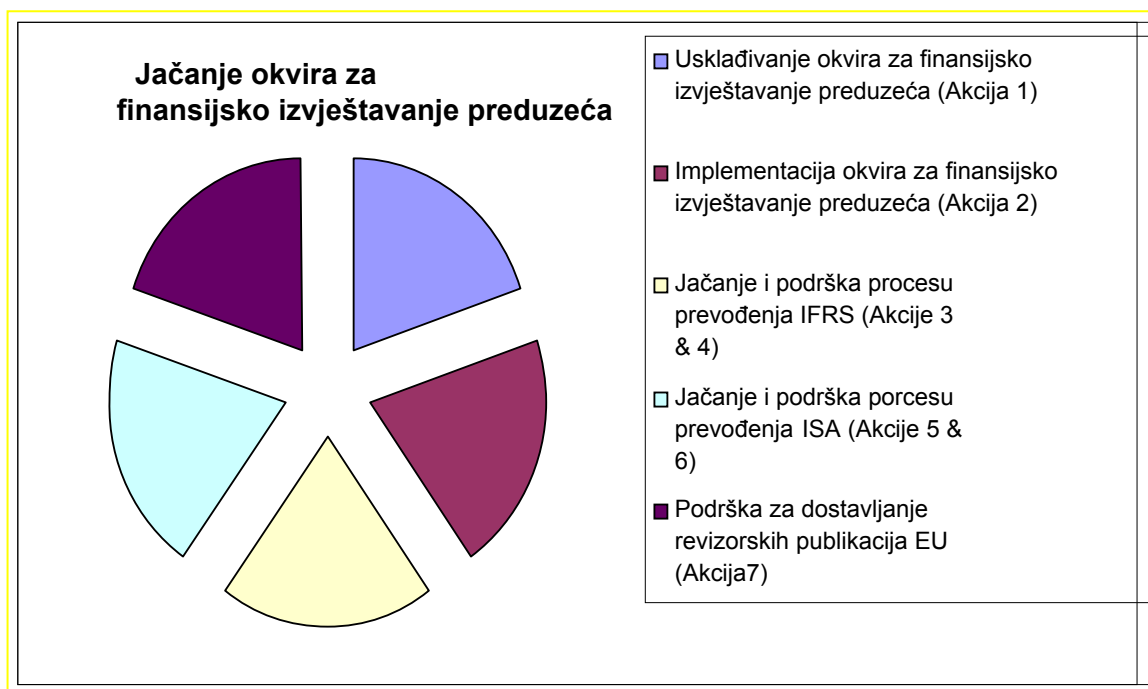
U odnosu na institucionalni okvir, Upravni odbor je identifikovao mali broj ključnih učesnika u procesu koji će igrati ključnu ulogu u implementaciji strategije i akcionog plana na nivou zemlje. Državno i entitetska ministarstva finansija, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH), entitetske agencije za bankarstvo (FBA& ABRS) komisije za hartije od vrijednosti i berze (FBiH & RS SEC), entitetske poreske uprave, državni i entitetski supervizori osiguranja, entitetski registri, računovodstvena i revizorska tijela (AAARS & SRRFBiH), akademsko društvo, privredne komore i druga udruženja, sudstvo i opšta javnost, svi imaju svoju ulogu, direktnu ili indirektnu.

Jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća

Postizanje konzistentnog, predvidljivog i praktičnog okvira finansijskog izvještavanja preduzeća predstavlja jednu od ključnih odrednica stabilnog finansijskog sistema.

Pri razvoju okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća, primarni cilj je obezbjeđenje uravnoteženog pristupa zahtjeva za finansijskim izvještavanjem preduzeća i zahtjeva vezanih za reviziju u Bosni i Hercegovini, koji zadovoljava potrebe različitih korisnika

finansijskih informacija, koji je konzistentan i predvidljiv i, što je važno, koji ne nameće nepotrebne terete sektoru preduzeća.

Slika 1-1: Jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća

Kao što je okvirno navedeno u Sekciji 1.3, *acquis communautaire* predstavlja primarnu odrednicu za obezbjeđenje takvog okvira. Usklađivanje postojećih zahtjeva za finansijskim izvještavanjem u primarnoj i sekundarnoj legislativi sa zahtjevima iz *acquis communautaire* u znatnoj će mjeri podstaći razvoj ojačanog okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća u Bosni i Hercegovini (*Akcija 1*).

Djelotvorno okruženje za finansijsko izvještavanje preduzeća utemeljeno je na adekvatnim standardima finansijskog izvještavanja (računovodstva). Usvajanje finansijskih standarda koji omogućavaju transparentno finansijsko izvještavanje pomoći će i onima koji pripremaju finansijske izvještaje u Bosni i Hercegovini i onima koji ih koriste. Odgovarajući standardi finansijskog izvještavanja moraju riješiti potrebe različitih tipova subjekata, uključujući mala i srednja preduzeća (*Akcija 2*).

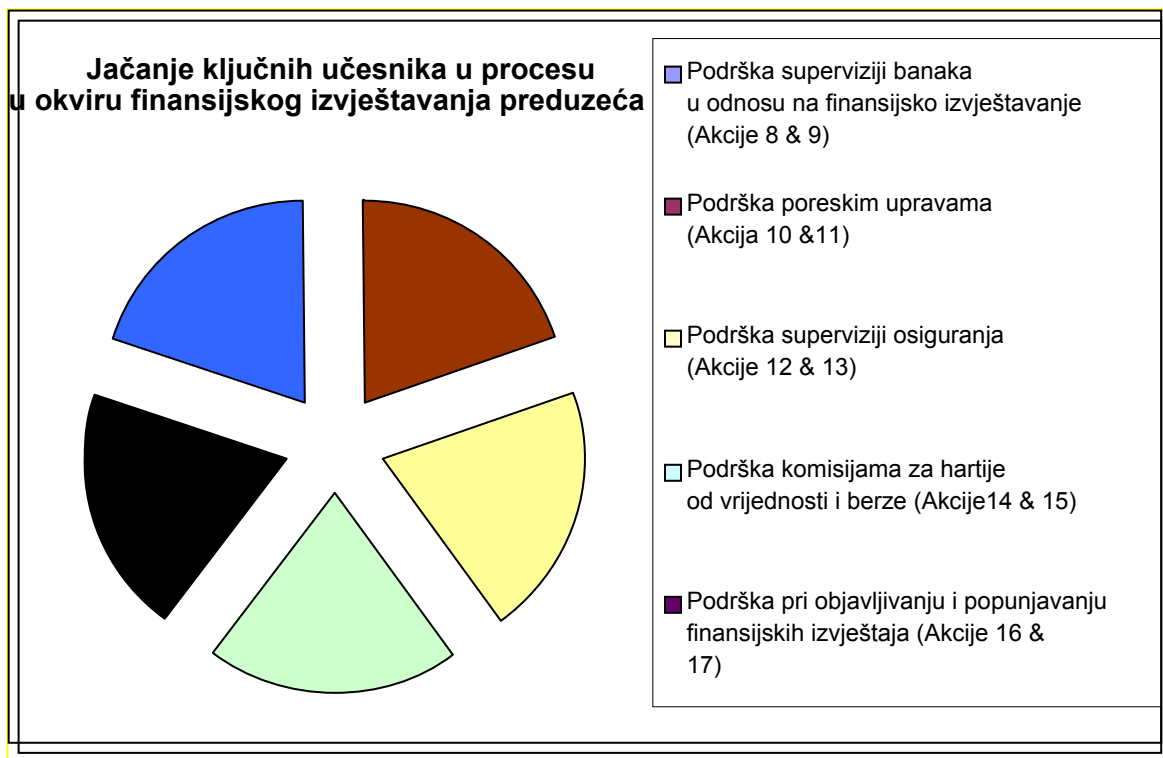
Pružanje podrške nezavisnoj komisiji za računovodstvo i reviziju pri jačanju procedura i procesa za omogućavanje ispunjenja zahtjeva tekućeg prevođenja za standarde finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini (*Akcija 3*), kao i obezbjeđenje podrške s ciljem osiguranja tekućeg i trajnog djelotvornog i efikasnog procesa prevođenja koji treba da bude implementiran (*Akcija 4*), aktivnosti su koje će dati podršku visokokvalitetnom finansijskom izvještavanju preduzeća u Bosni i Hercegovini.

Djelotvorne procedure revizije implementiraju se kroz poštivanje odgovarajućih međunarodnih odrednica, konkretno Međunarodnih standarda revizije. Tekuća dostupnost i sprovođenje tih standarda je od temeljne važnosti. Ta strategija će razviti i podržati adekvatno funkcionisanje komiteta za prevođenje, pod kontrolom Komisije za računovodstvo o revizije, koji će na tekućoj osnovi proizvoditi preveden tekst za računovodstvene standarde i ostale relevantne objave. To će obezbijediti osnovna znanja za razvoj profesije koja će, sa svoje strane, unaprijediti kvalitet revizije u Bosni i Hercegovini, zajedno sa svim s tim vezanim koristima koje bi takvo unapređenje donijelo (*Akcije 5 & 6*).

Izgradnja osnove znanja Komisije za računovodstvo i reviziju u vezi sa evoluirajućom diskusijom Evropske Unije o računovodstvu i reviziji donijeće znatne koristi za strategiju priključenja Bosne i Hercegovine EU u budućnosti. Znatna osnova znanja unutar revizorske profesije u vezi sa regulativama Evropske unije u velikoj bi mjeri pomogla pri implementaciji procesa vezanog za računovodstvo i reviziju u sklopu *acquis communautaire* (*Akcija 7*).

Jačanje ključnih učesnika u procesu u okviru finansijskog izvještavanja preduzeća

Ova strategija je uzela u obzir iskustva relevantnih zemalja članica EU u vezi sa priznavanjem činjenice da ojačano finansijsko izvještavanje preduzeća moraju implementirati i sprovoditi institucije koje su adekvatno opremljene resursima. Na primjer, Centralna banka Bosne i Hercegovine i entitetske agencije za bankarstvo igraju ključnu ulogu u sprovođenju IFRS-a kroz statutarne nadležnosti i prudentne zahtjeve vezane za izvještavanje. Cilj tih akcija je da uvedu rigorozan režim sprovođenja koji radi u vezi sa adekvatnim okvirom za finansijsko izvještavanje preduzeća s ciljem proizvodnje visokokvalitetnog finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini.

Slika 1-2: Jačanje ključnih učesnika u procesu u okviru za izvještavanje preduzeća

Za agencije za bankarstvo u Bosni i Hercegovini, ovaj program će izvršiti pregled legislative i regulativa koje su primjenljive na bankarski sektor s ciljem osiguranja usklađenosti zakonskog okvira i relevantnih dijelova *acquis communautaire* i s ciljem osiguranja konzistentnosti legislative u bankarskom sektoru sa ostalom relevantnom domaćom legislativom (Akcija 8). Strategija bi ponudila znatan stepen podrške odjelima za superviziju obje agencije za bankarstvo pri jačanju institucionalnih kapaciteta u superviziju, praćenje i sprovođenje primjene IFRS-a u finansijskom izvještavanju banaka (Akcija 9).

Poresko izvještavanje u Bosni i Hercegovini u ovom trenutku iskorištava znatan dio računovodstvenih kapaciteta u zemlji. Resursi koji se koriste za pojašnjavanje, pojednostavljivanje i koordinaciju okruženja poreskog i finansijskog izvještavanja i znatnoj mjeri će doprinjeti ukupnom stepenu važnosti koji se pridaje finansijskom izvještavanju u Bosni i Hercegovini, što će u dugoročnom periodu dovesti do snaženja finansijskog izvještavanja. Za entitetske poreske uprave, strategija bi podržala uspostavljanje statutarnog okvira koji obezbjeđuje predvidljivu poresku osnovicu u kreiranju efikasnog procesa

poreskih procjena uz istovremeno smanjenje troškova poštivanja propisa za kompanije (*Akcija 10*). Štaviše, strategija bi pružila podršku uspostavljanju institucionalnog okvira koji implementira efikasan proces poreske procjene što bi rezultovalo efikasnim poreskim procjenama i sprovođenjem (*Akcija 11*).

Razvoj ključnih specijalizovanih finansijskih sektora u oblastima koje uključuju osiguranje i penzije je strateški cilj za svaku zemlju koja ima očekivanja da će razviti stabilnu i rastuću privredu. Takve specijalističke oblasti zahtjevaju specijalističko finansijsko izvještavanje i superviziju. Za supervizorske institucije za osiguranje u Bosni i Hercegovini, strategija bi podržala obezbjeđenje konzistentnog zakonskog i regulatornog okvira koji podržava modernizovano okruženje za izvještavanje za industriju osiguranja u skladu sa *acquis communautaire* (*Akcija 12*). Štaviše, strategija bi podržala razvoj sposobnosti za praćenje i osiguravanje poštivanja legislative i regulativa vezanih za finansijsko izvještavanje za osiguravajuća društva u Bosni i Hercegovini (*Akcija 13*).

Uspostavljanje snažnog, djelotvornog i sofisticiranog tržišta kapitala predstavlja kamen temeljac uspješne privrede u bilo kojem regionu svijeta. Snažna, djelotvorna i sofisticirana tržišta kapitala zahtjevaju odgovarajuće regulative (uključujući i zahtjeve za finansijsko izvještavanje) i institucionalizovane mehanizme za sprovođenje. Za obje entitetske komisije za hartije od vrijednosti i berze, strategija bi podržala i razvila zakonski i regulatorni okvir za subjekte kotirane na berzi (*Akcija 14*). Uz to, strategija bi podržala implementaciju i sprovođenje statutarnih nadležnosti s ciljem razvoja kulture poštivanja i, u konačnici, ojačanog finansijskog izvještavanja za subjekte koji se kotiraju na berzama u Bosni i Hercegovini. Ta kultura može se u dugoročnijem periodu proširiti na širi finansijski sektor i izvan njega (*Akcija 15*).

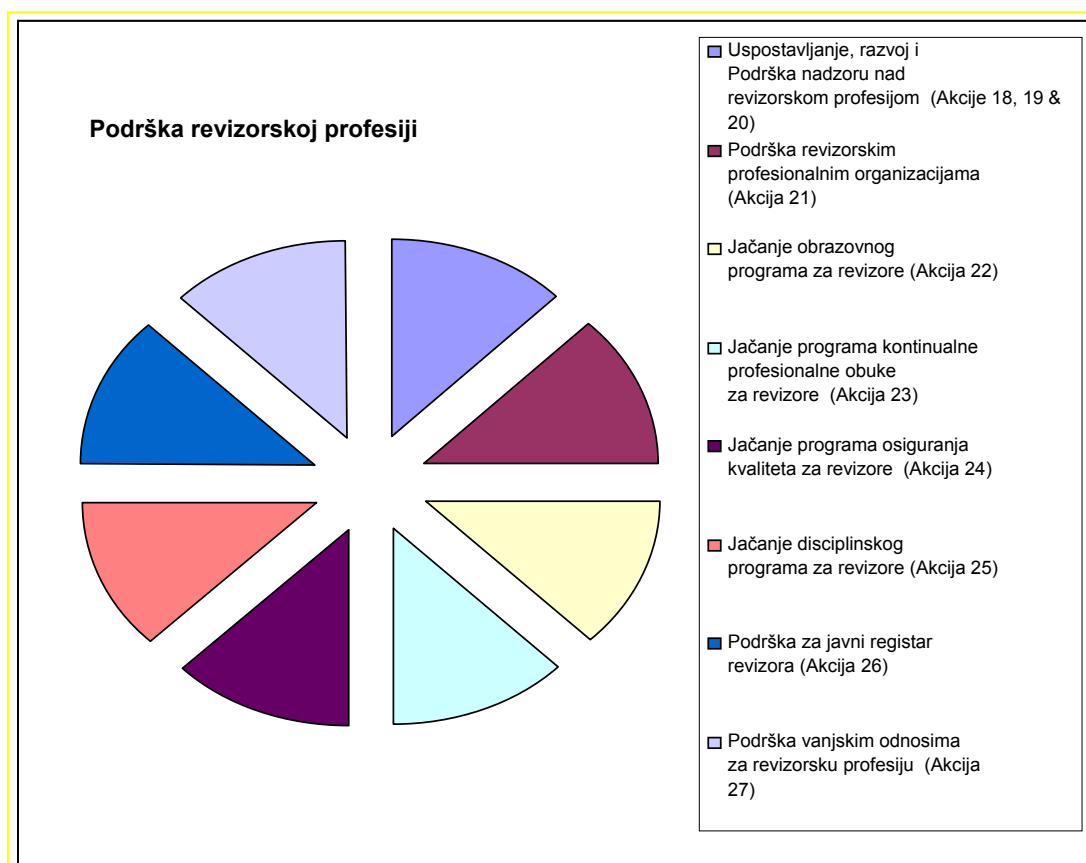
Programi institucionalnog i statutarnog jačanja pomogli bi pri pripremi visokokvalitetnog finansijskog izvještavanja koje će zadovoljiti potrebe širokog spektra korisnika kao što su investitori, pozajmljivači i ostali kreditori. Takvo visokokvalitetno finansijsko izvještavanje predstavlja preduslov za prikupljanje finansiranja na tržištima kapitala i u bankarskom sektoru, a i jedno i drugo je od suštinske važnosti za privredi rast.

Međutim, ti visokokvalitetni godišnji izvještaji i konsolidovani izvještaji korisni su samo ako ih javnost može dobiti brzo i lako. Ova strategija će osigurati da legislativa i regulative u Bosni i Hercegovini budu usklađene sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire* koji se odnose na objavljivanje i čuvanje finansijskih informacija, uključujući i princip obaveznog objavljivanja, minimalne zahtjeve koji se odnose na transparentnost i koji su konzistentni sa ostalom relevantnom domaćom legislativom (*Akcija 16*). Uz to, strategija bi doprinijela znatnom jačanju javne dostupnosti kvalitetnih finansijskih informacija kroz program operacionalne, hardverske i softverske podrške (*Akcija 17*) relevantnim institucijama koje vode registre u svakom od entiteta. Te akcije će omogućiti

zainteresiranim strankama da pristupe godišnjim izvještajima i konsolidovanim izvještajima relevantnih kompanija u elektronskoj formi, brzo i lako.

Podrška revizorskoj profesiji

Usvajanje ojačanog okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća biće djelotvorno samo do one mjere do koje ga preduzeća budu podržavala. Jačanje ključnih regulatornih učesnika u procesu predstavlja jedan metod za osiguravanje da preduzeća poštuju zahtjeve vezane za finansijsko izvještavanje za preduzeća. Statutarna revizija izabranih godišnjih izvještaja i konsolidovanih izvještaja (na primjer, godišnjih izvještaja preduzeća za koja postoji javni interes) predstavlja drugi djelotvoran metod za podsticanje poštivanja standarda finansijskog izvještavanja.

Slika 1-3: Podrška revizorskoj profesiji

Jačanje revizorske profesije u Bosni i Hercegovini će pomoći pri osiguranju kvaliteta i konzistentnosti finansijskog izvještavanja preduzeća kroz prisustvo pouzdane, neovisne revizorske profesije koja je u konačnici odgovorna interesima kreditora kompanije, dioničara i ostalih učesnika u procesu. Podrška i razvoj revizorske profesije u Bosni i Hercegovini identifikovani su kao ključni cilj u sklopu ove strategije i akcionog plana.

Revizorska profesija mora razviti svoje interne regulative i procedure u skladu s onim što je identifikovano u aktivnostima za podršku profesiji u sklopu ove strategije. Međutim, jasno i konkretno u svjetlu novijih međunarodnih skandala u računovodstvenoj profesiji širom svijeta (Enron, Parmalat its.) i imajući u vidu novije legislative Evropske Unije (Nova osma direktiva za zakone o preduzećima i statutarne revizije - New Eight Company Law Directive on Statutory Audit) u Bosni i Hercegovini mora se implementirati sistem vanjskog neovisnog javnog nadzora nad revizorskom profesijom. Uz tom djelotvoran javni nadzor nad revizorskom profesijom predstavlja ključni element za održavanje i jačanje stepena povjerenja u funkciju revizije.

Ova strategija će pružiti podršku dizajnu, uspostavljanju i razvoju Tijela za nadzor revizije, s ciljem pomaganja pri uvjeravanju regulatora, investitora i opšte javnosti da se na revidirane godišnje račune i konsolidovane račune može računati i da će oni dati tačnu sliku finansijskog zdravlja revidiranih kompanija (*Akcije 18, 19 & 20*). Program podrške će pomoći da se osigura da će se Tijelo za nadzor nad revizijom razviti kao djelotvorna i efikasna organizacija koja će biti sposobna da ojača temelje regulatorne strukture revizorske profesije u Bosni i Hercegovini u dugoročnijem periodu.

Ova strategija će pružiti direktnu podršku revizorskoj profesiji kroz pružanje podrške Udruženju računovođa i revizora u Republici Srpskoj (Association of Accountants and Auditors of the Republika Srpska, AAARS) i Savezu računovođa i revizora u FBiH (SRRFBiH). Podrška za AAARS & SRRFBiH pri izgradnji dovoljnih kapaciteta omogućiće razvoj *modus operandi* organizacije koji je djelotvoran, efikasan i u skladu sa međunarodno priznatim dobrim praksama (*Akcija 21*)

Potpuno funkcionalna revizorska profesija zahtjeva razvoj programa obuke i obrazovanja u računovodstvu koji će proizvesti kompetentne statutarne revizore koji su sposobni da daju pozitivan doprinos profesiji i društvu u kojem rade u toku svog životnog vijeka. Ova strategija je identifikovala jačanje i tekući razvoj takvog obrazovnog programa pod kontrolom nezavisne komisije za računovodstvo i reviziju (Komisije), AAARS & SRRFBiH kao ključnu aktivnost u sklopu strategije (*Akcija 22*).

Ova strategija je identifikovala dugoročni razvoj revizorske profesije u Bosni i Hercegovini kao ključni cilj. To obuhvata osiguranje da statutarni revizori ostanu kompetentni i da razviju nove vještine, kako bi ostali djelotvorni na svojim poslovima i u karijeri. To će pomoći pri održavanju mogućnosti za zapošljavanje i reputacije koje članovi AAARS & SRRFBiH imaju među poslodavcima, klijentima i u javnosti. To će takođe pomoći pri

održavanju reputacija i AAARS & SRRFBiH u vezi sa proizvodnjom profesionalaca visokog kalibra i pružanju pomoći tim profesionalcima. Ova strategija je identifikovala jačanje i tekući razvoj takvog kontinualnog programa profesionalnog obrazovanja pod kontrolom Komisije AAARS & SRRFBiH kao ključnu aktivnost u sklopu strategije (*Akcija 23*).

Demonstracija činjenice da je sprovođenje statutarne revizije podvrgnuto praćenju i pregledima (osiguranje kvaliteta) i sprovođenju (sankcije i disciplina) predstavlja ključni metod za izgradnju povjerenja javnosti u odnosu na statutarne reviziju. Uspostavljanje povjerenja javnosti u revizorsku profesiju će, sa svoje strane, povećati učestalost korištenja i oslanjanja na revidirane godišnje izvještaje i konsolidovane izvještaje. To predstavlja značajan cilj ove strategije.

Osiguranje kvaliteta je primaran način za to da revizorska profesija demonstrira javnosti i regulatorima da revizori rade na nivou koji ispunjava zahtjeve uspostavljenih revizorskih standarda i etičkih pravila. Jačanje i pružanje podrške odgovarajućem programu osiguranja kvaliteta predstavljaće pozitivan korak u tom smjeru za revizorsku profesiju u Bosni i Hercegovini. To takođe omogućava profesiji da podstakne kvalitetna unapređenja kod revizorskih metoda (*Akcija 24*).

Kreiranje, implementacija i podrška za odgovarajući program sankcija i discipline koji će pružiti podršku aktivnostima vezanim za osiguranje kvaliteta AAARS & SRRFBiH u dugoročnijem periodu će omogućiti zaštitu javnih interesa kroz održavanje i jačanje standarda ponašanja članova i firmi u revizorskoj profesiji i kroz traženje načina za onemogućavanje slučajeva nepoštovanja pravila ponašanja u budućnosti, kroz njihov rad (*Akcija 25*).

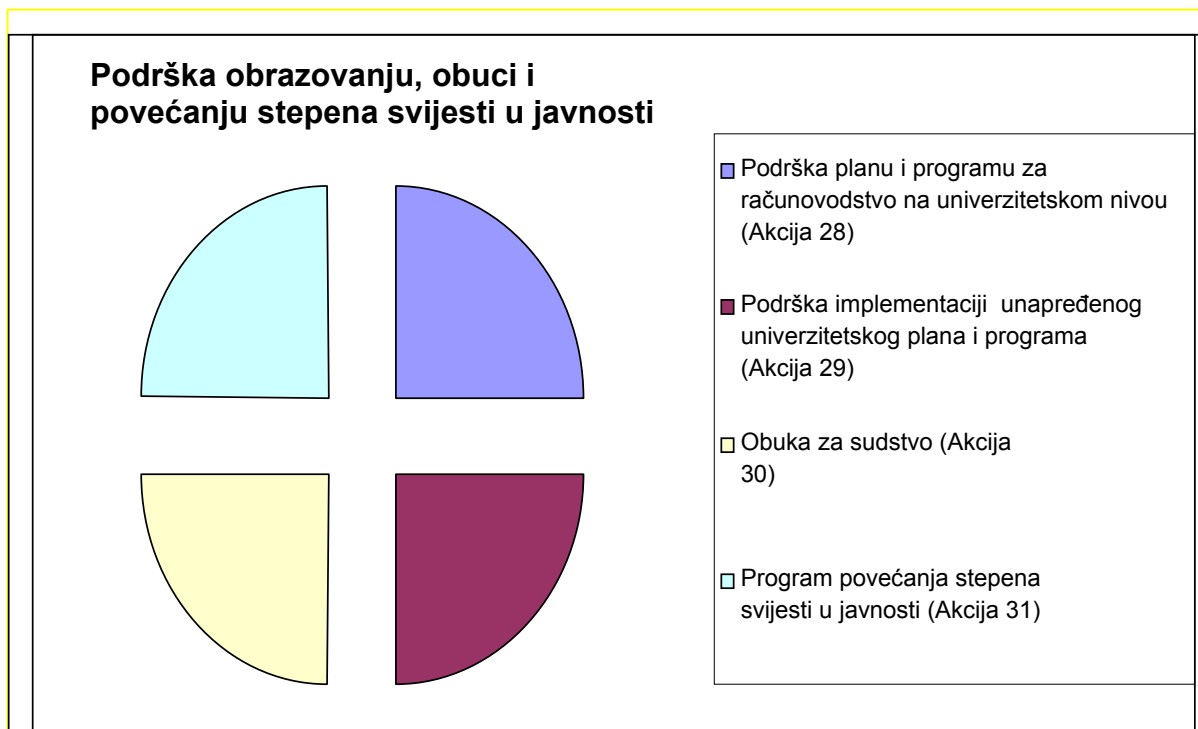
Javna registracija statutarne revizora predstavlja važan korak pri izgradnji povjerenja javnosti u profesiju i pri uspostavljanju AAARS & SRRFBiH kao organizovanih profesionalnih tijela koja imaju nadležnosti da vode profesiju. Odgovarajući registar pomoći će pri pružanju podrške za identifikaciju osoba koje rade bez licenci, omogućiće javnosti da identifikuje odgovarajuće institucije ako je neophodno podnijeti žalbu protiv statutarne revizora, povećaće stepen povjerenja javnosti u registrovane revizore i pomoći će AAARS & SRRFBiH pri regulaciji profesije na tekućoj osnovi (*Akcija 26*).

S ciljem pružanja podrške privlačenju investicija i podsticanju efikasnog i djelotvornog vođenja AAARS & SRRFBiH, razvoj odnosa sa sličnim regionalnim revizorskim institutima biće od istinski ključne važnosti za razvoj revizorske profesije u Bosni i

Hercegovini. Ova strategija će podržati razvoj vanjskih odnosa za AAARS & SRRFBiH na nivou Evropske Unije i na međunarodnom nivou (Akcija 27)

Podrška za obrazovanje, obuku i povećanje stepena svijesti u javnosti

Finansijsko izvještavanje preduzeća igra suštinsku ulogu u dobrom funkcionisanju moderne privrede. Jasno razumijevanje budućih generacija poduzetnika, pravnika, bankara, povjerilaca i, naravno, statutarних revizora u Bosni i Hercegovini u odnosu na značajnu ulogu koju igra visokokvalitetno finansijsko izvještavanje u uspješnoj privredi u velikoj će mjeri ojačati mogućnosti za razvoj privrede Bosne i Hercegovine u budućnosti.

Slika 1-4: Podrška za obrazovanje, obuku i povećanje stepena svijesti u javnosti

To razumijevanje razvoja se snažnim planom i programom iz oblasti računovodstva i revizije na tercijarnom nivou obrazovanja u Bosni i Hercegovini. To je važno ne samo direktno za studente računovodstva već i za druge discipline (npr. poslovnu administraciju, pravo, ekonomiju) kako bi se osiguralo da svi sektori funkcionalne privrede mogu da donose informisane odluke zasnovane na pouzdanim finansijskim informacijama. Na primjer, budući poduzetnici trebalo bi da cijene potencijalne koristi koje rezultuju iz pripreme kvalitetnih godišnjih računa i konsolidovanih računa; lideri subjekata koji se kotiraju na berzama trebalo bi da vide da se cijena kapitala smanjuje sa jačanjem finansijskog izvještavanja, a opšta javnost bi trebalo da bude svjesna važnosti činjenice da se u godišnje račune i konsolidovane račune kompanija u kojim postoje znatne penzijske investicije može pouzdati.

Resursi koji su potrebni za pokretanje programa aktivnosti koje bi dovele do jačanja plana i programa iz oblasti računovodstva dovešće do unapređenja znanja onih koji se upisuju u programe obuke iz oblasti revizije u dugoročnom periodu. Takođe je važno što će unapređeno znanje svih studenata na tercijarnom nivou obrazovanja koji pohađaju kurseve iz računovodstva da se prelije u povećanje nivoa ukupne baze znanja vezanog za važnost dobrog finansijskog izvještavanja preduzeća (*Akcije 28 & 29*).

Razumijevanje zahtjeva za finansijskim izvještavanjem preduzeća može biti važno za zaštitu ključnih učesnika u procesu. Bez investitora neće doći do razvoja privrede. Investitori u kompanije moraju imati određeni stepen zaštite u slučaju da su direktori ili članovi uprave ignorisali ili zanemarivali fiducijarne dužnosti. Sudski proces predstavlja ključni sastojak u opštim korporativnim transakcijama među stranama koje su uključene u proces – akterima, direktorima, upravom i državnim vlastima (zakonodavnim, izvršnim i sudskim). Investitori imaju određena očekivanja u odnosu na ulogu sudova u sprovođenju fiducijarnih dužnosti. Ova strategija priznaje da sudstvo zahtjeva dobro dizajniran i dobro implementiran program obuke koji će dovesti do unapređenja stepena razumijevanja važnosti dobrog finansijskog izvještavanja i odgovornosti i prava relevantnih učesnika u procesu među sudijama (*Akcija 30*).

Promovisanje svijesti o dobrom korporativnom objavljivanju i transparentnosti u odnosu na finansijsko izvještavanje će u dugoročnom periodu dovesti do povećanja stepena povjerenja u finansijsko izvještavanje u Bosni i Hercegovini, povećanja potražnje za dobrim korporativnim objavljivanjem i transparentnošću u javnosti, smanjivanja rizika od znatnog stepena prevara kroz povećanje svijesti o pravima o odgovornostima ljudi i produbljenja lokalnih znanja o finansijskom izvještavanju, što će, sa svoje strane, dovesti do povećanja baze potencijalnih investitora u Bosni i Hercegovini. Dobro dizajniran i implementiran program unapređenja svijesti u javnosti koji bi povećao stepen potražnje za dobrim finansijskim izvještavanjem u javnosti u Bosni i Hercegovini (*Akcija 31*).

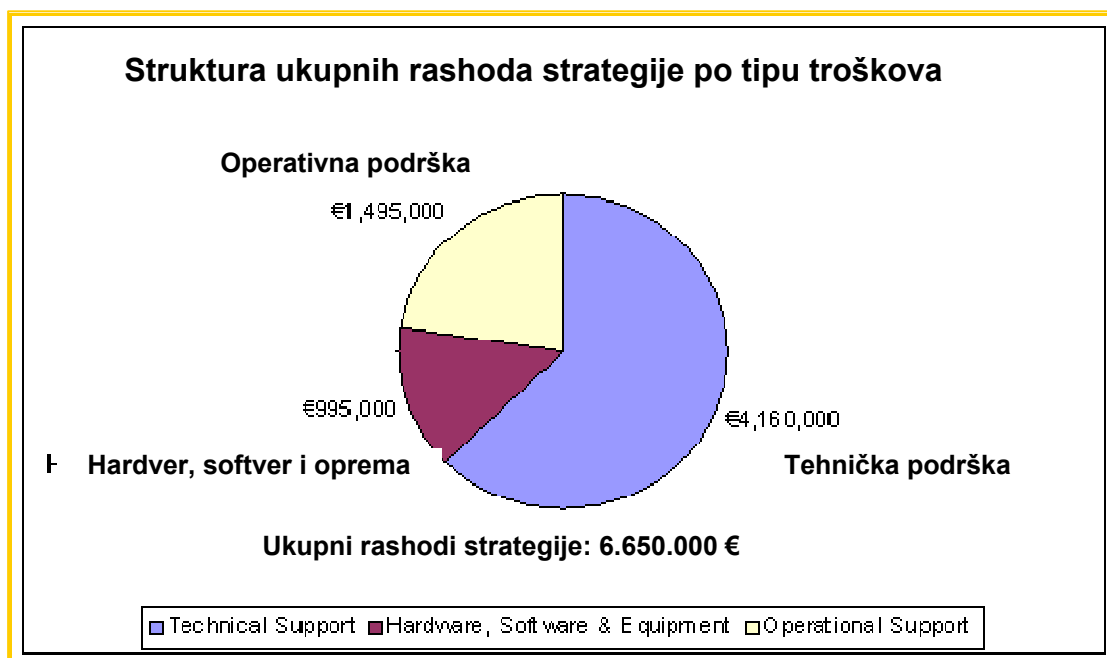
1.5 Finansijski zahtjevi vezani za strategiju i akcioni plan za nivou zemlje

Pri razmatranju budžetskih zahtjeva i zahtjeva vezanih za resurse, Upravni odbor je podijelio zahtjeve na konkretne oblasti, koje su:

- **Adekvatno kvalifikovana vanjska tehnička podrška:** To je posebno važno ako se ima na umu tehnička priroda mnogih od aktivnosti i zahtjev vezan za preuzimanje međunarodnih dobrih praksi.

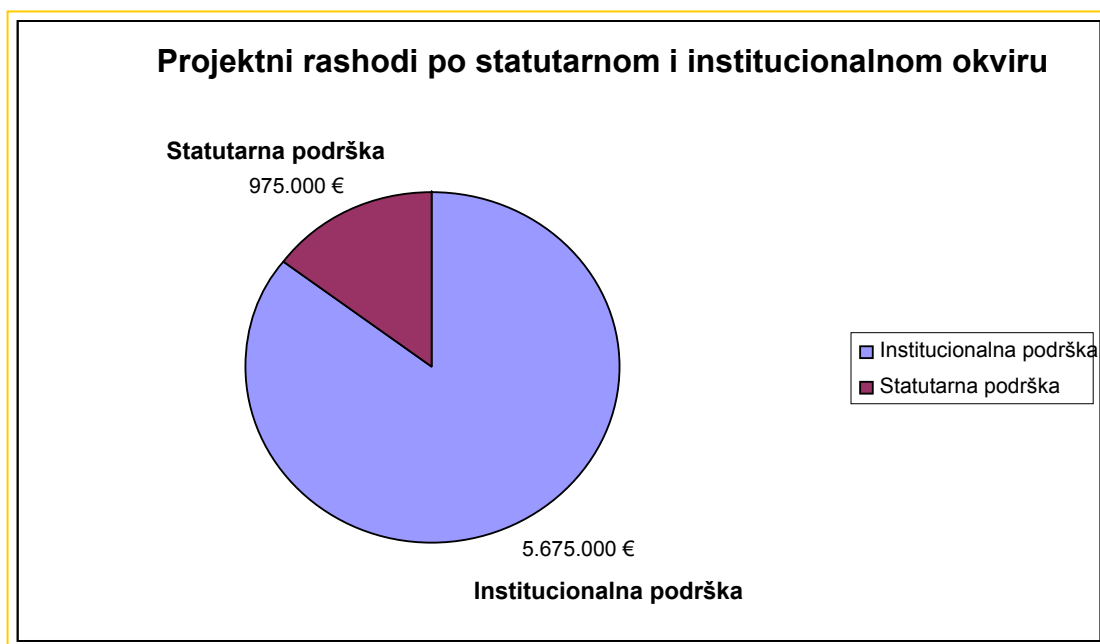
- **Operativna podrška:** Upravni odbor je identifikovao potrebu za direktnom operativnom podrškom relevantnim učesnicima u procesu koji su identifikovani u strategiji i akcionom planu. Takva operativna podrška je prvenstveno važna u polaznoj fazi određenih aktivnosti i biće ukinuta nakon isteka perioda od jedne do tri godine, ovisno od aktivnosti.
- **Hardver, softver i oprema:** Upravni odbor je uz to identifikovao i zahtjeve za određenim hardverom, softverom i opremom kao dodatni važan zahtjev za vanjskim resursima.

Uz to će regionalna tehnička podrška omogućiti Bosni i Hercegovini da razmjeni iskustva sa relevantnim zemljama u regionu i da ostvari uštede na količinama u konkretnim tehničkim oblastima. Upravni odbor je identifikovao dokument Svjetske banke Put ka Evropi – program računovodstvene reforme i institucionalnog jačanja ³.

Slika 1-5: Struktura ukupnih troškova strategije po tipovima troškova

³ Pogledati dodatne detalje na adresi www.worldbank.org/reparis

Slika 1-6: Struktura ukupne potrošnje vezane za strategiju po statutarnim i institucionalnim rashodima

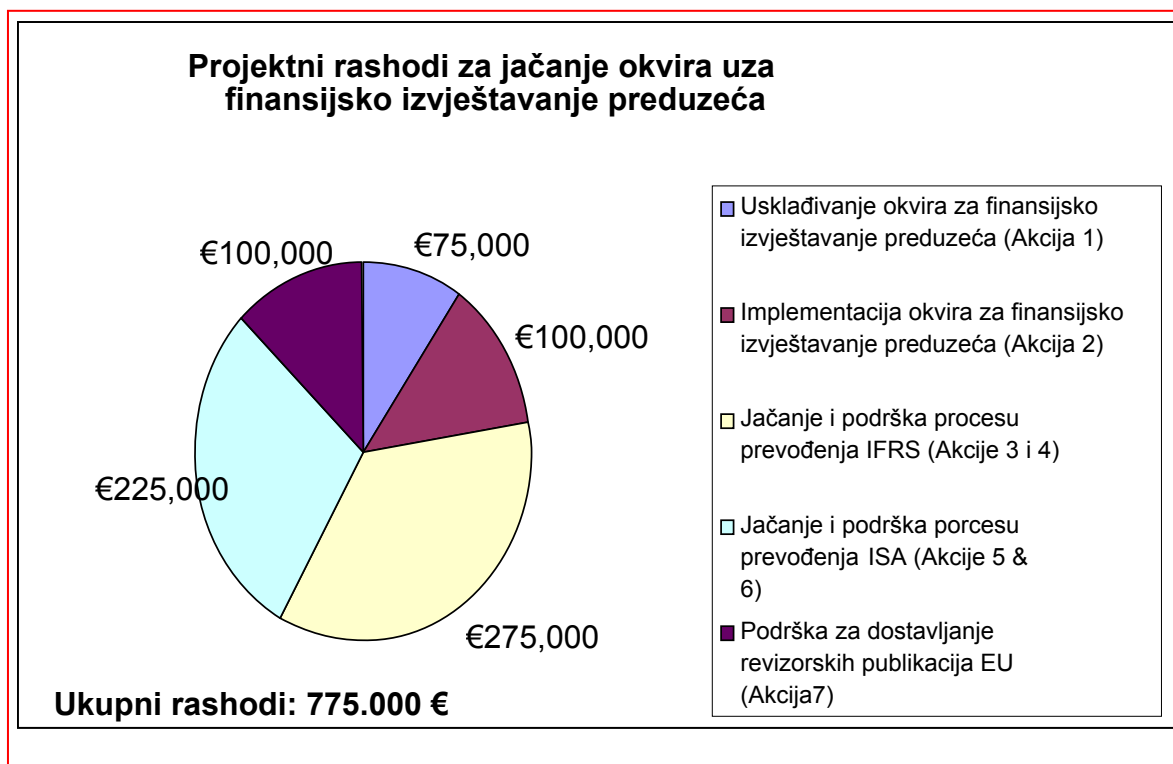
U nastavku dajemo detaljan pregled procijenjenih rashoda strategije po akcijama i po tipovima rashoda. Ukupni rashodi strategije procjenjuju se na 6.650.000 €. U nastavku je ta potrošnja podjeljena prema tipovima troškova. Ukupna procijenjena potrošnja na operativnu podršku za tu strategiju iznosi 1.495.000 €. Ukupni procijenjeni troškovi za tehničku podršku iznose 4.160.000 €, a ukupni procijenjeni troškovi za direktne troškove hardvera, softvera i opreme procijenjeni su na 995.000 €.

<i>Akcija</i> \ <i>Troškovi</i>	<i>Operativni</i>	<i>Tehnički</i>	<i>Hardver/ Softver, Oprema</i>	<i>Ukupni troškovi</i>
<i>1) jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća</i>	€ 150.000	€ 425.000	€ 200.000	€ 775.000
<i>2) Jačanje ključnih učesnika u procesu u okviru finansijskog izvještavanja</i>	-	€2.000.000	€750.000	€2.750.000

3) Podrška revizorskoj profesiji	€495.000	€1.735.000	€795.000	€3.025.000
4) Podrška obrazovanju, obuci i povećanje stepena svijesti javnosti	€850.000	€500.000	-	€1.350.000
Ukupni troškovi	€1.495.000	€4.160.000	€995.000	€6.650.000

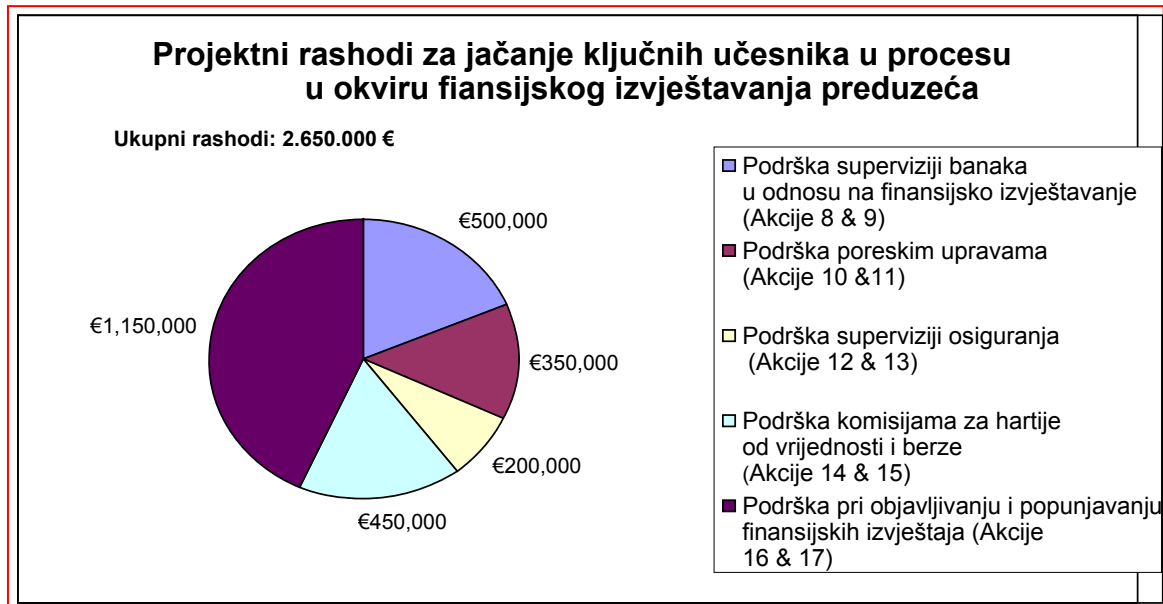
Tabela 1-1: Procjena koštanja strategije po akcijama i tipovima troškova

Dodatna detaljna analiza procijenjenih troškova strategije predstavljena je u nastavku. Na slici 1.7 detaljno smo predstavili procijenjene troškove strategije po aktivnosti za jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća. U sklopu ovog projekta postoji 7 pojedinačnih aktivnosti. Ukupni procijenjeni trošak tih akcija iznosi 775.000 €

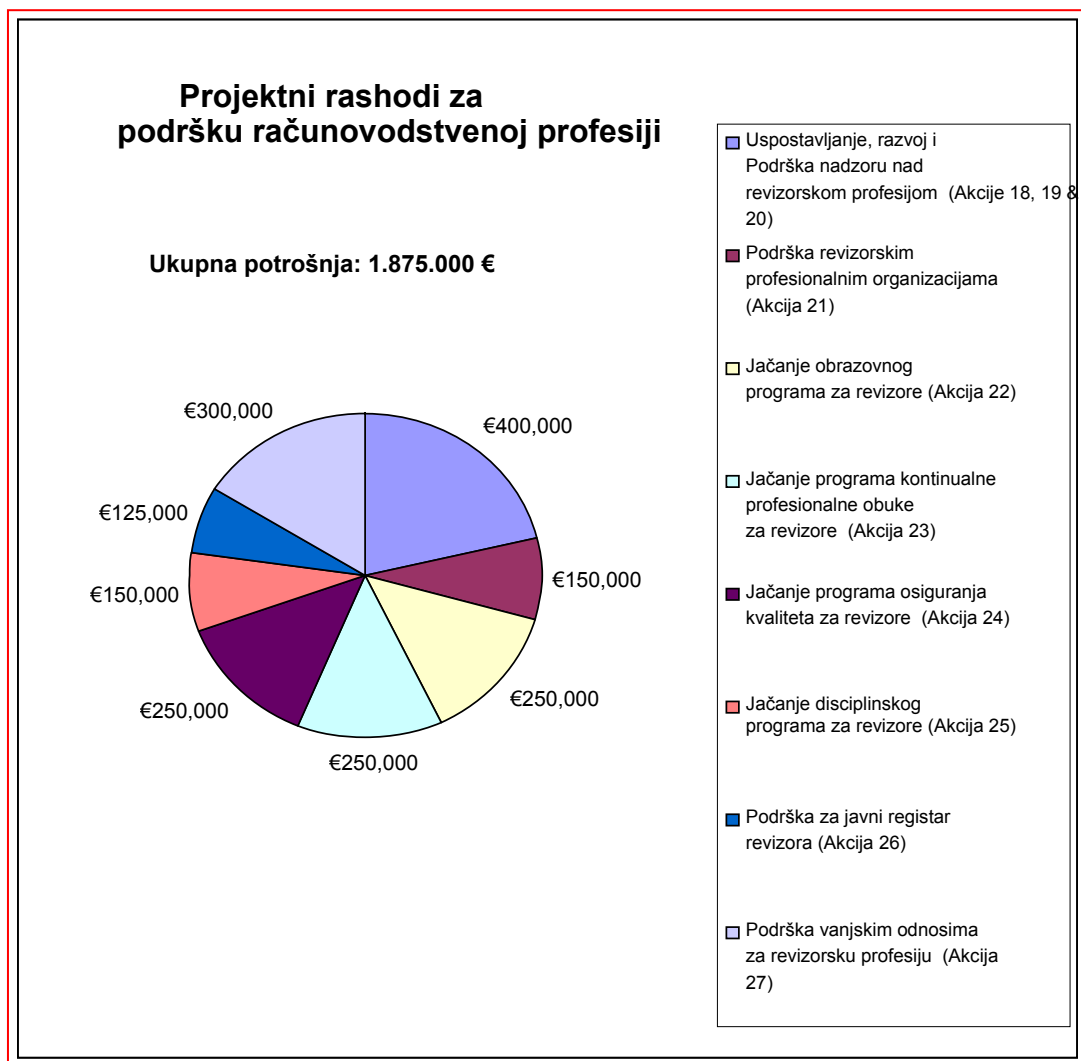
Slika 1-7: Projektni rashodi za jačanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća

Na slici 1.8 detaljno smo predstavili procijenjene troškove strategije po aktivnosti za jačanje programa za ključne učesnike u procesu u okviru za finansijsko izvještavanje preduzeća. U sklopu ovog projekta postoji 10 pojedinačnih aktivnosti. Ukupni procijenjeni trošak tih akcija iznosi 2.650.000 €.

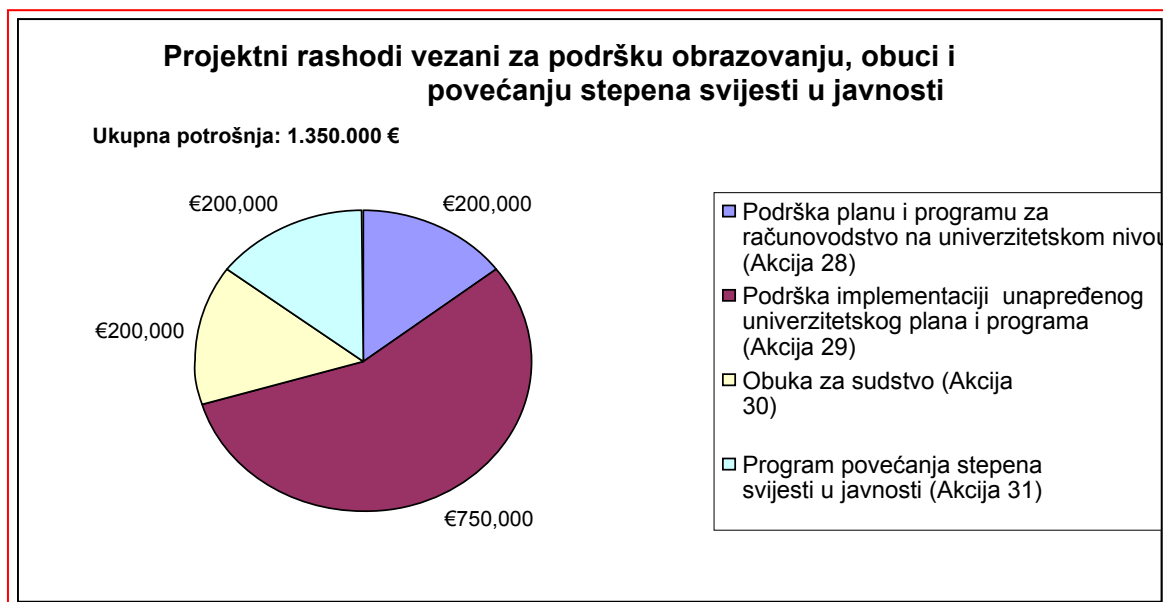
Slika 1-8: Projektni rashodi za jačanje ključnih učesnika u procesu u okviru finansijskog izvještavanja preduzeća

Na slici 1.9 detaljno smo predstavili procijenjene troškove strategije po aktivnosti za podršku revizorskoj profesiji. U sklopu ovog projekta postoji 10 pojedinačnih aktivnosti. Ukupni procijenjeni trošak tih akcija iznosi 1.875.000 €

Slika 1-9: Projektne rashode za podršku računovodstvenoj profesiji

Na slici 1.10 detaljno smo predstavili procijenjene troškove strategije po aktivnosti za programe obrazovanja, obuke i povećanja stepena svijesti u javnosti. U sklopu ovog projekta postoje 4 pojedinačne aktivnosti. Ukupni procijenjeni trošak tih akcija iznosi 1.350.000 €.

Slika 1-10: Projektni rashodi vezani za podršku obrazovanju, obuci i povećanju stepena svijesti u javnosti

Molimo da pogledate dodatne informacije vezane za procijenjene rashode ove strategije u Prilogu C.

1.6 Implementacija strategije i akcionog plana na nivou zemlje

Za svaku od akcija koje su predstavljene na slici 7-1, strategija pokazuje cilj koji treba da se postigne, detaljan opis zadatka, te ishod koji će biti postignut. Veze između akcija su uobičajene. Identifikovana su tijela za sprovođenje svake od aktivnosti i predviđene su jasne dužnosti, linije odgovornosti i jasni vremenski rokovi za dostavu rezultata akcija. Troškovi vezani za svaku od akcija su procijenjeni, a resursi koji su potrebni podjeljeni su na one koji će biti obezbjeđeni interno i one koji će biti obezbjeđeni iz vanjskih izvora. Zahtjevi za finansiranjem iz vanjskih izvora podjeljeni su na konkretne kategorije, kao što su tehnička podrška ili hardverska podrška.

1.7 Naredni koraci...

Strategija i akcioni plan na nivou zemlje imaju za cilj da predstavljaju osnovu za diskusije o tehničkoj podršci sa razvojnim partnerima. Sada kad su državna strategija i akcioni plan pripremljeni, postoji potreba za savjetničkom grupom koja bi osigurala implementaciju reformi. Predlaže se da bi državno i entitetska ministarstva finansija trebalo da odluče o uspostavljanju takve savjetničke grupe.

2 UVOD

2.1 Strategijski kontekst

Stabilan sistem finansijskog izvještavanja preduzeća predstavlja kamen temeljac za dobro funkcionisanje tržišne ekonomije i snažan finansijski sistem.

Prilikom razvijanja strategije za poboljšanje kvaliteta finansijskog izvještavanja preduzeća u Bosni i Hercegovini, veoma je važno da se u obzir uzmu "strahovi" i "podsticaji", koji motivišu razvoj ove strategije.

- Strahove treba posmatrati u svjetlu finansijskih kriza i korpoativnih skandala koji su se dogodili u drugoj polovini 1990-ih u zemljama u razvoju, a u toku poslednjih nekoliko godina i u industrijalizovanim zemljama. Visoko kvalitetno finansijsko izvještavanje pomaže da se spriječe ovakvi skandali, koji sa sobom nose ogromne ekonomske troškove i troškove za društvo u cijelini. Na primjer:
- Krize finansijskih sistema u jugoistočnoj Aziji do kojih je došlo zbog slabih praksi korporativnog finansijskog izvještavanja, imali su značajne makroekonomske posledice na zemlje kao što su Tajland (pad društvenog bruto proizvoda za 10% u 1998 godini) Južna Koreja (pad društvenog bruto proizvoda za 7% u 1998 godini) i Indonezija (pad društvenog bruto proizvoda za 13% u 1998 godini). Značajno je da su ove krize imale neproporcionalan negativan efekat na siromaštvo, što je dovelo do manjeg upisa u škole, snažnih implikacija u oblasti zdravstva itd;
- Bankrot Enrona u 2001. godini, doveo je do gubitka od 67 milijardi USD tržišne kapitalizacije. Zbog toga su hiljade radnika širom svijeta ostali bez posla, a hiljade penzionera i radnika su izgubili značajan dio svojih penzija;
- Parmalat je u svojim finansijskim izvještajima podcijenio iznos kredita za oko 14 milijardi USD. Kao posledica toga, 36,000 radnih mjesta u 65 zemalja, dovedeno je u opasnost, a 5,000 poljoprivrednih proizvođača još uvijek potražuje 150 miliona USD, ili 30.000 USD po poljoprivrednom proizvođaču.

Ovi skandali su poslali veoma jasnu poruku o negativnim efektima lošeg finansijskog izvještavanja u preduzećima. Nasuprot tome, dobro finansijsko izvještavanje preduzeća doprinosi razvoju finansijskog i privatnog sektora, što sa druge strane podstiče ekonomski rast. Povezanost visoko kvalitetnog finansijskog izvještavanja preduzeća i razvoja finansijskog i privatnog sektora, ima nekoliko dimenzija:

- Prvo, jačanje domaće finansijske infrastrukture i smanjenje rizika nastajanja kriza na finansijskim tržištima i sa njima povezanim negativnim ekonomskim implikacijama;

- Drugo, podsticanje direktnih stranih investicija i portfolio investicija, i mobilisanje domaće štednje. Direktne strane investicije (FDI) u Bosni i Hercegovini se sporo ostvaruju, što negativno utiče na zapošljavanje. Niska stopa rasta u Bosni i Hercegovini, negativan trgovinski bilans i niske direktne strane investicije, signalizuju da poslovno okruženje nije pogodno za snažan rast prvenstveno privatnog sektora odnosno povećana domaća i strana ulaganja. Slabosti u zakonodavnom okviru nastavljaju da sprečavaju razvoj privatnog sektora i inostranih ulaganja;
- Treće, omogućavanje manjim preduzećima da lakše dođu do kredita iz formalnog finansijskog sektora, smanjenjem visokih troškova informacija i kreditiranja. Rast sektora preduzeća je ograničen slabim mogućnostima kreditiranja. Uprkos nedavnim poboljšanjima u finansijskom sektoru, nivo bankarskog posredovanja u Bosni i Hercegovini je još uvijek najniži u regionu;
- Četvrto, omogućavanje investitorima da ocjene izgleda preduzeća i na bazi informacija donesu odluke o investiranju, koje će za rezultat imati bolju alokaciju resursa. Finansijsko izvještavanje preduzeća je takođe mjerilo za tržišni monitoring, kojim se akcionarima i javnosti u cijelini omogućava da ocjene uspješnost menadžmenta, čime se promoviše aktivan razvoj tržišta kapitala;
- Konačno, podržavanje regionalnih i globalnih ekonomskih integracija.

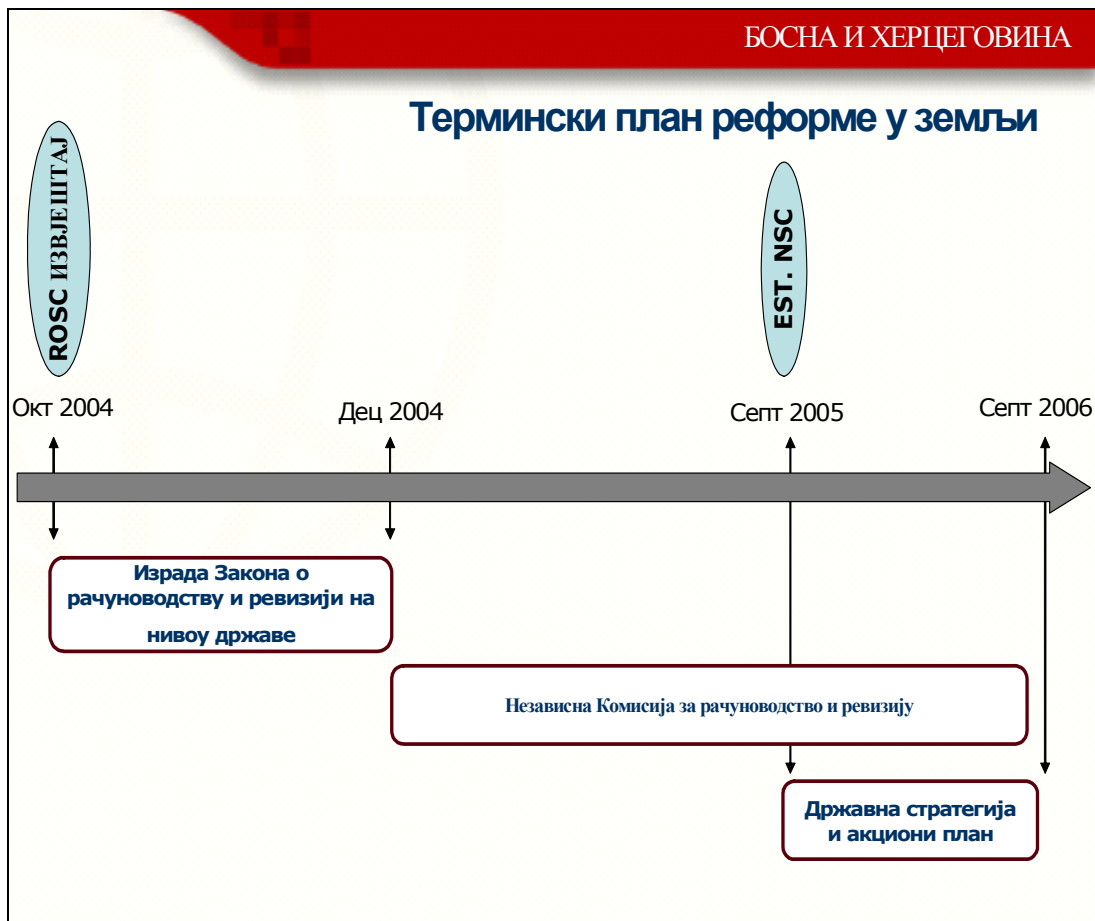
2.2 Osnova za razvoj ove strategije

2004 godine tim Svjetske banke je uradio Izvještaj o poštovanju standarda i kodeksa (ROSC) u oblasti računovodstva i revizije (A&A) u Bosni i Hercegovini. ROSC A&A politike i preporuke dogovorene su između Svjetske banke, državnog i entitetskih ministarstava finansija i relevantnih zainteresovanih strana u zemlji. Takođe je dogovoreno da se na bazi ovih politika i preporuka donese i implementira detaljna strategija i akcioni plan. Strategija i akcioni plan, razvijen od strane zainteresovanih strana u zemlji, treba da bude implementiran uz koordinaciju državnog i entitetskih ministarstava finansija i uz asistenciju razvojnih partnera.

Kao neposredan odgovor na A&A ROSC, Bosna i Hercegovina je na entitetskim nivoima usvojila jednoobrazne zakone o računovodstvu i reviziji i osnovala Komisiju za računovodstvo i reviziju (Komisija).

Nakon A&A ROSC izvještaja i izrade jedenoobraznih zakona o računovodstvu i reviziji na entitetskim nivoima, te formiranja Komisije za računovodstvo i reviziju, Ministarstvo finansija Bosne i Hercegovine je formiralo Upravni odbor (SC) za razvoj strategije i

akcionog plana, kojim bi se obuhvatile politika i preporuke definisane u A&A ROSC izvještaju, sa ciljem unapređenja kvaliteta finansijskog izvještavanja preduzeća. Aktivnosti koje su do danas realizovane prikazane su na **Slici 2-1: Reforma realizovana do danas.**

Slika 2-1: Reforma realizovana do danas

Upravni odbor je formiran kao multidisciplinarna grupa sačinjen od stakeholdera iz privatnog i javnog sektora, koji su zainteresovani za finansijsko izvještavanje preduzeća. Upravni odbor čine predstavnici države, regulatornih tijela za finansijski sektor, računovodstvene profesije, univerziteta, komercijalnih banaka, osiguravajućih društava i velikih i srednjih preduzeća. Uloga i aktivnosti Upravnog odbora su bile da podrži izradu strategije i akcionog plana, kojima se obuhvataju zahtjevi *acquis communautaire* u vezi sa računovodstvom i revizijom. Program tehničke pomoći Svjetske banke podržava rad Upravnog odbora.

Namjena ove strategije i akcionog plana jeste da oni predstavljaju osnovu za diskusiju o tehničkoj pomoći sa partnerima za razvoj. Nakon završetka akcionog plana, potrebno je

formirati savjetodavnu grupu koja će osigurati implementaciju reformi. Državno i entitetska ministarstva finansija će donijeti odluku o finansiranju i strukturi te savjetodavne grupe.

2.3 Strategijski ciljevi i koristi

Unapređenje kvaliteta finansijskog izvještavanja preduzeća je koncept koji širi od specifičnog računovodstvenog i revizorskog okvira. Strategijski ciljevi i koristi definisani su na Slici 2-2: Značaj visoko kvalitetnog finansijskog izvještavanja preduzeća.

Стратегијски циљеви и користи	
Европске Интеграције	Усвајање и имплементација релевантних дијелова <i>acquis communautaire</i>
Лакши приступ кредитим	Олакшавање приступа кредитима мањим предузећима, укључујући мала и средња предузећа, из формалног финансијског сектора, прелазећи постепено са хипотекарних кредита на кредитирање на бази финансијске успешности и перспективе предузећа.
Раст прив.сектора и стварање радних мјеста	Омогућавање акционарима и јавности у цијелини да оцјене успешност менаџмента и на тај начин утичу на њихово понашање и коришћење ресурса
Развој тржишта капитала	Допринос иностраним портфолио инвестицијама; омогућавање инвеститорима да оцјене перспективе предузећа и на бази информација донесу одлуке, које ће за резултата имати бољу алокацију ресурса.
Развој финансијског сектора	Помоћ да се мобилише домаћа штедња
Фин. стабилност	Јачање финансијске архитектуре у БиХ и редуцирање ризика криза финансијских тржишта и утицаја са њима повезаних негативних последица, путем повећане транспарентност финансијског положаја и успешности предузећа чије акције котирају на берзи.

Slika 2-2: Značaj visoko kvalitetnog finansijskog izvještavanja preduzeća

Ova strategija i akcioni plan se odnose na bolje finansijsko izvještavanje preduzeća tj. predstavljaju motornu snagu za ostvarivanje brojnih ekonomskih koristi navedenih u slici 2-2. Oni se bave ostvarivanjem ekonomskog rasta i integracijama u EU, kroz usvajanje i implementaciju relevantnih dijelova *acquis communautaire* i drugih relevantnih okvira. To će za rezultat imati stvaranje okruženja u kojem će se korisnici moći osloniti na finansijsko izvještavanje u svrhu svojih specifičnih potreba, kao što je ilustrovano na Slici 2-3: Koristi od dobrog izvještavanja preduzeća.

Користи од доброг извјештавања предузећа

Slika 2-3: Koristi od dobrog izvještavanja preduzeća

2.4 Zakonodavni i institucionalni okvir

Upravni odbor je identifikovao dva ključna područja (stuba) koja treba da budu u značajnoj mjeri ojačana u Bosni i Hercegovini. Prvi stub je zakonodavni okvir, a drugi stub je institucionalni okvir. Na Slici 2-4 prikazani su ciljevi i podloge za upravljanje strategijom i akcionim planom, u okviru ova dva ključna stuba.

Законодавни и институционални оквир

Слика 2-4: Законодавни и институционални оквир

Što se tiče zakonodavnog okvira, glavna tema jeste usklađivanje zakonodavnog okvira Bosne i Hercegovine sa *acquis communautaire*, dok se ne ostvari balans između "prejake i preslabe regulative". To znači potpuno korišćenje izuzetaka definisanih u *acquis communautaire*, u cilju izbjegavanja nametanja nerealističnih i neproaktivnih barijera za mala i srednja preduzeća (SMEs) u Bosni i Hercegovini.

Upravni odbor je za institucionalni okvir definisao brojne ključne stakeholdere koji će imati presudnu ulogu u implementaciji *acquis communautaire*, kao i u monitoringu i obezbjeđivanju njegove primjene. Identifikovane institucije imaju direktnu ili indirektnu ulogu u okviru za finansijsko izvještavanje preduzeća u Bosni i Hercegovini. Na primjer, državno i entitetska ministarstva finansija i entitetski instituti profesionalnih revizora imaju značajnu ulogu.

2.5 Podloge

Kao što je ilustrovano na Slici 2-5, pristup Upravnog odbora jačanju zakonodavnog i institucionalnog okvira baziran je na primarnoj podlozi tj. *acquis communautaire*

dopunjen sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (IFRS), Međunarodnim standardima revizije (ISA) i dobrom međunarodnom praksom.

Slika 2-5: Podloge za unapređenje finansijskog izvještavanja preduzeća

The *acquis communautaire*

Značaj *acquis communautaire* za Bosnu i Hercegovinu je dvostruk. Prvo, on predstavlja visoko kvalitetan model za regulisanje računovodstva i revizije, koji se može primjeniti u zemljama različitih karakteristika. Drugo, usvajanje *acquis communautaire*, u oblasti računovodstva i revizije, doprinosi strategiji Bosne i Hercegovine da postane dio Evropske Unije.

S tim u vezi, prilikom definisanja strategije i akcionog plana, na Upravni odbor su uticala dva faktora. Prvo, što se tiče primjene, predviđa se, da će Bosna i Hercegovina morati da demonstrira da nije samo ugradila *acquis communautaire* u zakone (zakonski okvir) nego da je takođe preduzela mjere, kojima će se osigurati da se *acquis communautaire* zaista implementira (institucionalni okvir). Drugo, Upravni odbor je priznao da ne postoji plan o tome kako tačno implementirati i primjeniti *acquis communautaire*, zbog čega treba uzeti u obzir iskustva zemalja članica Evropske Unije.

Izgradnja visoko kvalitetnog zakonodavnog i regulatornog okvira za računovodstvo i reviziju, zahtijeva reforme Bosansko-Hercegovačkog zakonodavnog okvira, institucija,

računovodstvene profesije, kao i promjene u računovodstvenoj, revizorskoj i poslovnoj kulturi. Ovom strategijom i akcionim planom utvrđene su brojne reformske aktivnosti, koje su definisane na kompletan način uzimajući u obzir mogućnosti Bosne i Hercegovine da sprovede te aktivnosti (u smislu mogućnosti i resursa). U nekim slučajevima, relativno blag propis koji se primjenjuje konzistentno i konstantno je bolji od dobrog rigoroznog propisa koji se ne primjenjuje, iz razloga što blag propis može vremenom da postane rigorozniji ako to okolnosti dozvoljavaju. Kao rezultat toga, Upravni odbor je odlučio da reformske aktivnosti postavi tako da one budu sprovedene u kratkom i srednjem roku, iako to predstavlja svojevrstan izazov.

Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja

Kao što je ilustrovano na slici 2-5, Upravni odbor takođe smatra da IFRS predstavljaju podlogu.⁴ Upravni odbor se slaže sa preporukom iz ROSC izvještaja, da su IFRS generalno značajni za preduzeća od javnog interesa (PIE) i da bi njihova primjena u većini malih i srednjih preduzeća bila teška. Zbog toga, činjenica da Upravni odbor koristi IFRS kao podlogu ne znači da je primjene IFRS prikladna za sve kompanije. Upravni odbor ne koristi ove standarde kao apsolutnu podlogu, nego nastoji da se ovi standardi koriste kao zamjena za *acquis communautaire*, u slučajevima kada *acquis communautaire* nije dovoljno precizan.

Međunarodni standardi revizije

Upravni odbor takođe uzima u obzir standarde, kodekse i izjave koje izdaje Međunarodne Federacija računovođa (IFAC) i njeni nezavisni odbori, uključujući:

- Međunarodne standarde revizije (ISA);⁵
- Kodeks etike za profesionalne računovođe;⁶
- Međunarodne obrazovne standarde (IES);⁷ i
- Stavove o obavezama članica (SMOs).⁸

⁴ Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB), je nezavisna međunarodna organizacija koja donosi IFRS.

⁵ IFAC-ov Odbor za međunarodne standarde revizije i uvjеравања (IAASB) donosi Međunarodne standarde revizije (ISA).

⁶ Kodeks etike za profesionalne računovođe donosi IFAC-ov Odbor za međunarodne etičke standarde.

⁷ Međunarodne obrazovne standarde donosi IFAC-ov Odbor za međunarodne računovodstvene obrazovne standarde

⁸ SMOs služe kao основа за Програм усклађености чланица, који надгледа IFAC-ов Савјетодавни панел за усклађеност. SMOs пружају јасну полазну тачку садашњим и

Kao i kod IFRS, Upravni odbor ne koristi ove standarde, kodekse i izjave kao apsolutnu podlogu, nego nastoji da se oni koriste kao zamjena za *acquis communautaire*, u slučajevima kada *acquis communautaire* nije dovoljno precizan.

Dobra međunarodna praksa

I na kraju, Upravni odbor smatra primjere dobre međunarodne prakse kao korisne reference za razvoj strategije i akcionog plana. Zahvaljujući tehničkoj podršci pruženoj od strane programa Svjetske banke "Put u Evropu-program računovodstvene reforme i institucionalnog jačanja" (REPARIS), te pomoći pruženoj od strane Evropske agencije za rekonstrukciju i USAID-a, Upravni odbor je prikupio primjere dobre međunarodne prakse i došao do sledećih saznanja:

- Na koji način su zemlje članice EU usvojile i implementirale *acquis communautaire*?⁹ i
- U oblastima gdje je *acquis communautaire* previše uopšten ili koje ne uređuje (npr. veza između izveštavanja preduzeća o porezu na dobit i godišnjih finansijskih izveštaja), koji pristup se smatra dobrom međunarodnom praksom.

Ove podloge su takođe bile praćene procedurama ocjene, što je vodilo donošenju preporuka u politici A&A ROSC.

Relevantni dijelovi *acquis communautaire*

Upravni odbor je pregledao *acquis communautaire* i identifikovao Poglavlje 6, Zakon o kompanijama, kao posebno značajno za uspostavljanje snažnog okvira za finansijsko izveštavanje. Na Slici 2-6 prikazane su razlike između "tvrdog prava" i "mekog prava". "Tvrđim pravom" se smatraju Pravila (koja su obavezujuća za sve zemlje članice EU, bez potrebe donošenja bilo kakve nacionalne legislative za njihovu implementaciju) i Direktive (koje su obavezujuće u smislu ciljeva koje treba ostavriti i vremenskog roka u okviru kojeg ti ciljevi moraju biti ostvareni; međutim, nacionalnim vlastima se ostavlja mogućnost izbora forme i načina ostvarivanja tih ciljeva) Preporuke i Saopštenja se smatraju "mekim

---

потенцијалним члановима и помажу им да осигурају да професионалне рачуновође посједују високо квалитетне карактеристике.

⁹ У току 2005. године, Управни одбор је прегледао бројне документе за дискусију у којима су представљени законодавни и институционални оквири многих старих и нових чланица ЕУ, укључујући Француску, Нјемачку, Ирску, Словачку у Словенију.

pravom.” Meko pravo predstavljaju "pravila ponašanja, koja u principu nemaju zakonsku obavezujuću snagu, ali koja ipak mogu imati praktičan efekat”.¹⁰

Сектор рачуноводства и ревизије предузећа у оквиру <i>acquis communautaire</i>				
Легислатива	1.1.1 РАЧУНОВОДСТВО	1.1.2 РЕВИЗИЈА	1.1.3	
Правила и Директиве (Тврдо право)	(А) ДИРЕКТИВА О ГОДИШЊИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА (78/660/ЕЕС)	(Л) ДИРЕКТИВА О ОБАВЕЗНОЈ РЕВИЗИЈИ (2006/43/ЕС)	Основа	
	(Б) ДИРЕКТИВА О КОНСОЛИДОВАНИМ ГОДИШЊИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА (83/349/ЕЕС)			
	БАНКАРСТВО	ОСИГУРАЊЕ	ТРЖИШТА КАПИТАЛА	Специфични сектор
	(Ц) ДИРЕКТИВА О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА БАНАКА (86/635/ЕЕС)	(Е) ДИРЕКТИВА О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМ ОСИГУРАВАЈУЋИХ КОМПАНИЈА (91/674/ЕЕС)	(Г) IFRS ПРАВИЛО (NO. (EC) 1606/2002 УКЉУЧУЈУЋИ ПРАВИЛО ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ О ОДОБРАВАЊУ ПОЈЕДИНАЧНИХ IFRS)	
(Д) ДИРЕКТИВА О ЗАХТИЈЕВИМА У ВЕЗИ КАПИТАЛА	(Ф) ДИРЕКТИВЕ О СОЛВЕНТНОСТИ (2001/13/ЕС)	(Х) ДИРЕКТИВА О ПРОСПЕКТУ (2003/71/ЕС) (И) ДИРЕКТИВА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ (2004/109/ЕС) (Ј) UCITS ДИРЕКТИВЕ (2001/107/ЕС) & (2001/108/ЕС)		
Препоруке и саопштења (Мeko право)	(К) САОПШТЕЊЕ О МОДЕРНИЗАЦИЈИ ЗАКОНА О КОМПАНИЈАМА И УНАПРЕЂЕЊУ КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА У ЕУ (СОМ/2003/284)		(М) ПРЕПОРУКА О НЕЗАВИСНОСТИ СТАТУТАРНИХ РЕВИЗОРА (2002/590/ЕС) (Н) ПРЕПОРУКА О КОНТРОЛИ КВАЛИТЕТА ОБАВЕЗНЕ РЕВИЗИЈЕ (2001/256/ЕС)	

Slika 2-6: Сектор računovodstva i revizije preduzeća u okviru *Acquis Communautaire*

Uzeti zajedno, ova Pravila, Direktive, Preporuke i Saopštenja mogu se smatrati značajnim dijelom *acquis communautaire*, koji je relevantna za sektor računovodstva preduzeća. U nastavku se daje kratak opis osnovnih Pravila, Direktiva, Preporuka i Saopštenja.

Osnovne računovodstvene Direktive

- (A) *Četvrta direktiva o godišnjim finansijskim izvještajima (78/660/EEC)*: Ovom dopunjenom i izmjenjenom Direktivom se usaglašavaju odredbe zemalja članica u vezi sa prezentacijom i sadržajem godišnjih finansijskih izvještaja i godišnjih izvještaja društava kapitala, opštim principima za vrednovanje stavki u godišnjim finansijskim izvještajima (npr. princip opreznost), specifičnim pravilima za vrednovanje (npr. pravila za vrednovanje fiksnih sredstava) i objavljivanjem godišnjih finansijskih izvještaja kako što je to izloženo u Prvoj direktivi Zakona o kompanijama.

¹⁰ Snyder, F. 1993. “Ефективност Закона о компанијама Европске Уније: Институције, процеси, средства и технике.”

(B) *Sedma direktiva o konsolidovanim godišnjim finansijskim izvještajima (83/349/EEC):*

Ovom Direktivom se usaglašavaju nacionalni zakoni o konsolidovanim (tj. grupnim) finansijskim izvještajima i definišu okolnosti pod kojima se sastavljaju konsolidovani finansijski izvještaji. Matično preduzeće i sva njegova zavisna preduzeća moraju biti konsolidovani, ako je matično preduzeće ili bilo koje njegovo zavisno preduzeće osnovano kao društvo kapitala.

Upravni odbor je uzeo u obzir zahtjeve ove dvije izmjenjene i dopunjene Direktive, kao i različite opcije i gornje granice, s tim da će donosioci politika u Bosni i Hercegovini morati utvrditi koje su opcije i gornje granice prihvatljive u kontekstu Bosne i Hercegovine.

Bankarski sektor

(C) *Bankarska računovodstvena direktiva (86/635/EEC):* Za godišnje finansijske izvještaje banaka i drugih kreditnih organizacija, ovom Direktivom se definišu pravila u vezi sa prezentacijom i mjerenjem, u onim oblastima, gdje se takva pravila smatraju neophodnim, zbog specifične prirode pravnog lica.

(D) *Direktiva o zahtjevima u vezi kapitala:* Ova Direktiva, koja je generalno poznata kao Direktiva o zahtjevima u vezi kapitala, ali se formalno sastoji od dvije Direktive, uvodi okvir za nadzor u EU, reflektujući pravila Bazela II o mjerenju i standardima kapitala, dogovorenim na nivou G-10. Ovom se Direktivom postojeći okvir čini svobuhvatnijim i osjetljivijim na rizike i podstiče povećano upravljanje rizicima u finansijskim institucijama, što sa druge strane povećava efektivnost okvira za osiguravanje kontinuirane finansijske sigurnosti, održava povjerenje u finansijske institucije i štiti komitente. Ovom Direktivom se takođe osigurava da zahtjevi u vezi kapitala kod davanja kredita malim i srednjim preduzećima budu odgovarajući i proporcionalni. Zemlje članice EU treba da primjene ovu Direktivu od početka 2007. godine, s tim da će najsloženiji pristupi biti raspoloživi od 2008. godine. Iako Direktiva o zahtjevima u vezi kapitala sama po sebi nije "računovodstvena" Direktiva, Upravni odbor je uzeo u obzir ovu Direktivu, kako bi se osiguralo da reforma finansijskog izvještavanja u kontekstu strategije i akcionog plana dovede do boljeg i konzistentnijeg pristupa superviziji banaka.¹¹

Sektor osiguranja

(E) *Direktiva o finansijskim izvještajima osiguravajućih kompanija (91/674/EEC):* Za godišnje i konsolidovane finansijske izvještaje osiguravajućih kompanija, ovom Direktivom se definišu određena pravila u vezi sa prezentacijom i mjerenjem, u onim oblastima, gdje se takva pravila smatraju neophodnim, zbog specifične prirode pravnog lica.

---

¹¹ Да би се смањиле баријере настале због одговорности засебних националних власти које врше супервизију, од супервизора се тражи да више међусобно сарађују, укључујући доношење одлука о примјени комплекснијих методологија у финансијским институцијама. Европски Комитет за супервизију банака (CEBS) има значајну улогу у промовисању конзистентности приступа код различитих супервизора.

(F) *Direktive o solventnosti*: Osiguravajuća kompanija treba da ima takvu poziciju solventnosti, koja je dovoljna da se ispune njene obaveze prema imaoциma polisa i ostalim stranama. Pred osiguravajuće kompanije u EU postavljaju se isti zahtijevi u vezi sa marginom solventnosti, da bi se obezbjedio isti nivo zaštite interesa imaoца polisa osiguranja i stvorili ujednačeni uslovi za sve osiguravajuće kompanije. Upravni odbor je uzeo u obzir trenutni režim solventnosti, koji je nedavno izmjenjen i ažuriran, kao dio paketa "Solventnost 1", uključujući Direktive 2002/13/EC (osiguranja izuzev životnog) i 2002/83/EC (životna osiguranja). Osim toga, Upravni odbor je razmatrao implikacije "Solventnost 2 projekta", kojim se analiziraju teme, kao što je jači pristup zasnovan na rizicima, harmonizacija uspostavljanja formalnih odredbi, nove tehnike transfera rizika i najnovija dešavanja u oblasti finansijskog izvještavanja.

Tržišta kapitala

(G) *Pravilo (EC) No. 1606/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta*: Ovim Pravilom se zahtijeva od kompanije čije akcije kotiraju na berzi, uključujući banke i osiguravajuće kompanije, da od početka 2005. godine, svoje konsolidovane finansijske izvještaje sastavljaju u skladu sa potvrđenim IFRS. Zemlje članice EU takođe imaju opciju proširenja zahtijeva iz ovog Pravila na kompanije čije akcije ne kotiraju na berzi, kao i na sastavljanje godišnjih finansijskih izvještaja. Pravilima Evropske Komisije standardi se potvrđuju, kada su usaglašeni i kada je to potrebno.¹²

(H) *Direktiva o prospektima (2003/71/EC)*: Ovom Direktiva zajedno sa Pravilom Evropske Komisije broj 809/2004, definišu se informacije koje su sadržane u prospektima, kao i format i pravila za objavljivanje tih prospekata, te njihovo oglašavanje. To je osnova za stvaranje jedinstvenog tržišta finansijskih usluga i završetak Akcionog plana za finansijske usluge u Evropskoj Uniji. Harmonizacijom neophodnih zahtijeva za objavljivanje, novi zakonodavni okvir u cijelini stvara efikasan "jedinstveni pasoš" za emitente iz zemalja članica EU i onih koje to nisu. Drugim riječima, da kada je jednom prospekt odobren od strane neke države članice, on se može koristiti u svim drugim državama članicama, na koji način se smanjuje birokratija i troškovi za emitenta. Što se tiče Bosne i Hercegovine, Upravni odbor je uzeo u obzir implikacije ove Direktive i Pravila Evropske Komisije na finansijsko izvještavanje preduzeća, posebno u kontekstu tržišta kapitala koja tek nastaju.

(I) *Direktiva o transparentnosti (2004/109/EC)*: Ovom Direktivom se definišu minimalni zahtijevi u vezi sa transparentnošću u kompanijama čije akcije kotiraju na berzi,

---

¹² На примјер, Правилем (ЕС) No. 1725/2003 од 29. септембра 2003 (заједно са анексима) одобени су сви постојећи Међународни рачуноводствени стандарди (IASs), укључујући повезане Интерпретације Комитета за стандарде (SICs), осим IAS 32 и 39 и са њима повезане SICs 5, 16 и 17, који се баве рачуноводственим обухватом и објављивањем финансијских инструмената.

povećavajući na taj način kvalitet informacija raspoloživih investitorima, o uspješnosti i finansijskom položaju kompanija. Upravni odbor je uzeo u obzir zahtjeve u vezi objavljivanja, definisane u ovoj Direktivi, čime se kompletira paket mjera iz Akcionog plana za finansijske usluge u Evropskoj Uniji, uključujući i Pravilo 1606/2002, te Direktivu o prospektima (vidjeti iznad). Prema Direktivi, svi emitenti hartija od vrijednosti će morati da sačine godišnje finansijske izvještaje u okviru četiri mjeseca nakon završetka finansijske godine. Takođe, oni koji ulažu u akcije imaće na raspolaganju potpunije polugodišnje finansijske izvještaje.

- (J) *Direktiva o preduzećima za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti (UCITS) (85/611/EEC)*: Izmjenjena Direktiva, definiše opšta pravila, kojima se dozvoljava da preduzeća za zajednička ulaganja smještena u zemljama članicama EU trguju svojim jedinicama u drugim zemljama članicama EU (jedinstveni pasoš). Upravni odbor je uzeo u obzir implikacije ove Direktive na finansijsko izvještavanje preduzeća.

Osnovna računovodstvena saopštenja

- (K) *Saopštenje o Zakonu o kompanijama i korporativnom upravljanju (COM/2003/284)*: Evropska Komisija je održala konsultacije o Saopštenju "Modernizacija Zakona o kompanijama i unapređenju korporativnog upravljanja u Evropskoj Uniji: Put da se krene naprijed". U Planu, koji je usvojen 21. maja 2003. godine, predložen je set inicijativa sa ciljem da se ojačaju prava akcionara, pojača zaštita zaposlenih i kreditora, i poveća efektivnost i konkurentnost Evropskih preduzeća.

Osnovna direktiva iz oblasti revizije

- (L) *Direktiva 2006/43/EC o obaveznoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja i konsolidovanih izvještaja* (takođe poznata kao "nova Osmo Direktiva Zakona o kompanijama", kojom se mijenja *Direktiva Savjeta 78/660/EEC and 83/349/EEC* i ukida *Direktiva Savjeta (84/253/EEC)*), razjašnjava obaveze statutarnih revizora i definiše određene etičke principe, kako bi se osigurala nezavisnost i objektivnost. Njom se uvodi zahtjev, a ne preporuka, za eksternom kontrolom kvaliteta, te osigurava snažniji javni nadzor nad revizorskom profesijom i unapređuje saradnja između regulatornih vlasti u Evropskoj Uniji. Upravni odbor je uzeo u obzir ovu novu Direktivu, sa ciljem daljih reformskih aktivnosti, u oblastima u kojima se zakoni o reviziji, koji su na snazi u Bosni i Hercegovini, trenutno razlikuju od ove Direktive.

Osnovne preporuke iz oblasti revizije

- (M) *Preporuka 2002/590/EC o nezavisnosti statutarnih revizora u Evropskoj Uniji*: U Preporuci se navodi set principa i preporuka visokog nivoa, kojima se statutarnim revizorima zabranjuje da vrše reviziju, ukoliko imaju bilo kakvu vezu sa klijentom, koja može ugroziti njihovu nezavisnost. Iako Preporuka nije zakonski obavezujući instrument, ona pruža jasne

smjernice za dobru praksu u revizorskoj profesiji Evropske Unije i detaljno je razmotrena od strane Upravnog odbora.

- (N) *Preporuka 2001/256/EC o kontroli kvaliteta obavezne revizije*: Preporukom se definiše set minimalnih standarda za sisteme eksterne kontrole kvaliteta obavezne revizije u Evropskoj Uniji. Cilj kontrole kvaliteta je da se osigura, da se obavezna revizija vrši u skladu sa utvrđenim standardima revizije, te da revizori poštuju etička pravila, uključujući i nezavisnost.

3 ANALIZA NEDOSTATAKA

Svrha ovog poglavlja jeste da se izvrši analiza nedostataka, kako bi se identifikovale aktivnosti koje su neophodne za ostvarivanje standarda (podloga) identifikovanih u poglavlju 2. Upravni odbor je izvršio analizu postojeće situacije, kroz seriju intervju i sastanaka sa ključnim zainteresovanim stranama, sa ciljem da se sačini jedan sumarni pregled progressa ostvarenog u implementaciji ROSC preporuka, kao i neriješenih problema koje tek treba razriješiti.

3.1 Zakonodavni okvir za računovodstvo

Okvirni Zakon o računovodstvu i reviziji (Državni Zakon) usvojen je u 2004. godini. U Okvirnom Državnom Zakonu definišu se odredbe opšteg zakonodavnog okvira na nazi čega su entiteti donijeli svoje Zakone koji su usvojeni u njihovim Parlamentima.

U Zakonima o računovodstvu i reviziji se precizno navodi da su računovodstveni standardi:

- Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (IFRS), koje donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB), i povezana uputstva, objašnjenja i smjernice koje objavljuje IASB.

BiHje u potpunosti usvojila IFRS samo za pravna lica za koja se smatra da imaju javnu odgovornost, a entitetski implementirajući Zakoni koriste tri kriterija za definisanje javne odgovornosti:

- (a) kotiranje akcija na berzi;
- (b) priroda poslovanja (na primjer, banke i osiguravajuća društva); i
- (c) veličina preduzeća (prelazak određenog praga, koji se odnosi na ukupni godišnji prihod ili broj zaposlenih radnika).

I u RS i FBiH, pravna lica za koja se smatra da nemaju javnu odgovornost (npr. mala i srednja preduzeća) su izuzeta od primjene IFRS.

Međutim, još uvijek ne postoji jedinstvena definicija pragova za kompanije, koja bi se primjenjivala na cijeloj teritoriji BiH. U stvari, samo je RS definisala pragove za kompanije.

U RS mikro preduzeća su preduzeća koja imaju prosječan godišnji broj zaposlenih manji od 10, godišnji ukupan prihod manji od €200,000 i vrijednost sredstava manju od €100,000.

U RS mala preduzeća su preduzeća koja imaju prosječan godišnji broj zaposlenih između 10 i 49, godišnji ukupan prihod između €200,000 i €10,000,000, i vrijednost sredstava između €100,000 i €5,000,000.

U RS preduzeća srednje veličine treba da zadovoljavaju sledeće kriterije: 50-250 zaposlenih, minimalno €10 miliona godišnjeg ukupnog prihoda i minimalnu vrijednost sredstava od €5. Sva preduzeća iznad ovih pragova smatraju se velikim preduzećima.

Federacija Bosne i Hercegovine

U Federaciji Bosne i Hercegovine Zakon o privrednim društvima (objavljen u Službenim novinama FBiH 23/1999, izmjene i dopune objavljene u 45/2000; 2/2002; 29/2003), koji je djelimično baziran na EU Direktivama iz oblasti Zakona o kompanijama, na prvom mjestu reguliše poslovne aktivnosti¹³. Zakon o privrednim društvima prepoznaje sledeće tipove kompanija:

- Akcionarska društva,
- Ortačka društva (sa ograničenom i neograničenom odgovornošću),
- Društva sa ograničenom dogovornošću.

Akcionarska društva

Akcionari: Jedan ili više akcionara. Minimalni kapital: 50,000 KM. Upravljanje kompanijom. Kompanijom se upravlja na bazi dvo-stepenog sistema, uključujući upravni i nadzorni odbor. Generalna Skupština akcionara imenuje odbor za reviziju. Odbor za reviziju je dužan da izvrši godišnju ili šestomjesečnu reviziju, na zahtijev najmanje 10% akcionara sa pravom glasa.

---

¹³ Ostali relevantni zakoni obuhvataju:

FBiH Zakon o registraciji preduzeća -Prema FBiH Zakonu o registraciji pravnih lica (objavljen u Službenim novinama FBiH broj 27/05, 42/05, 29/03), kompanije moraju biti registrovane kod ovlašćenog registracionog suda na teritoriji entiteta.

FBiH Regulatorna iz oblasti stečaja - Zakonodavni okvir: Zakon o stečaju (objavljen u Službenim novinama FBiH broj 29/2003) i Zakon o likvidaciji (objavljen u Službenim novinama FBiH broj 29/2003).

FBiH Antimonopolska pravila - Zakonodavni okvir: Zakon o konkurenciji (objavljen u Službenim novinama BiH broj 30/2001)

Ortačka društva

Ortaci: Dva ili više ortaka - domaća ili strana fizička ili pravna lica. Ne postoje zahtjevi u vezi sa minimalnim ili maksimalnim udjelima. Udio ortaka može biti u gotovini, naturi, pravila ili uslugama.

Društva sa ograničenom odgovornošću

Članovi: Jedan ili više akcionara. Minimalni kapital: 2,000 KM. Upravljanje društvom: Tijelo za donošenje odluka u društvu jeste Generalna Skupština akcionara.

Republika Srpska

Poslovne aktivnosti u Republici Srpskoj su uglavnom¹⁴ regulisane Zakonom o preduzećima (objavljen u Službenim glasniku RS broj 24/1998, a njegove izmjene i dopune u Službenim glasniku RS broj 62/2002, 38/2003), koji je djelimično baziran na EU Direktivama iz oblasti Zakona o kompanijama. Zakon o preduzećima poznaje dvije osnovne vrste preduzeća: privredno društvo i javno preduzeća (tj. državna privredno društvo). Vrste privrednih društava su sledeće:

- Akcionarska društva,
- Društva sa ograničenom odgovornošću,
- Ortačka društva-,
- Komanditana društva.

Akcionarska društva

Akcionari: Od jednog do 50 akcionara za kompanije koje se simultano osnivaju i dva ili više akcionara za kompanije koje se sukcesivno osnivaju. Generalna Skupština akcionara donosi odluke kvalifikovanom većinom glasova, uključujući odluke o imenovanju revizora i likvidatora, gašenju kompanije, kao i odluke o raspodjeli dobiti.

Društva sa ograničenom odgovornošću

---

¹⁴Ostali relevantni zakoni obuhvataju:

RS regulativnu iz oblasti stečaja - Zakonski okvir: Zakon o postupcima stečaja (objavljen u Službenom glasniku RS broj 67/2002) i Zakon o postupcima likvidacije (objavljen u Službenom glasniku RS broj 64/2002)

RS Antimonopolska pravila - Zakonodavni okvir: Zakon o konkurenciji (objavljen u Službenim novinama BiH broj 30/2001)

Članovi: Od jednog do 30 akcionara; Upravljanje društvom: Tijela društva su Direktor, Upravni odbor, Nadzorni odbor (ukoliko je to predviđeno aktima društva) i Generalna Skupština akcionara.

Ortačka društva

Ortaci: Dva ili više ortaka - domaća ili strana fizička ili pravna lica. Svaki ortak u ortačkom društvu je zajednički i pojedinačno odgovoran svojom imovinom za obaveze ortačkog društva.

Nedostaci

Zakonodavni okvir je potrebno je ponovo pregledati i postupno harmonizovati sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire*. Regulatorna iz oblasti računovodstva i revizije ne treba da bude revidirana odvojeno, nego u kontekstu sveobuhvatnog pregleda zakonodavnog okvira koji se odnosi na finansijsko izvještavanje. To zahtijeva izmjenu relevantnih zakona i ostalih propisa (iz oblasti preduzeća, banaka i osiguranja, tržišta hartija od vrijednosti itd.), sa ciljem da se uspostavi jedan čvrst zakonodavni i regulatorni okvir, kao i osnove za institucionalnu primjenu ovih povećanih zahtijeva. Zakonodavni okvir treba nastaviti postepeno mijenjati, kroz provedbene zakone i propise, u svakom entitetu i Brčko Distriktu, sa ciljem inkorporiranja relevantnih dijelova *acquis communautaire*.

Ilustrativna analiza

Prag izvještavanja za mala i srednja preduzeća

Entitetski zakoni su iskoristili prednosti korišćenja izuzetaka, u skladu sa Četvrtom EU direktivom, sa ciljem da mala i srednja preduzećima ne opterete prekomjernim zahtijevima u vezi sa revizijom. Mala i srednja preduzeća se više ne preduzeća isti zahtijevi u vezi sa finansijskim izvještavanjem, kao mala i srednja preduzeća za koja se smatra da imaju javnu odgovornost.

Međutim, definisani pragovi nisu u skladu sa EU zahtijevima, niti su oni konzistentni u oba entiteta. Komisija za računovodstvo i reviziju trenutno radi na uspostavljanju podkomiteta, koji će se baviti pitanjem primjene računovodstvenih i revizorskih standarda za mala i srednja preduzeća.

Upravni odbor je predložio, da se za mala i srednja preduzeća zahtijeva pojednostavljeni okvir finansijskog izvještavanja, koji će zadovoljiti potrebe korisnika kojima je namjenjen

(npr. zajmodavci) i mogućnosti onih koji sastaljuju finansijske izvještaje. S tim u vezi, Upravni odbor je uzeo u obzir *acquis communautaire*, iskustva ostalih zemalja članica i IASB-ov projekat za mala i srednja preduzeća.

Donošenje i primjena računovodstvenih standarda u Bosni i Hercegovini

Računovodstveni zahtjevi i praksa nedovoljni su donošenje odluka od strane investitora. Finansijski izvještaji nisu pouzdani u svrhu finansijskog izvještavanja. Kompanije vide objavljivanje kao teret, a ne kao potrebu i imaju malo interesa/koristi od objavljivanja opsežnih informacija. U toku ROSC A&A projekta, Svjetska Banka je pregledala finansijske izvještaje uzorka kompanije i identifikovala oblasti u kojima finansijski izvještaji nisu urađeni u skladu sa IFRS – nedostatak zabilješki, nepostojanje izvještaja o tokovima gotovine i revizorskih izvještaja, nepostojanje konsolidovanog ili segmentnog izvještavanja, kao i neobjavljivanje transakcija sa povezanim stranama.

3.2 Zakonodavni okvir za reviziju

Revizorska profesija regulisana je Zakonima o računovodstvu i reviziji iz 2004. godine, koji su usvojeni u državnom i entitetskim Parlamentima. Ovo je bio značajan korak za BiH, u njenom napretku ka boljem okruženju finansijskog izvještavanja. Ovim zakonima se omogućavaju brojne značajne aktivnosti, za usklađivanje BiH računovodstvenog i revizorskog okruženja sa zahtjevima Evropske Unije. Zakoni o računovodstvu i reviziji takođe ispunjavaju značajne zahtjeve, iz okvira ROSC programa za računovodstvo i reviziju kojeg Svjetska banka sprovodi u BiH.

Državnim Zakonom stvorena je platforma za statutarnu reviziju na prostoru cijele zemlje. Vršenje revizije i revizorski izvještaji izdati od strane revizora licenciranih u bilo kom od entiteta ili Brčko Distriktu, priznaju se u cijeloj Bosni i Hercegovini, bez dodatnih zahtjeva.

U zakonima o računovodstvu i reviziji posebno se navodi da su revizorski standardi:

- Međunarodni standardi revizije (ISA) koje objavljuje Međunarodna Federacija računovođa (IFAC) i njeni nezavisni odbori.

Obavezna revizija se mora vršiti u skladu sa novim i izmjenjenim Međunarodnim standardima revizije (ISA) koje objavljuje Odbor za Međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (IAASB). Poslednja verzija ISA (verzija iz 2004) objavljena je u 2005.

Entitetskim provedbenim zakonima definiše se zahtijev obavezne revizije za preduzeća koja imaju javnu odgovornost, čiji se finansijski izvještaji moraju revidirati u skladu sa revizorskim standardima usvojenim u zakonima o računovodstvu i reviziji.

Nedostaci

Uspostavljanje nadzora nad revizorskom profesijom

Provedbenim zakonima RS i FBiH, uspostavlja se sistem javnog nadzora, za koji je odgovorno Ministarstvo finansija; prema tome, ono djeluje kao predstavnik javnog interesa. Međutim, taj nadzor nije dostigao dobru praksu koja postoji u državama članicama Evropske Unije, jer ni jedan stejkholder ne može tvrditi da adekvatno predstavlja interese javnosti u cijelini. Adekvatno zastupanje javnog interesa treba da bude definisano na jedan širi način, i da ne uključuje samo državno i entitetska Ministarstva finansija, nego takođe i Komisije za hartije od vrijednosti, Centralnu banku i Agencije za bankarstvo, univerzitete itd. Iako ne postoji samo jedan način, kako da se uspostavi efikasan mehanizam javnog nadzora, BiH treba da usvoji pristup javnom nadzoru, koji je na liniji sa principima definisanim u Osmoj direktivi EU iz oblasti zakona o kompanijama, i iskoristi iskustva zemalja članica EU

Imanovanje i razrješenje statutarnih revizora

Zakoni o računovodstvu i reviziji ne definišu zakonske mehanizme koji se odnose na imenovanje i razrješenje statutarnih revizora. S tim u vezi, oni su još uvijek manjkavi. Postoji potreba da se izbjegnu situacije u kojima razlozi otpuštanja ili ostavke revizora, ne treba da budu objavljeni organima odgovornim za nadzor. Na međunarodnom nivou, sve češća je praksa, da eksterne revizore preporučuje nezavisni Odbor za reviziju, koji je tijelo odbora direktora ili ekvivalentnog organa, te da eksterne revizore imenuje bilo odbor za reviziju/tijelo ili akcionari direktno. Zahtijev da odbori direktora imenuju statutarnog revizora ne uzima u obzir činjenicu da revizori imaju obavezu dužne profesionalne pažnje prema preduzeću, a ne prema grupi izvršnih direktora, na koje mogu uticati u svrhu posla kojeg obavljaju.

3.3 Institucionalni okvir za računovodstvo i reviziju

Nezavisna Komisija za računovodstvo i reviziju

Državnim zakonom uspostavljena je Komisija (Nezavisna Komisija za računovodstvo i reviziju) sa ciljem nadgledanja primjene računovodstvenih i revizorskih standarda od strane

profesionalnih tijela. Državnim okvirnim zakonom definiše se da je Komisija između ostalog, odgovorna za prevođenje i distribuciju IASB-ovih i IFAC-ovih standarda i interpretacija; definisanje zahtijeva za sticanje profesionalnih kvalifikacija; i organizovanje profesionalnih ispita.

Funkcije i nadležnosti Komisije jasno su navedene u članu 3. Državnog okvirnog zakona. Uloga Komisije jasno je definisana u BiH Zakonu o računovodstvu i reviziji iz 2004. godine. Komisija je uspješno formirana i do sada je izvršila značajan broj povjerenih zadataka. Kratak pregled dosadašnjih aktivnosti Komisije obuhvata:

- Računovodstveni standardi, koje smo identifikovali u prethodnom dijelu, prevedeni su na srpski jezik, a završena je i kontrola kvaliteta prevoda na bosanski/hrvatski jezik (decembar 2005),
- Prevedeni su revizorski standardi, koje smo identifikovali u prethodnom dijelu, uključujući IFAC-ove Stavove o članskim obavezama (SMO) i Obrazovne standarde,
- Definisan je jedinstven program, za sticanje kvalifikacija, obuku, testiranje, sertifikaciju i licenciranje u računovodstvenoj profesiji za cijelu BiH, koji je u potpunosti usklađen sa IFAC-ovim standardima i smjernicama, i
- Definisan je jedinstven program testiranja za računovodstvenu profesiju, čija je implementacija u toku na cijeloj teritoriji BiH.

Savez računovođa i revizora Republike Srpske (AAARS)

Savez računovođa i revizora je profesionalna računovodstvena i revizorska asocijacija u Republici Srpskoj. Od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, Savez računovođa i revizora RS je preduzeo značajne korake prema ispunjenju obaveza članica IFAC-a..

Savez računovođa i revizora RS je implementirao nastavni plan i program za profesionalnu edukaciju, koji je baziran na ACCA-UK planu i programu, s tim da je on izmjenjen kako bi se obuhvatili dodatni zahtijevi sadržani u UNCTADovom modelu plana i programa. Program profesionalne edukacije ponovo je razmatran u 2005. godini, nakon objavljivanja i prihvatanja IFAC-ovih Međunarodnih obrazovnih standarda. U novembru 2004. godine, Savez računovođa i revizora RS je postao pridruženi član IFAC-a, a sada radi na prijemu u punopravno članstvo u 2006. godini. Savez računovođa i revizora RS je takođe član SEEPAD. Prema IFAC-ovoj članskoj izjavi, članstvo u Savezu računovođa i revizora čini 56 ovlašćena revizora i 1256 sertifikovanih računovođa.

Unija računovođa i revizora FBiH (SRRFBiH)

U 2005. godini Unija računovođa i revizora u FBiH, održala je Generalnu skupštinu, na kojoj je usvojen novi Statut, kojim se formalno priznaje izjednačavanje 3 zasebne računovodstvene i revizorske asocijacije, koje su u prethodnim decenijama postojale u FBiH. Do 2006. godine ukupan broj registrovanih ovlašćenih revizora bio je 41, zajedno sa 4000 sertifikovanih računovođa.

Nedostaci

Uspostavljanje nadzora nad revizorskom profesijom

Uspostavljanje efiksnog sistema javnog nadzora, koji je usklađen sa *acquis communautaire*, ključni je zahtjev koji se postavlja pred revizorsku profesiju u BiH.

BiH treba da primjeni sistem javnog nadzora, koji je usklađen sa predlogom iz nove Osme direktive EU iz oblasti zakona o kompanijama, usvojene od strane Savjeta Evrope i Evropskog Parlamenta. Ovim sistemom treba da upravlja nezavisno tijelo, koje je nezavisno u odnosu na djelatnost koju reguliše i oslobođeno od neprimjerenih političkih pritisaka. Ovo nezavisno tijelo treba da ima konačnu odgovornost za nadzor nad izdavanjem odobrenja za rad i registracijom statutarnih revizora i revizorskih firmi, usvajanjem etičkih standarda, internom kontrolom kvaliteta rada revizorskih firmi i revizije, i kontinuiranom edukacijom.

Ovo tijelo treba da vrši superviziju sistema kontrole kvaliteta, kojeg su uspostavile profesionalne asocijacije, ali mora imati pravo da, kada je to potrebno, vrši svoje vlastite istrage statutarnih revizora i revizorskih firmi.

Registracija statutarnih revizora i revizorskih firmi

U Bosni i Hercegovini trenutno se ne vodi značajan registar statutarnih revizora i revizorskih firmi. Teško je brzo utvrditi da li statutarni revizor ili revizorska firma imaju dozvolu za rad, gdje je njihovo zvanično sjedište i (u slučaju firmi) kao su organizovani.

Kontrola kvaliteta statutarne revizije

Profesionalna tijela treba da primjenjuju zahtjeve kontinuirane profesionalne edukacije (CPE) i da uspostave efikasan sistem za kontrolu prisustvovanja kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji. Osim toga, profesionalna tijela treba da uspostave sistem kontrole

kvaliteta, kako bi se osiguralo da revizori budu predmet snažnih disciplinskih sankcija, ukoliko ne ispunjavaju zahtjeve kontinuirane profesionalne edukacije, u cilju sprečavanja nekvalifikovanih revizora da u novom sistemu zadrže svoje dozvole za rad.

3.4 Zakonodavni okvir za finansijsko izvještavanje banaka

U Federaciji Bosne i Hercegovine osnovni zakonodavni okvir čine, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama (Službene novine FBiH broj 41/02), Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH broj 9/96, 27/98, 20/00 i 45/00) i Zakon o bankama (Službene novine FBiH broj 39/98, 32/00 i 48/01).

Zakonodavni okvir za bankarski sektor u Republici Srpskoj čine, Zakon o bankama, Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske (Službeni glasnik RS broj 10/98) i "Odluka o modifikaciji i izmjenama Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske" koju je donijela kancelarija Visokog predstavnika u BiH (OHR).

Nedostaci

Zakonodavni okvir za sektor bankarstva treba da bude u potpunosti usklađen sa Direktivom o zahtjevima u vezi kapitala, Direktivom o finansijskim izvještajima banaka i novom Osmom Direktivom EU iz oblasti Zakona o kompanijama, kako bi se ostvarila bolja usklađenost između funkcija obavezne revizije i supervizije banaka. S obzirom da je u toku uključivanje zahtjeva iz Bazela II u Direktivu o adekvatnosti kapitala (CAD 3), za bankarski sektor u BiH je ključno da se fokusira na prihvatanje promjena iz Bazela II, ukoliko namjerava da bude usklađen sa zahtjevima *acquis communautaire*.

Ilustrativna analiza

Nedostaci u zakonodavnom okviru

U oba entiteta Zakoni o bankama ne definišu posebne zahtjeve, u vezi sa sastavljanjem i objavljivanjem finansijskih izvještaja opšte namjene. Međutim, Zakoni o bankama sadrže dodatne zahtjeve u vezi sa obaveznom revizijom banaka. Ovim odredbama se definiše da imenovanje statutarnog revizora u bankama mora prethodno odboriti bankarski regulator. Bankarski regulator na bazi iskustva i nezavisnosti, ocjenjuje prihvatljivost revizora, ali procedure za tu ocjenu nisu uspostaljene u pismenoj formi (npr. razlozi zašto nekom revizoru nije odobreno da vrši reviziju banke, se ne objavljuju), a revizor nema pravo žalbe.

3.5 Institucionalni okvir za finansijsko izvještavanje banaka

Superviziju banaka trenutno vrši entitetske agencije, pri čemu Centralna banka BiH ima ulogu koordinatora. Postoji dobra saradnja između ove tri institucije, što je nedavno i formalizovano potpisivanjem memoranduma o razumjevanju.

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBH), koja je osnovana 1997 godine, definiše i kontroliše monetarnu politiku u Bosni i Hercegovini, održava odgovarajući platni sistem i sistem poravnavanja, i koordiniše aktivnosti dvije agencije za superviziju banaka.

Agencija koja je zadužena za superviziju i regulisanje bankarskog sektora u FBiH, jeste Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, koja je osnovana 1996. godine.

Bankarski sektor u Republici Srpskoj nadzire Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS).

Nedostaci

Bankarski sektor je dobro razvijen i konkurentan zbog prisustva velikih stranih banaka koje se takmiče za udio u tržištu. Više od 84% ovog sektora je privatizovano, a oko 70% imovine banaka dana je u rukama stranaca (ukupna bankarska aktiva premašuje €4.4 milijarde). Osim toga, bankarsko posredovanje je ostalo relativno slabo, zbog sporog procesa privatizacije, niskog nivoa inostranih investicija, i zbog još uvijek neprovjerene primjene zakona o hatijama od vrijednosti, koji je nedavno usvojen. Osim toga, potrebno je dalje jačanje regulatornih i supervizorskih mogućnosti i njihovog usklađivanja sa Direktivama EU i Bazelskim sporazumom II.

Agencije za bankarstvo treba da poboljšaju svoje angažmane u oblasti finansijskog izvještavanja, monitoringa i primjene. Primjena obuhvata nekoliko faktora, uključujući:

- Jasni računovodstveni standardi,
- Pravovremene interpretacije i smjernice za primjenu,
- Obavezna revizija,
- Kontrola pomoću supervizije,
- Efikasne sankcije.

Svaki od ovih faktora mora funkcionisati efikasno: sistem će biti jak onoliko koliko njegovi najslabiji dijelovi učestvuju u obezbjeđivanju snažne zaštite investitora i kreditora.

Agencije za bankarstvo imaju ključnu ulogu u osiguravanju da banke, preduzeća čije akcije kotiraju na berzi, osiguravajuća društva i druga preduzeća koja imaju javnu odgovornost, ispravno i konzistentno primjenjuju računovodstvene standarde na finansijskim i tržištima hartija od vrijednosti.

Ilustrovana analiza

Veza između revizora banaka i supervizije u Bosni i Hercegovini treba da bude ojačana i uzajamno korisna. Prilikom razmatranja pitanja koja se obično javljaju u vezi sa bankarstvom, sektorima hartija od vrijednosti i osiguranja, uključujući regulativu finansijskih konglomerata, u obzir je potrebno uzeti Osnovne principe Bazelskog Komiteta za efikasnu superviziju banaka, Zajednički forum koji je osnovan pod pokroviteljstvom Bazelskog Komiteta za superviziju banaka, Međunarodnu organizaciju komisija za hartije od vrijednosti (IOSCO) i Međunarodnu asocijaciju za superviziju osiguranja (IAIS). Takođe, postoji potreba na odnos između revizora i supervizora banaka primjene IAASB-ove i BCBS-ove smjernice. Na sledeća pitanja treba obratiti posebnu pažnju:

- Primarna odgovornost odbora direktora i menadžmenta;
- Suštinska obilježja uloge statutarnih revizora;
- Suštinska obilježja uloge supervizora;
- Veza između bankarskih supervizora i statutarnih revizora; i
- Dodatni načini na koje revizorska profesija može doprinijeti superviziji banaka.

3.6 Zakonodavni i regulatorni okvir za preduzeća čije akcije kotiraju na berzama

Zakonodavni okvir za tržišta za hartije od vrijednosti u BiH je uglavnom regulisan na entitetskom nivou.

U FBiH, osnovni zakonodavni okvir za uspostavljanje, funkcionisanje i razvoj tržišta kapitala sastoji se od Zakona o hartijama od vrijednosti, Zakona o registru hartija od vrijednosti, Zakona o komisiji za hartije od vrijednosti, Zakona o kompanijama za upravljanje fondovima i investicionim fondovima i Zakona o privrednim društvima. Većina ovih zakona donesena je 1998 i dopunjena i izmjenjena u 1999. godini. Komisija za hartije od vrijednosti FBiH formirana je početkom 1999 godine, kao nezavisni regulator tržišta hartija od vrijednosti u FBiH.

U RS, zakonodavni okvir za tržište kapitala je sastavljen od Zakona o hartijama od vrijednosti (1998, izmjene i dopune u 2001), Zakona o privatizaciono investicionim

fondovima i društvima za upravljanje privatizacionim fondovima (1998), Zakona o centralnom registru hartija od vrijednosti (1998) i Zakona o preduzećima (1998, izmjene i dopune u 2003). Komisija za hartije od vrijednosti RS osnovana je 2000. godine, na osnovu Zakona o hartijama od vrijednosti, kao nezavisni regulator tržišta hartija od vrijednosti u RS. Obavezna revizija finansijskih izvještaja se zahtijeva od svih preduzeća čije akcije kotiraju na berzi. Akcionari imenuju statutarne revizore u preduzećima čije akcije kotiraju na berzi; revizori koji vraše reviziju finansijskih izvještaja preduzeća čije akcije kotiraju na berzi, ne imenuju se na određeni period, a takođe se ne zahtijeva ni rotacija revizora odnosno revizorskih firmi.

U BiH postoje dvije berze, jedna u Banja Luci (RS), a druga u Sarajevu (FBiH).

Sarajevska berza ima 458 kompanija čije akcije kotiraju na berzi i 11 privatizaciono investicionih fondova, sa tržišnom kapitalizacijom oko 1,2 milijarde US\$.

Banjalučka berza ima samo tri kompanije čije akcije kotiraju na berzi i 13 privatizaciono investicionih fondova, plus 642 na slobodnoj tržišnoj listi, sa tržišnom kapitalizacijom od oko 760 milijardi US\$million. Trgovanje se uglavnom vrši sa privatizacionim vaučerima.

Nedostaci

Postojeći zakoni o hartijama od vrijednosti nameću specifične računovodstvene zahtjeve za kompanije čije akcije kotiraju na berzi, ako i dodatne zahtjeve u vezi sa podnošnjem njihovih finansijskih izvještaja (npr. objavlivanje na veb sajtu Komisije za hartije od vrijednosti), ali se ovi zahtjevi ne primjenjuju. U praksi, ova preduzeća ne podnose revidirane finansijske izvještaje, relevantnim Komisijama za hartije od vrijednosti.

Na bazi diskusije sa Komisijama za hartije od vrijednosti, osnovni problem u vezi sa primjenom jeste nedostatak kapaciteta da se aktivira ova funkcija. Komisije za hartije od vrijednosti treba da unaprijede svoje angažmane u vezi sa finansijskim izvještavanjem, nadzorom i primjenom.

Osim toga, u 2004. godini, Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) izvršila je procjenu opsežnosti legislative u oblasti tržišta hartija od vrijednosti i uporedila je sa IOSCO principima¹⁵. Zemlja je ocjenjena “srednjom ocijenom”, a u okviru zemalja jugoistočne Evrope, bila je bolja od Srbije i Crne Gore, Albanije.

---

¹⁵ Za više informacija pogledajte <http://www.ebrd.com/country/sector/law/articles/cgsmetc.pdf>

3.7 Zakonodavni i institucionalni okvir za osiguravajuća društva

Djelatnost osiguranja u BiH je još uvijek u razvoju. Deset najvećih osiguravajućih društava u BiH ima 70% tržišnog učešća, a većina osiguranja se odnosi na auto osiguranja i osiguranja za obaveze prema trećim licima (USAID, 2004).

Parlamentarna Skupština BiH usvojila je Zakon o Agenciji za osiguranje BiH (Službene novine BiH broj 12/04). U svrhu harmonizacije i usvajanja seta zakona, kojim bi se regulisao sektor osiguranja u entitetima, radna grupa sastavljena od predstavnika oba entiteta, završila je harmonizaciju relevantnih zakona. Narodna Skupština Republike Srpske usvojila je set zakona i oni su u postupku objavljivanja. Što se tiče FBiH, set zakona je u Parlamentarnoj proceduri. Njima se predviđa uspostavljanje Agencije za osiguranje na nivou države, koja će biti odgovorna da osigura jednakost između entitetskih supervizora, usklađenost sa EU i usklađenost dužnosti supervizora u okviru entiteta.

Trenutno na državnom nivou, za sektor osiguranja zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora. U FBiH i RS, Ministarstva finansija nadziru osiguranje, ali među njima postoje razlike. U FBiH funkcija supervizije osiguravajućih društava, prema zakonu pripada organu za superviziju osiguranja. U RS, Ministarstvo finansija je zaduženo za superviziju.

EU je inicirala Projekat osiguranja. Svaki napredak u ovom sektoru treba da bude usaglašen sa predlozima iz Akcionog plana.

Nedostaci

U sektoru osiguranja postoje problemi slabe prakse upravljanja i ograničenih kapaciteta za superviziju. Tržište osiguranja u BiH je loše regulisano. Od osiguravajućih društava se ne zahtijeva da postupaju u skladu sa određenim računovodstvenim, revizorskim i zahtjevima finansijskog izvještavanja, izuzev što Zakon o osiguranju RS, zahtijeva da odbor direktora osiguravajućeg društva imenuje statutarnog revizora, a to imenovanje mora biti potvrđeno od strane Ministarstva finansija. U skladu sa tim, osiguravajuća društva u odnosu na ostala preduzeća, moraju ispuniti nekoliko dodatnih zahtijeva.

3.8 Zakonodavni i institucionalni okvir za oporezivanje

BiH ima tri odvojene poreske administracije, koje funkcionišu na nivou entiteta/distrikta, a u toku je formiranje i četvrte, koja će djelovati na državnom nivou. Svaka administracija ima svoje vlastite procedure, planove prikupljanja poreza i sisteme kontrole.

Nedostaci

Finansijski izvještaji opšte namjene i konsolidovani finansijski izvještaji često su pod uticajem poreskih pravila i propisa. Da bi se ispunili zahtjevi poreskih vlasti u vezi sa priznavanjem prihoda i rashoda, oni koji sastavljaju finansijske izvještaje opšte namjene i konsolidovane finansijske izvještaje za mala i srednja privatna preduzeća i preduzeća koja imaju javnu odgovornost, često odstupaju od standarda finansijskog izvještavanja i slijede poreska pravila.

3.9 Okvir za objavljivanje i podnošenje finansijskih izvještaja

Finansijski izvještaji se ne javno ne objavljuju. U praksi, veoma je teško dobiti finansijske izvještaje. To nije u skladu sa zahtjevima Prve direktive EU iz oblasti Zakona o kompanijama. Entiteti nemaju uspostavljen jedinstveni sistem kojim će omogućiti akcionarima da imaju pristup (revidiranim) finansijskim izvještajima.

3.10 Okvir za edukaciju i obuku

U okviru segmenta edukacije USAID-ovog Projekta računovodstvene reforme u BiH, tokom nekoliko godina vršena je obuka profesora i praktičara, što je predstavljalo reformu računovodstvene edukacije. Međutim, njena efektivnost je bila ugrožena zbog krutosti univerziteta, koji su organizovani na etičkom principu. Potreba strukturalne reforme u sektoru univerziteta u BiH, jasno je identifikovana od strane EU i USAID-a.

Nedostaci

Edukacija i obuka u BiH iz oblasti računovodstva i revizije, značajno je napredovala u poslednjih nekoliko godina. Međutim, zbog značajnih međunarodnih kretanja, hitno je potrebno donijeti program aktivnosti, kako bi se osiguralo da se trenutni zahtjevi približe usvajanju IFRS i međunarodnoj dobroj praksi.

Proces promjena od centralizovanog planiranja ka tržišnom modelu zahtijeva značajne trenutne resurse, kao bi se nastavilo sa procesom usvajanja novog sistema finansijskog izvještavanja. Praktičari i profesori generalno nisu upoznati sa računovodstvenim modelima, koji egzistiraju u SAD, Njemačkoj, Engleskoj i ostalim tržišnim ekonomijama, i potrebna im je značajna i trenutna pomoć u sticanju znanja o novom sistemu, kojeg nema u prethodno usvojenim materijalima za učenje. Takođe, zbog kompleksnosti jezičkih zahtijeva u BiH, često nema udžbenika i ostalih materijala za učenje, kojima bi se mogli koristiti. Zbog toga postoji potreba da se materijali prevedu sa engleskog jezika.

4. DETALJNE AKTIVNOSTI

Tokom izrade strategije i plana, Upravni Odbor je utvrdio ključne aktivnosti unutar statutarnog i institucionalnog okvira. Svaka od aktivnosti predstavlja oblast u kojoj će utvrđeni ciljevi voditi ka poboljšanom okviru za računovodstvo i reviziju u Bosni i Hercegovini, i konačno povećati kvalitet i pouzdanost korporativnog finansijskog izvještavanja. Za svaku pojedinačnu aktivnost je utvrđen cilj, naglašene aktivnosti povezane sa ovom aktivnošću i utvrđen planirani ishod. Svaka aktivnost je označena kao zakonom propisana (S) ili kao institucionalna aktivnost (I). Ovim se označava da li je zahtjevana aktivnost usmjerenja ka regulisanju ili ka izmjeni legislativnog ili regulatornog okvira (zakonom propisana aktivnost) ili aktivnost koja je usmjerena ka poboljšanju usklađenosti sa i primjene statutarnog okvira (institucionalna aktivnost). U dodatku A¹⁶ dali smo detaljan pregled rizika i zavisnosti svake od aktivnosti utvrđenih u strategiji.

Pri određivanju aktivnosti koje treba provesti, uzimaju se u obzir i institucije koje su relevantne za svaku aktivnost. Aktivnosti postavljaju jasne odgovornosti i zaduženja za provođenje aktivnosti potrebnih da bi se postigao uspjeh u fazi provođenja nakon prihvaćanja strategije i akcionog plana. Aktivnosti takođe detaljno predstavljaju druge relevantne učesnike čiji je doprinos aktivnostima značajan.

Upravni Odbor je odredio vremenske okvire za svaku aktivnost. Pri tretiranju zahtjeva vezanih za budžet i resurse, Upravni Odbor je podijelio zahtjeve na eksterne i interne resurse:

- Za eksterne resurse, Upravni Odbor je podijelio zahtjeve na konkretne oblasti:
  - Adekvatno kvalifikovana eksterna tehnička pomoć: Ovo je posebno važno s obzirom na tehničku prirodu mnogih aktivnosti i zahtjeva za usvajanjem međunarodnih dobrih praksi. Iako će značajan dio takve pomoći biti specifično namijenjen Bosni i Hercegovini, postoje i druge instance tehničke pomoći koje se mogu idealno provesti kroz regionalni pristup, kako bi se Bosni i Hercegovini omogućio pristup stručnim vještinama, koje joj u suprotnom ne bi bile dostupne.
  - Regionalna tehnička pomoć omogućiće Bosni i Hercegovini da podijeli iskustva sa relevantnim zemljama u regionu i da provede ekonomije obima u konkretnim tehničkim oblastima. Upravni Odbor je odredio Put u Evropu

---

¹⁶ Погледајте Додатак А: Фактори ризика и зависности у вези са активностима које требају бити укључене у стратегију и акциони план.

Svjetske Banke – Program računovodstvene reforme i institucionalnog jačanja (REPARIS), kao sredstvo za pružanje regionalne tehničke pomoći.¹⁷

- Upravni Odbor je odredio potrebu za direktnom operativnom podrškom relevantnim učesnicima, utvrđenim u strategiji i akcionom planu. Takva operativna podrška je prvenstveno važna u fazi pokretanja određenih aktivnosti, i biće podijeljena na faze kroz period od jedne do tri godine, zavisno od aktivnosti.
- Upravni Odbor je dalje utvrdio zahtijev za specifičnim hardverom, softverom i opremom, kao dodatnu važnu potrebu za eksternim resursom.
- U određivanju potreba za internom podrškom, Upravni Odbor je uobzirio specifične zahtijeve za podrškom od strane učesnika, koji se smatraju odgovornim ili zaduženim za aktivnosti (interni resursi).

Na strani 132 ove strategije i akcionog plana dat je grafički prikaz, koji se presavije i koristi kao dodatni izvor informacija za svaku aktivnost pojedinačno.

3.11 REGULISANJE OKVIRA ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE PREDUZEĆA (S)

Cilj

Regulisati zahtijeve finansijskog izvještavanja preduzeća (u finansijskom i nefinansijskom sektoru) utvrđene primarnom i sekundarnom (država & entitet) legislativom, sa zahtijevima *acquis communautaire*.

Opis

Obezbijediti tehničku pomoć za Nezavisnu Komisiju za Računovodstvo & Reviziju, i za državno i entitetska ministarstva finansija kako bi, kao hitan prioritet, pregledali i harmonizovali statutarni okvir sa relevantnim dijelovima iz *acquis communautaire*, uključujući slijedeće:

- Pregled i, ako je potrebno, izmjena primarne i sekundarne legislative u svrhu postizanja usklađenosti sa Četvrtom Direktivom o godišnjim računima (78/660/EEC), Sedmom Direktivom o konsolidovanim računima (83/349/EEC) i Regulativom (EC) br. 1606/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta, posebno Council, kojima se konkretno podešavaju pragovi koje dozvoljava *acquis communautaire* uz razmatranje podešavanja sa pragovima baziranim, na primjer, na

¹⁷ За додатне информације погледајте страницу на адреси www.worldbank.org/reparis.

bruto domaćem proizvodu BiH, koji se bazira na paritetu kupovne moći po glavi stanovnika u odnosu na prosjek u EU.

- Obezbjedivanje tehničke pomoći radnoj grupi za Mala & Srednja preduzeća koja je oformljena pod pokroviteljstvom Komisije za računovodstvo i reviziju u svrhu izrade i provođenja adekvatnog računovodstvenog okvira za mala i srednja preduzeća (usvojiti (ili izraditi) pojednostavljene računovodstvene standarde za mala i srednja preduzeća). U tom smislu Bosna i Hercegovina bi trebala prilagoditi iskustva uporedivih zemalja članica EU u usvajanju računovodstvenih standarda za mala i srednja preduzeća, koji su usklađeni sa principima Četvrte Direktive o Godišnjim Računima (78/660/EEC). Bosna i Hercegovina će takođe ocijeniti da li može prilagoditi računovodstvene standarde za mala i srednja preduzeća, koje je izradio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) i čije objavljivanje je predviđeno u 2007. godini.

Ishod

Obezbjediti izbalansiran pristup zahtjevima finansijskog izvještavanja u pogledu na :

- Ispunjavanje potreba različitih korisnika finansijskih informacija kao što su zajmodavci, povjerioci, akcionari, mala i srednja preduzeća i poreske vlasti;
- Postavljanje zahtjeva koji ne nameću nepotrebna opterećenja na korporativni sektor, pred one koji rade na pripremi.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
1	Komisija za računovodstvo & Reviziju Ministarstvo Finansija (državno) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & Reviziju Ministarstvo Finansija (državno) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Mala i srednja preduzeća Korporativna tijela

Resursi, budžet, vremenski okvir i pokazatelji učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupan potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Odgovarajuća eksterna tehnička pomoć – 75,000 evra Regionalna koordinirana pomoć u okviru REPARIS programa	Komisija za Računovodstvo & Reviziju Ministarstvo finansija (državno) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	75,000 evra	X		
Pokazatelj učinka: Potpuno usklađivanje okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća sa relevantnim dijelovima acquis communautaire					

3.12 Provođenje Okvira za finansijsko izvještavanje preduzeća (I)

Cilj

Podržati Komisiju za računovodstvo & reviziju u jačanju okvira za usvajanje računovodstvenih standarda u Bosni i Hercegovini.

Opis

Ova aktivnost će podržati Komisiju za računovodstvo i reviziju tako što će:

- Podržati usvajanje (ili izradu) pojednostavljenih računovodstvenih standarda za mala i srednja preduzeća u Bosni i Hercegovini, u sprezi sa aktivnošću br. 1.
- Ponuditi tehničku pomoć u diskusijama radne grupe za izradu pojednostavljenog seta zakona i praksi za mala i srednja preduzeća, koji će se koristiti u periodu do usvajanja adekvatnih Standarda finansijskog izvještavanja za manja preduzeća).
- Ponuditi tehničku pomoć u diskusijama radne grupe za izradu poreskog izvještavanja za mala i srednja preduzeća – razmotriti da li treba izraditi odvojeni pristup korporativnom oporezivanju za mala preduzeća, u sprezi sa poreskim vlastima.
- Ponuditi tehničku pomoć u razgovorima radne grupe o izradi programa obuke i pravilnika i instrukcija koji će biti distribuirani finansijskim direktorima u malim i srednjim preduzećima, a u kojim se jasno naznačeni utvrđeni zahtjevi izvještavanja.

- Raditi sa Odborom za međunarodne računovodstvene standarde, nacionalnim tijelima za postavljanje standarda i drugim relevantnim institucijama EU, kako bi se podstakao veći kvalitet IASB standarda i njihovo usvajanje u EU.
- Raditi na rješavanju hitnih problema koji se odnose na provođenje Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini.
- Podržati obuku i razvoj resursa za dugoročnu održivost i razvoj ove funkcije.

Ishod

Postavljanje efikasnog okvira koji će ojačati i održavati okvir za finansijsko izvještavanje preduzeća usklađenim sa *acquis communautaire* i pogodnim za razvoj privatnog sektora u Bosni i Hercegovini.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
2	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>Ministarstvo Finansija (državno)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>Ministarstvo Finansija (državno)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Mala i srednja preduzeća</p> <p>Korporativna tijela</p>

Resursi, Budžet, Vremenski okvir i Pokazatelji učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička podrška – 100,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & Reviziju Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	100,000 EUR		X	
Pokazatelj učinka: Izrada i raspoloživost finansijskih standarda za mala i srednja preduzeća					

3.13 Unapređenje procesa prevođenja Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (I)

Cilj

Izraditi procedure i procese za unapređenje okvira za tekuće zahtjeve prevođenja Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja.¹⁸

Opis

Unapređenja procesa prevođenja za Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini, uključujući slijedeće:

- Pomoći odboru za prevođenje Međunarodnih Standarda Finansijskog Izvještavanja pri Komisiji, da unaprijedi efikasnost i efektivnost procedura prevođenja, kako bi:
  - Koordinirali proces prevođenja Međunarodnih standarda revizije i ocijenili na koji način ovi procesi mogu međusobno dijeliti resurse;
  - Omogućili da se odmah uzme u rad materijal u značajnom obimu koji je potrebno prevesti; i

¹⁸ Кориштење међународних стандарда финансијског извјештавања захтијева континуирано превођење. Међународни стандарди финансијског извјештавања се побољшавају и унапређују на текућој основи. Неажурно превођење доводи до тога да се примјењују застарјели стандарди, што за последицу има губитак међународно упоредивих финансијских информација.

- Osigurati da se komisija za prevođenje konsultuje sa Fondacijom odbora za međunarodne računovodstvene standarde i ispuni zahtjeve procesa zvaničnog prevođenja. Ovo će obuhvatiti slijedeće ključne zahtjeve:
  - Odgovornosti Tijela za Prevođenje;
  - Planiranje i provođenje procesa prevođenja;
  - Prevođenje ključnih riječi; i
  - Razmatranje procesa prevođenja u Tijelu za Prevođenje.
- Izraditi i provesti strategiju da bi se osigurala održivost procesa prevođenja na osnovu iskustava zemalja članica EU koje su približno iste veličine (npr. Estonija, Latvija, Litvanija, Slovenija).

Ishod

Važno je da korisnici, pripremači, zakonodavci, pravnici, edukatori, studenti i sve druge interesne grupe u Bosni i Hercegovini trebaju imati pristup standardima Odbora za međunarodne računovodstvene standarde prevedenim na njihov maternji jezik, i to kontinuirano, kako bi se omogućili:

- Izrada međunarodno uporedivih finansijskih informacija;
- Povećanje nivoa znanja o Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini;
- Održavanja koraka kvaliteta finansijskog izvještavanja sa najboljim međunarodnim praksama; i
- Ispunjavanje zahtjeva *acquis communautaire*.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
3	Komisija za računovodstvo & reviziju	Komisija za računovodstvo & reviziju	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS) SR RRS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Ovlaštene računovode Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć– 25,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & reviziju	25,000 evra	X		
Pokazatelj učinka: Pravovremeno objavljivanje prevedenih MSFI					

3.14 Podrška procesu prevođenja Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (I)

Cilj

Pomoći odboru za prevođenje Komisije, kako bi se omogućilo provođenje efektivnog i efikasnog kontinuiranog procesa prevođenja.

Opis

Pomoći odboru za prevođenje da inicijelno finansira tekući proces prevođenja, što će uključiti:

- Softverske programa za pomoć u procesu prevođenja na osnovu dobre međunarodne prakse .
- Hardver koji omogućava softverske programe na kontinuiranoj osnovi.
- Operativne troškove povezane sa procesom prevođenja.¹⁹
- Izgradnju kapaciteta i pomoć na omogućavanju kontinuiranog prevođenja Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja.

Pored toga, ova aktivnost će povećati kapacitet adekvatnog odbora za prevođenje, omogućavajući:

- Brzo prevođenje i usvajanje novih Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (i nacrti za razmatranje) koje objavi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde, i novih prevoda koje je izradio Odbor za prevođenje međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRIC);
- Kontinuirano prevođenje i usvajanje novih MSFI i nacrti za razmatranje koje objavi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde, i novih prevoda koje objavi Odbor za prevođenje međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRIC).

Ishod

Postojeća raspoloživost resursa za provođenje strategije za razvoj efikasnog i efektivnog okvira za prevođenje jeste ključni dio jačanja finansijskog izvještavanja preduzeća u Bosni i Hercegovini. Uzimajući u obzir da su MSFI prevedeni tek periodično kroz proteklih nekoliko godina, postojeća raspoloživost prevednih standarda će sada obezbijediti konzistentan set finansijskih standarda pogodnih za finansijsko izvještavanje preduzeća u

---

¹⁹ Ова активност неће директно субвенционирати трошкове штампања тома Међународних стандарда финансијског извјештавања, чија цијена ће бити одређена на комерцијалној основи.

Bosni i Hercegovini. Trenutna i postojeća raspoloživost prevedenih MSFI u Bosni i Hercegovini, takođe će omogućiti usvajanje najboljih praksi u zahtjevima finansijskog izvještavanja, izmjenjenih tako da odražavaju tekuće razvoje u finansijskim instrumentima na globalnom nivou.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
4	Komisija za računovodstvo & reviziju	Komisija za računovodstvo & reviziju	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS) SR RRS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Ovlašćene računovode Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 150,000 evra Hardver, softver & oprema – 100,000 evra	Komisija za računovodstvo & reviziju	250,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Pravovremeno objavljivanje prevedenih MSFI					

3.15 Unapređenje procesa prevođenja Standarda Revizije (I)

Cilj

Cilj ove aktivnosti je da podrži Komisiju u unapređivanju procesa i procedura potrebnih za uspješno prevođenje Međunarodnih Standarda Revizije (MSR) i drugih relevantnih objava od strane Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (IAASB) i IFAC-a, na tekućoj osnovi i na efikasan i održiv način.

Opis

Unapređivanje procesa prevođenja MSR u Bosni i Hercegovini, uključujući slijedeće:

- Pomoći odboru za prevođenje MSR da formalizuje efikasne i efektivne procedure prevođenja kako bi:
  - Koordinirali sa procesom prevođenja MSFI i ocijenili na koji način ovi procesi mogu dijeliti resurse;
  - Koordinirali sa svim drugim relevantnim projektima prevođenja u Bosni i Hercegovini;
    - Omogućili da se odmah uzme u rad materijal u značajanom obimu koji je potrebno prevesti;
- Pobrinuti se da se odbor za prevođenje konsultuje sa IFAC-om i ispunjava zahtjeve oficijelnog procesa prevođenja.²⁰
- Izraditi i provesti strategiju koja će osigurati održivost procesa prevođenja na osnovu iskustava EU zemalja slične veličine (npr. Estonija, Latvija, Litvanija, Slovenija).

Ishod

Tekuće prevođenje aktuelnih MSR i povezanih objava u Bosni i Hercegovini, pravovremeno, omogućavajući reviziji finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini da ide u korak sa najboljim međunaodnim praksama. Važno je da revizori, regulatori, pravnici, akademici, studenti i druge interesne grupe u Bosni i Hercegovini mogu imati pristup standardima Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja na njihovom maternjem jeziku i na tekućoj osnovi, kako bi se omogućilo povećanje nivoa znanja o MSR u Bosni i Hercegovini.

---

²⁰ Погледајте Изјаве о политикама ИФАС-а, *Превођење стандарда и смјерница које издаје ИФАС*, септембар 2004.

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
5	Komisija za računovodstvo & reviziju	Komisija za računovodstvo & reviziju	Ministarstvo finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS) SRR RS SRR BiH SC Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Ovlašćene računovode Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 25,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & reviziju	25,000 evra	X		
Pokazatelji učinka: Pravovremeno objavljivanje prevedenih MSR					

Cilj

Izgradnja kapaciteta i podrška Komisiji na tekućoj osnovi, kako bi se omogućilo aktuelno prevođenje MSR i drugih relevantnih objava Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (IAASB) i IFAC-a.

Opis

Ova aktivnost će pomoći Komisiji i finansirati tekući proces prevođenja, uključujući::

- Softverske programe za pomoć u procesu prevođenja na osnovu dobrih međunarodnih praksi.
- Hardver da bi se omogućili softverski programi na kontinuiranoj osnovi.
- Operativne troškove povezane sa procesom prevođenja.²¹
- Izgradnju kapaciteta i podršku na inicijelnoj osnovi, kako bi se omogućilo potpuno aktuelno prevođenje MSR.

Pored toga, ova aktivnost će ojačati kapacitet ICA na način da omogućiti:

- Brzo prevođenje i usvajanje novih MSR (i nacрта za razmatranje) koje je objavio Odbor za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (IAASB) i ostale objave IFAC-a; i
- Tekuće prevođenje i usvajanje novih MSR i nacрта za razmatranje koje je objavio Odbor za međunarodne standarde revizije i (IAASB) i ostale objave IFAC-a.

Ova aktivnost će razmatrati «Projekat Jasnosti» IAASB-a, s ciljem ponovne izrade nacрта MSR i izrade novih standarda uz korišćenje novog stila. Ovo će uticati na obim materijala koje je potrebno prevesti. IAASB je razvio novi stil izrade standarda zasnovan na odgovorima koje je dobio na svoje dokumente iz 2004.godine : Predloženu izjavu o politici i konsultacijski dokument o jasnosti.

Ishod

Dodjela sredstava procesu prevođenja standarda revizije i drugih relevantnih objava Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (IAASB) i IFAC-a predstavlja neophodno ulaganje u revizorsku profesiju u Bosni i Hercegovini. Prevedeni tomovi ovih publikacija biće temelji na kojim će se formirati regulativa i zahtjevi revizorske profesije u Bosni i Hercegovini.

---

²¹ Ova aktivnost neće direktno subvencionirati troškove štampaња тома МСР, чија ће цијена бити одређена на комерцијалној основи.

Unaprijeden odbor za prevođenje, pod kontrolom Komisije, proizvođače na tekućoj osnovi prevedene tekstove za računovodstvene standarde, i tako obezbjediti osnovno znanje za razvoj profesije, čime će se unaprijediti kvalitet revizije u Bosni i Hercegovini, uz druge povezane koristi koje će oovo poboljšanje sa sobom donijeti.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
6	Komisija za računovodstvo & reviziju	Komisija za računovodstvo & reviziju	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS) SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Ovlašćene računovođe Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 100,000 evra Hardver, softver & oprema – 100,000 evra Regionalna koordinirana pomoć u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & reviziju	200,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Pravovremeno objavljivanje prevedenih MSR					

Cilj

Izgraditi strukturu unutar Komisije za računovodstvo i reviziju kako bi se omogućilo informisano širenje i diskusija publikacija Evropske Unije koje se odnose na računovodstvo i reviziju na tekućoj osnovi.

Opis

Pružiti tehničku pomoć i podršku u izgradnji kapacitet Komisiji za računovodstvo i reviziju, kako bi se omogućilo širenje i diskutovanje o publikacijama Evropske Unije koje se odnose na računovodstvo i reviziju, uključujući slijedeće:

- Ponuditi tehničku pomoć u pisanju sažetih izvještaja o tekućim diskusijama sa Evropskom Unijom, u vezi sa primjenom računovodstvenih standarda i drugim relevantnim diskusijama.
- Ponuditi pomoć u prevođenju relevantnih objava Evropske Unije o računovodstvu i reviziji na tekućoj osnovi. Postoji potreba za prevođenjem i širenjem postojećih i EU direktiva u pripremi, a posebno: - konsolidovane 4. direktive od 1.maja 2004 (referenca: CONSLEG: 1978L0660 — 01/05/2004), nove EU direktive o međusobnom priznavanju (referenca: Official Journal L 255, 30/09/2005 P. 0022 – 0142) i nove 8. direktive u vezi revizora/kvaliteta/nadzora.
- Olakšati diskusije unutar Komisije za računovodstvo i reviziju na tekućoj osnovi, kako bi se omogućila izgradnja osnove znanja kod članova Komisije, po pitanju diskusija unutar Evropske Unije u vezi sa, recimo Komisijom Evropskih Regulatora Hartija od Vrijednosti – operativne grupe za finansijsko izvještavanje (CESRfin) ili Bazel II.

Ishod

Izgradnja osnove znanja Komisije za računovodstvo i reviziju u vezi sa diskusijama u Evropskoj Uniji po pitanju računovodstva i revizije, donijeće značajnu korist strategiji pridruženja Bosne i Hercegovine u budućnosti. Značajna osnova znanja unutar revizorske profesije u vezi sa regulativama EU u značajnoj će mjeri pomoći procesu provođenja, u vezi sa računovodstvom i revizijom po *acquis communautaire*

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
7	Komisija za računovodstvo & reviziju	Komisija za računovodstvo & reviziju	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS) SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Ovlašćene računovode Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & Reviziju	100,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Adekvatno širenje EU publikacija u vezi sa računovodstvom & revizijom u Bosni i Hercegovini					

Cilj

Pružiti podršku Centralnoj Banci Bosne i Hercegovine (CBBH), Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (FBA) & Agenciji za bankarstvo Republike Srpske (ABRS) u razmatranju legislative i propisa primjenjivih na bankarski sektor, kako bi se osiguralo usklađivanje zakonodavnog okvira sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire* i osigurala konzistentnost bankarske legislative sa drugim relevantnim domaćim zakonima.

Opis

Razmatranje legislative i propisa primjenjivih na bankarski sektor uključuje sljedeće:

- Osigurati konzistentnost i predvidljivost u okviru zakonodavnog okvira u Bosni i Hercegovini. Dalje traženi zakonski akti su prvenstveno sljedeći:
  - Odluka o minimalnim standardima upravljanja kapitala;
  - Odluka o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom i klasifikacije sredstava;
  - Odluka o minimalnim standardima upravljanja koncentracije rizika;
  - Odluka o minimalnim standardima upravljanja finansijskim kontrolnim rizikom;
  - Odluka o konsolidovanim finansijskim izvještajima bankarske grupe;
- Osigurati harmonizaciju regulatornih zahtijeva, na primjer u slučaju finansijskih institucija koje kotiraju na berzi, u pogledu na regulatorne zahtjeve Regulatora hartija od vrijednosti (Komisije za hartije od vrijednosti FBiH & RS) u Bosni i Hercegovini.
- Organizovati odnos između “računovodstvenog kapitala” i “razumnog kapitala”, kao i drugih ključnih razumnih i računovodstvenih problema opšte namjene. U ovom kontekstu, UO će uobziriti (i) smjernice o zajedničkom okviru izvještavanja (COREP)²² koji trebaju koristiti kreditne institucije i investicione firme pri izvještavanju o svojoj solventnosti nadzorna tijela, u okviru Direktive o kapitalnim zahtjevima, i (ii) smjernice koje utvrđuju standardizovan okvir finansijskog izvještavanja (FINREP) za kreditne institucije koje posluju u EU. Ovaj okvir omogućava kreditnim institucijama da koriste iste standardizovane forme podataka i definicije podataka, u svrhu razumnog izvještavanja u svim zemljama u kojima se okvir primjenjuje, smanjujući teret izvještavanja kreditnim institucijama koje posluju prekogranično, i smanjujući prepreke za razvoj efikasnog internog tržišta u

²² Smjernice možete naći na adresi <http://www.c-eps.org/standards.htm>.

finansijskim uslugama. Ovo je posebno važno u kontekstu Bosne i Hercegovine, gdje je značajan dio bankarskog sektora u stranom vlasništvu.²³

- Revidirati “kontni plan” koji zahtijevaju Agencije za bankarstvo (FBA & ABRS) u pogledu na osiguravanje usklađenosti sa Četvrtom Direktivom o godišnjim računima (78/660/EEC), Sedmom Direktivom o konsolidovanim računima (83/349/EEC), Direktivom o bankarskim računima (86/635/EEC) i Regulativom (EC) br. 1606/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta. U ovom kontekstu, UO će prije uobziriti moderne razvoje u finansijskom izvještavanju (npr. FINREP) nego što će nametati obaveznu listu računa, što će povećati troškove usklađenosti za strane banke i zapravo smanjiti kvalitet izvještavanja u poređenju sa FINREP. Komisija Evropskih Bankarskih Supervizora (CEBS²⁴) da Rastezljivi Jezik Poslovnog Izvještavanja (XBRL)— prije nego kontni plan — može biti alatka od pomoći pri izgradnji standardizovanog sistema izvještavanja.²⁵
- Organizovati odnos između supervizora banaka, zakonom propisanih revizora i komercijalnih banaka, u skladu sa Izjavom o međunarodnoj praksi revizije (IAPS) 1004, *Odnos između Supervizora banaka i Eksternih revizora banaka*.²⁶

Ishod

Jačanje stabilnosti bankarskog sektora kroz izbalansiranu kombinaciju razumne supervizije s jedne strane i tržišnih podsticaja s druge strane, u skladu sa tri stuba Bazela II: (1) minimalni zahtjevi kapitala, (2) supervizorska revizija adekvatnosti kapitala i (3) javno

²³ Krajem 2004. godine, privatne bankarske institucije su držale 86% ukupnog kapitala banaka u BiH, sa udjelom stranog kapitala u ukupnom kapitalu koji je iznosio i do 67%. Pet najvećih banaka u BiH držale su više od 64% ukupnih bankarskih sredstava krajem 2003. godine. Tri od ovih pet banaka bile su direktno podružnice austrijskih banaka. Sredstva najveće banke u BiH, austrijske *Raiffeisen* banke d.d. BiH, iznosila su gotovo 20% od ukupnih bankarskih sredstava, a dvije najveće banke - *Raiffeisen* banka d.d. BiH i Zagrebčanka banka BH (obe u stranom vlasništvu), zajedno su držale oko 36% ukupnih bankarskih sredstava u BiH krajem 2003. godine.

²⁴ Komisija Evropskih supervizora banaka (CEBS) savjetuje Evropsku Komisiju po pitanjima bankarskih politika i promoviše konvergenciju supervizorskih praksi širom Evropske Unije. Komisija takođe gaji i revidira zajedničko provođenje i konzistentnu primjenu zakona Zajednice.

²⁵ XBRL je jezik elektronske komunikacije poslovnih i finansijskih podataka. To je jedan otvoreni standard, oslobođen od naknade za licencu, a napravio da je neprofitni međunarodni konzorcijum.

²⁶ IAPS 1004 je izradio Odbor za međunarodne prakse revizije (IAPC) Međunarodne Federacije Rачуновођа, a његово објављивање је одобрио Базелски Одбор за супервизију банака и IAPC.

objelodanjivanje. Ova aktivnost će takođe ojačati ulogu bankarskog sektora kao pokretačke snage ekonomskog rasta, olakšavanjem bankarskog posredovanja.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
8	<p>Centralna Banka Bosne i Hercegovine</p> <p>Agencija za bankarstvo Republike Srpske</p> <p>Agencija za bankarstvo Federacije BiH</p>	<p>Centralna Banka Bosne i Hercegovine</p> <p>Agencija za bankarstvo Republike Srpske</p> <p>Agencija za bankarstvo Federacije BiH</p>	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p> <p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Bankarski sektor</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 300,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Centralna Banka Bosne i Hercegovine Agencija za bankarstvo Republike Srpske Agencija za bankarstvo Federacije BiH	300,000 EUR		X	
Pokazatelji učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju Bosne i Hercegovine; pregled komercijalnih banka, supervizora, zakonom propisanih revizora i drugih korisnika godišnjih računa i konsolidovanih računa banaka					

3.19 Institucionalno jačanje za superviziju banaka (I)

Cilj

Pomoći Centralnoj Banci BiH (CBBH), Agenciji za bankarstvo FBiH (FBA) & Agenciji za bankarstvo Republike Srpska (ABRS) da povećaju institucionalni kapacitet za superviziju, praćenje i primjenu MSFI u finansijskom izvještavanju banaka.

Opis

Obezbjediti pomoć u kapacitetu CBBH, FBA & ABRS da razviju računovodstvene i revizorske jedinice u okviru odjela za superviziju. Primarna zaduženja ovih jedinica će obuhvatati:

- Praćenje konzistentne primjene zakonskih zahtijeva, zahtijeva MSFI i konkretnih razumnih zahtijeva CBBH, FBA & ABRS. Osiguravanje primjene smjernica koje se odnose na priznavanje, mjerenje i objelodanjivanjem, a koje su primjenjive na komercijalne banke.
- Provođenje pristupa finansijskog izvještavanja koji je konzistentan sa FINREP. Uvođenje MSFI u bankarski sektor mijenja način na koji kreditne institucije koriste ove standarde, pripremaju svoje objavljene godišnje račune i konsolidovane račune. Ove promjene zahtijevaju da CBBH, FBA & ABRS, kao i korespondirajuće

institucije u EU, modifikuju svoje razumne zahtjeve finansijskog izvještavanja, s obzirom da se ti zahtjevi izvještavanja u velikoj mjeri baziraju na računovodstvenim podacima. CEBS je izradio FINREP na osnovu činjenice da MSFI, za razliku od Direktive o bankarskom sektoru, ne nameću standardizovanu formu izvještavanja, i na osnovu poziva za smanjenje opterećenja po osnovu izvještavanja, koje je uputila bankarska zajednica.

- Obraćanje dužne pažnje na tekuće objave od strane CEBS-a, Bazelskog Odbora za superviziju banaka,²⁷ IFAC-a, i IASB-a. Da bi se ovaj aspekt olakšao, CBBH bi mogla delegirati člana svog osoblja u Stalnu misiju Bosne i Hercegovine u EU u Briselu.
- Olakšavanje prenosa znanja između CBBH, FBA & ABRS i bankarskog sektora, razvojem programa obuke za osoblje komercijalnih banaka.
- Izgradnja kapacitet u CBBH, FBA & ABRS kako bi se osigurala dovoljna raspoloživa stručnost u računovodstvu i reviziji.
- Izrada strategije ljudskih potencijala za CBBH, FBA & ABRS, koja će omogućiti uredan razvoj ovih potencijala, koji je spreman da odgovori na tehničke zahtjeve.

Ishod

Razvoj funkcije supervizije u CBBH, FBA & ABRS u svrhu revidiranja, praćenja i kontrolisanja uticaja MSFI na korporativno izvještavanje banaka. Pored toga, s obzirom da bankarski sektor u Bosni i Hercegovini nudi vjerovatno najbolje strukturisan i sektor sa najvećim resursima u kojem bi se implementirali MSFI, sredstva koja su stavljena na raspolaganje CBBH, FBA & ABRS omogućiće izgradnju baze znanja, što će olakšati prenos stručnih vještina na korisnike unutar sektora, a vremenom i na širi finansijski sektor u cjelini.

---

²⁷ Bazelski Odbor za superviziju banaka (BCBS) обезбјеђује форум за редовну сарадњу по питањима супервизије банака. Последњих година, све више се развија у тијело за постављање стандарда у свим аспектима супервизије банака, укључујући регулаторни оквир капитала Базела II.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
9	<p>Centralna Banka Bosne i Hercegovine</p> <p>Agencija za bankarstvo Republike Srpske</p> <p>Agencija za bankarstvo Federacije BiH</p>	<p>Centralna Banka Bosne i Hercegovine</p> <p>Agencija za bankarstvo Republike Srpske</p> <p>Agencija za bankarstvo Federacije BiH</p>	<p>Ministarstvo finansija (država)</p> <p>Ministarstvo finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo finansija (RS)</p> <p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Bankarski Sektor</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 200,000 evra</p> <p>Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa</p>	<p>Centralna Banka Bosne i Hercegovine</p> <p>Agencija za bankarstvo Republike Srpske</p> <p>Agencija za bankarstvo Federacije BiH</p>	200,000 evra		X	
<p>Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju Bosne i Hercegovine; pregled komercijalnih banaka, supervizora, zakonom propisanih revizora i drugih korisnika godišnjih računa i konsolidovanih računa.</p>					

3.20 Organizacija odnosa između Godišnjih Računa i Izvještavanja o oporezivanju prihoda preduzeća (S)

Cilj

Podržati entitetske poreske vlasti u uspostavljanju zakonom propisanog okvira koji obezbjeđuje predvidljivu poresku osnovu, te u planiranju efikasnog procesa poreske procjene, uz smanjenje troškova usklađenosti koje snose preduzeća.

Opis

S obzirom da entitetski zakon o računovodstvu & reviziji obavezuje na korišćenje MSFI u godišnjim računima entiteta od javnog interesa, ova aktivnost će strijemiti ka slijedećem:

- Osigurati da sve entitetske poreske vlasti budu opremljene tako da mogu izvršiti ocjenu mogućih efekata korištenja MSFI u godišnjim računima i preduzeti sve relevantne mjere da bi se izbjegle nenamjerne posljedice na poreski prihod a time i Budžet BiH, poreski sporovi koji proizilaze iz dvosmislenih pravila, itd.
- Ocijeniti uticaj MSFI na stepen računovodstvene kompetentnosti koju zahtijevaju poreski inspektori. Zbog razlika u pravilima za priznavanje i mjerenje, i zbog promjenjivih stepena subjektivnosti povezanih i sa jednim i sa drugim u okviru različitih računovodstvenih starndarda, stepen potrebne kompetentnosti se može razlikovati.

U ovom kontekstu, Bosna i Hercegovina će upotrijebiti iskustva relevantnih zemalja članica EU u oblasti oporezivanja, gdje se MSFI odobravaju/zahtijevaju u godišnjim računima (npr. Danska, Malta, Ujedinjeno Kraljevstvo).

Ishod

Organizovanje efikasnog odnosa između godišnjih računa i izvještavanja o oporezivanju prihoda preduzeća rezultiraće značajno umanjenim troškovima usklađenosti za one koji izrađuju godišnje račune. Ovo će takođe rezultirati povećanom predvidljivošću u oporezivanju prihoda preduzeća i usklađenosti sa poreskim zahtijevima (smanjenje neotkrivenih poreskih prevara).

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
---------------	------------------	--------------------	------------------	-----------------

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
10	Entitetske poreske vlasti	Ministarstvo finansija (država) Ministarstvo finansija (FBiH) Ministarstvo finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Sektor osiguranja Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 EUR Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Entitetske poreske vlasti	100,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Razvoj odnosa između poreskog izvještavanja i korporativnog finansijskog izvještavanja					

Cilj

Podržati entitetske poreske vlasti u uspostavljanju institucionalnog okvira koji provodi efikasan proces procjene poreza, što rezultira efektivnim određivanjem visine i primjenom poreza.

Opis

Ova aktivnost će obuhvatiti slijedeće:

- Podrška entitetskim poreskim vlastima u provođenju propisa, sistema, formi i smjernica koji će omogućiti povezivanje procesa naplate poreza sa godišnjim računima izrađenim u okviru MSFI.
- Tehnička pomoć svim entitetskim poreskim vlastima uključuje:
  - Izradu forme izvještavanja o porezu na prihod preduzeća, usklađujući osnovicu za oporezivanje prihoda preduzeća sa neto prihodom/gubitkom prijavljenim u godišnjim računima.
  - Izradu formalnih politika primjene i procedura praćenja.
- Obuka za poreske inspektore, podstičući više znanja o MSFI, kao i o poreskom zakonu, u cilju boljeg razumijevanja međusobne usklađenosti i odnosa između računovodstvenih pravila i poreskog zakona.
- Ispitivanje poreskog izvještavanja za korisnike koji se ne baziraju na MSFI: Vlasnici i direktori za cilj imaju smanjenje svog poreskog opterećenja, što dovodi do toga da se na računovođe i revizore vrši pritisak da utiču na rezultate prijavljene u godišnjim računima. Ovo je posebno slučaj kod manjih preduzeća, zbog čega bi se mogao zahtijevati odvojen pristup posebno za korporativno oporezivanje za mala preduzeća.

Bosna i Hercegovina treba da se uči na iskustvima relevantnih zemalja članica EU u oblasti oporezivanja.

Ishod

Poresko izvještavanje u Bosni i Hercegovini trenutno koristi značajan dio računovodstvenih sposobnosti u zemlji. Resursi koji se koriste za pojašnjavanje, pojednostavljenje i koordinaciju okruženja poreskog i finansijskog izvještavanja sa cjelokupnim značajem koji je dat finansijskom izvještavanju u Bosni i Hercegovini, dovode do dugoročnog jačanja finansijskog izvještavanja.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
11	Entitetske poreske vlasti	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Sektor osiguranja Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 250,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	entitetske poreske vlasti	250,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Razvoj odnosa između poreskog izvještavanja i korporativnog finansijskog izvještavanja					

Cilj

Osigurati da su zakoni i propisi Bosne i Hercegovine u skladu sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire* koji se odnose na finansijsko izvještavanje u sektoru osiguranja i u skladu sa ostalom relevantnom domaćom legislativom.

Opis

Ova aktivnost će obuhvatati slijedeće:

- Pregled i izmjenu sve legislative kako bi se osiguralo da su zahtjevi finansijskog izvještavanja usklađeni sa *acquis communautaire*, a posebno sa **Direktivom o računima osiguranja (91/674/EEC)**, uz Četvrtu Direktivu o godišnjim računima (78/660/EEC), Sedmu Direktivu o konsolidovanim računima (83/349/EEC) i Regulativu (EC) br. 1606/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta;
- Pregled propisa o adekvatnosti i solventnosti kapitala, da bi se osiguralo da zakoni i propisi postavljaju odgovarajuće principe kojima se postavlja temelj za režime solventnosti za osiguravatelje. Međunarodna Asocijacija Supervizora Osiguranja (IAIS) postavlja tri principa koji se odnose na nivo solventnosti:
  - Princip 6 – Režimi adekvatnosti i solventnosti kapitala moraju biti osjetljivi na rizik;
  - Princip 7 – Potreban je nivo kontrole;
  - Princip 8 – Minimalan nivo kapitala mora biti određen;
- Izvršiti pregled ovlašćenja koja ima supervizor, kako bi se odredila sposobnost supervizora da, na tekućoj osnovi, prilagodi minimum i kontrolni nivo solventnosti, i na industrijski-širokoj i na osnovi specifičnoj za osiguravatelja (U nekim jurisdikcijama, minimum i kontrolni nivoi utvrđeni su zakonima, dok je u drugim jurisdikcijama supervizor ovlašćen da nametne alternativne zahtjeve solventosti);
- Pomoći u razvoju struktura kako bi se omogućio tekući godišnji pregled nacionalnih i evropskih zakonskih zahtjeva u vezi sa finansijskim izvještavanjem za sektor osiguranja.

Ishod

Izrada konzistentnog zakonskog i regulatornog okvira koji podržava modernizovano okruženje izvještavanja u industriji osiguranja u skladu sa *acquis communautaire*

Ključni učesnici

Action No.	Responsibility (R)	Accountability (A)	Consult (C)	Inform (I)
12	Supervizori osiguranja na nivou države i na nivou entiteta	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Sektor osiguranja Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Supervizori osiguranja, na nivou države i na nivou entiteta	100,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju BiH; pregled supervizora osiguranja, zakonom propisanih revizora i drugih korisnika godišnjih računa i konsolidovanih računa osiguravajućih tijela.					

Cilj

Razviti i ojačati državne i entitetske supervizore osiguranja, kako bi se podržala primjena zakonom propisanog pregleda koji provodi ova strategija, u okviru aktivnosti br. 12.

Opis

Podrška državnom i entitetskim supervizorima osiguranja, u utvrđivanju najboljih praksi za:

- Zahtjeve licenciranja – utvrđivanje i praćenje minimalnog iznosa kapitala koji je potreban za licenciranje upisa osiguravajuće djelatnosti u jurisdikciji Bosne i Hercegovine (uključujući to da se za nove osiguravatelje može odrediti poseban kontrolni nivo, kako bi se omogućio razvoj novog posla ili odgovorilo na druge rizike povezane sa njihovim poslovnim planovima);
- Rezerve – uključujući utvrđivanje sa li profile rizika pojedinačnih osiguravatelja treba procijeniti po kontrolnom nivou solventnosti u industriji, ili treba primijeniti viši nivo, tj. mogu postojati neki razlozi koji nisu vezani za kapital a zbog kojih supervizor može zahtijevati da se održava viši nivo solventnosti sve dok taj problem ne bude riješen;
- Izgradnja sposobnosti i kapaciteta postojećeg osoblja regulatornih vlasti, da bi se povećala stručnost u oblasti konkretnih zahtjeva izvještavanja osiguravajućih kompanija, uključujući:
  - Triangulacija gubitka (metode koje iznose na vidjelo šablone rasta gubitaka bazirane na istorijskim podacima srađenim u obliku trougla osnovnog rasta gubitaka);
  - Regulisanje rezervi gubitka;
  - Statističke selekcije uključujući razumnost računovodstvenih i statističkih standarda;
  - Procjena ostvarenih ali ne prijavljenih (IBNR) potraživanja;
  - Prakse i procedure koje se koriste za obračunavanje nezarađenih premijskih rezervi (UEPR);
  - Procjena neisteklih rezičnih rezervi (URR);
- Program obuke regulatora o uticaju MSFI²⁹ na sektor osiguranja a posebno na konkretne zahtjeve izvještavanja osiguravajućih kompanija.

²⁸ За пензиони сектор разматраће се прилагођавање ове активности тако да третира предметни сектор.

- Izrada smjernica za provođenje MSFI u sektoru osiguranja.
  - Organizacija odnosa između supervizora osiguranja, zakonom propisanih revizora i osiguravajućih kuća, podešavajući principe postavljene u Izjavi o međunarodnim praksama revizije (IAPS 1004), *Odnos između Supervizora banaka i Eksternih revizora banka*.

Ova aktivnost treba ozbiljno sa uobziri tekuće objave Odbora evropskih supervizora za osiguranje i radne penzije (CEIOPS),³⁰ Međunarodne Asocijacije Supervizora Osiguranja (IAIS),³¹ IFAC, i IASB-a.

Ishod

Razvoj supervizora osiguranja na nivou države i entiteta, sa sposobnošću praćenja i osiguravanja usklađenosti sa zakonima i propisima u oblasti finansijskog izvještavanja za osiguravajuće kuće.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
------------	---------------	-----------------	------------------	-----------------

²⁹ Иако овај извјештај генерално препоручује примјену МСФИ, свјесни смо да је њихова примјена у осигуравајућим кућама још увијек предмет дискусије. С обзиром на оскудне ресурсе у Босни и Херцеговини, и зато што IASB још увијек финализира конкретне стандарде за рачуноводство у осигурању, препорука овог извјештаја је да Босна и Херцеговина прати ште ће ЕУ одлучити прије него што потпуно усвоји МСФИ у индустрији осигурања. У међувремену, Директива за рачуне осигурања и релевантна подешавања која су направиле поједине земље чланице у својој транспозицији, биће адекватна одредница.

³⁰ CEIOPS чине високо позиционирани представници супервизорских власти за осигурање и радне пензије, из земаља чланица ЕУ.

³¹ IAIS представља регулаторе и супервизоре осигурања из око 180 јурисдикција, и објављује глобалне принципе, стандарде и смјернице осигурања, обезбјеђује обуку и подршку по питањима повезаним са супервизијом осигурања, те организује састанке и семинаре за супервизоре осигурања.

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
13	Supervizori osiguranja na nivou države i na nivou entiteta	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Sektor osiguranja Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Supervizori osiguranja na nivou države i na nivou entiteta	100,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju Bosne i Hercegovine; pregled supervizora osiguranja, zakonom propisanih revizora i drugih korisnika godišnjih računa i konsolidovanih računa osiguravajućih kuća.					

3.24 Finansijsko izvještavanje za preduzeća koja kotiraju na berzi (S)

Cilj

Osigurati da zakoni i propisi Bosne i Hercegovine budu usklađeni sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire* koji se odnose na finansijsko izvještavanje preduzeća koja kotiraju na berzi, te sa ostalim relevantnim domaćim zakonima.

Opis

Ova aktivnost će uključiti slijedeće:

- Pregled zakona i propisa primjenjivih na preduzeća koja kotiraju na berzi, u cilju osiguravanja usklađenosti legislativnog okvira sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire*, uključujući slijedeće:
  - Regulatorna (EC) br. 1606/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta: Regulatorna zahtijeva da preduzeća koja kotiraju na berzi, uključujući banke i osiguravajuće kuće, pripremaju svoje konsolidovane račune u skladu sa odobrenim MSFI počevši od 2005. Zemlje članice EU takođe imaju opciju da zahtijevaju iz ove regulatorne prošire na preduzeća koja ne kotiraju na berzi i na izradu godišnjih računa. Pošto su regulatorne direktno primjenjive i u svim zemljama članicama EU, bez ikakve potrebe za nacionalnim provođenjem zakona (za razliku od Direktiva), Regulatorna br. 1606/2002 će automatski postati obavezna ako se Bosna i Hercegovina pridruži EU. Ipak, mi smo uobzirili Regulatornu br. 1606/2002 i osiguraćemo da preduzeća koja kotiraju na berzi u BiH budu dobro opremljena za ispunjavanje zahtijeva iz Regulatorne u narednim godinama.
  - Direktiva o prospektima (brošurama) (2003/71/EC): Ova Direktiva, zajedno sa Regulatornom br. 809/2004 postavlja informacije sadržane u prospektima, kao i format, inkorporiranje prema referenci i objavljivanje oglasa.
  - Direktiva o transparentnosti preduzeća kojima se javno trguje (2004/109/EC): Ova Direktiva postavlja minimalne zahtijevaju transparentnosti za preduzeća koja kotiraju na berzi, povećanja kvaliteta informacija dostupnih investitorima u vezi poslovanja preduzeća i njihovog finansijskog položaja.
- Osigurati da zakoni i propisi Bosne i Hercegovine budu u skladu sa relevantnim standardima koje objavljuje CESR-fin. CESR-fin je stalna operativna grupa Odbora Evropskih Regulatora za hartije od vrijednosti (CESR) čija uloga je da koordinira rad članova CESR-a, u oblasti priznavanja i primjene standarda finansijskog izvještavanja u Evropi. Mi ćemo posebno uobziriti Standard br. 1 o Finansijskim Informacijama, *Primjena standarda finansijskih informacija u Evropi*, i Standard br.2 o Finansijskim Informacijama, *Koordinacija aktivnosti primjene*.

- Osigurati harmonizaciju regulatornih zahtjeva, na primjer u slučaju komercijalne banke koja kotira na berzi, u smislu uzimanja u obzir regulatornih zahtjeva entitetskih agencija za bankarstvo.

Ishod

Izrada konzistentnog legislativnog i regulativnog okvira koji podržava modernizovano okruženje izvještavanja za preduzeća koja kotiraju na berzi, u skladu sa pripadajućim obavezama iz *acquis communautaire*.

Ključni učesnici

Aktiv. br	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
14	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBiH</p>	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBiH</p>	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p> <p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Preduzeća koja kotiraju na berzi</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 150,000 evra</p> <p>Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa</p>	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBIH</p>	150,000 evra		X	
<p>Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju Bosne i Hercegovine</p>					

3.25 Podrška Komisijama za hartije od vrijednosti FBIH & RS (I)

Cilj

Razvoj i jačanje Komisije za hartije od vrijednosti FBIH (FBIH SEC) i Komisije za hartije od vrijednosti RS (RS SEC) u cilju pružanja podrške provođenju i primjeni zakonskog pregleda koji je inicirala ova strategija, u okviru zakonske akcije u vezi sa Finansijskim Izvještavanjem preduzeća koja kotiraju na berzi.

Opis

Ova aktivnost će obuhvatati slijedeće:

- Studiju organizacionog uticaja u svrhu određivanja i provođenja najefikasnijih organizacionih struktura i resursa potrebnih da se Komisije za hartije od vrijednosti RS i FBIH učine nezavisnim administrativnim autoritetima.
- Izradu odgovarajuće strategije i politika u vezi sa CESR standardima, kao što je konzistentna politika akcija, gdje se slične akcije usvajaju u slučajevima u kojima se otkriju slični prekršaji.
- Izradu smjernica za preduzeća koja kotiraju na listi – šta svaki od autoriteta očekuje u smislu dokumentacije od emitera koji kotiraju na berzi.
- Izrada priručnika za osoblje Komisija za hartije od vrijednosti FBIH i RS – kako će se autoritet provoditi praćenje i primjenu standarda uključujući metode primjene, koje se kreću u rasponu od jednostavnih formalnih provjera do detaljne suštinske provjere, zavisno od procjene rizika, aktivnosti o materijalnim netačnim izjavama

(tvrdnjama), koordinaciji primjene sa drugim odgovornim tijelima i izvještavanje javnosti.

- Uspostavljanje kontrole kvaliteta/proces kontinuiranog poboljšanja za praćenje i primjenu.
- Uspostavljanje uparenog programa za svaku Komisiju za hartije od vrijednosti sa odgovarajućim regulatorom i članom CESR-a u postojećoj zemlji članici EU, kako bi se olakšalo prebacivanje adekvatno kvalifikovanog osoblja iz jedne u drugu organizaciju, kako bi se svakoj Komisiji za hartije od vrijednosti pomoglo u:
  - Obuci i prenosu znanja o uticajima CESR standarda, kako u smislu teoretskih koncepta tako i kod primjenjenih tehnika i praksi, kao što je na riziku baziran pristup praćenju i primjeni.
  - Vršenje inspekcija i/ili svakodnevnog nadzora i usmjeravanja u procesu praćenja i primjene;
- Pored toga, kako i RS i FBiH Komisije za hartije od vrijednosti imaju potencijalno vitalnu ulogu za akcionare preduzeća koja kotiraju na berzi u BiH, da bi se povećala svijest o njihovoj ulozi i koristima za akcionare, biće provedena kampanja na podizanju svijesti, kao dio opšteg programa promovisanja.

Ova kompletna aktivnost treba da uobziri tekuće objave Evropske Komisije, CESR-fin, Međunarodne Organizacije Komisija za hartije od vrijednosti (IOSCO), IFAC-a, i IASB-a.

Ishod

Razvoj Komisija za hartije od vrijednosti FBiH i RS u cilju pružanja podrške provođenju i primjeni zakonskog pregleda inciranog ovom strategijom, u okviru zakonske akcije koja se odnosi na Finansijsko Izvještavanje preduzeća koja kotiraju na berzi, kako bi se razvila kultura usklađenosti i konačno unaprijedilo finansijsko izvještavanje preduzeća koja kotiraju na berzi u Bosni i Hercegovini. Ova kultura se može raširiti na širi finansijski sektor i šire, u dužem vremenskom periodu.

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
---------------	------------------	--------------------	---------------------	-----------------

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
15	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBiH</p>	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBiH</p>	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p> <p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Preduzeća koja kotiraju na berzi</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir, Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 300,000 evra</p> <p>Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa</p>	<p>Komisija za hartije od vrijednosti RS</p> <p>Komisija za hartije od vrijednosti FBiH</p>	300,000 EUR		X	
<p>Pokazatelj učinka: Pouzdanost i konzistentnost godišnjih i konsolidovanih finansijskih izvještaja preduzeća koja kotiraju na berzi, prema ocjeni A&A ROSC tima Svjetske Banke</p>					

3.26 Objavljivanje i popunjavanje finansijskih informacija (S)

Cilj

Osigurati da zakoni i propisi Bosne i Hercegovine budu u skladu sa relevantnim dijelovima *acquis communautaire* koji se odnose na objavljivanje i popunjavanje finansijskih informacija³² uključujući principe obaveznog objelodanjivanja, minimalne zahtjeve transparentnosti i da budu usklađeni sa ostalim relevantnim domaćim zakonima.

Opis

Ova aktivnost će uključiti slijedeće:

- Osigurati konzistentnost i predvidljivost unutar zakonskog okvira u Bosni i Hercegovini.
- Osigurati harmonizaciju regulatornih zahtjeva, na primjer u slučaju finansijskih institucija koje kotiraju na berzi, tako da uobzire regulatorni zahtjevi Komisija za hartije od vrijednosti FBiH i RS i Agencija za bankarstvo RS i FBiH (FBA & ABRS).
- Osigurati da svaki kompetentan administrativni autoritet ima potrebna ovlaštenja.

Ovo takođe uključuje prateće aktivnosti pregleda zakona i propisa primjenjivih na Registar finansijskih izvještaja u entitetima, da bi se:

- Postavljanje principa obaveznog objelodanjivanja finansijskih informacija. Direktiva se odnosi na informacije zakonske prirode, naime instrument konstituisanja, statut ukoliko je sadržan u odvojeni instrument, iznos upisanog kapitala, bilans stanja i obračun gubitka i dobitka za svaku finansijsku godinu, svaki prenos sjedišta kompanije, objava ništavnosti preduzeća od strane sudova, i svaki instrument ili odluka koji se odnose na trajanje, tok poslovanja ili likvidaciju preduzeća .

Sredstva objelodanjivanja su trostruka: prvo, otvaranje fajla za svako preduzeće u zvaničnom registru; drugo, objavljivanje u nacionalnom službenom glasniku; i treće, pokazatelj o svojoj poslovnoj dokumentaciji, o zakonskom obliku i registrovanom mjestu

---

³² Прва Директива Закона о предузећима (68/151/ЕЕС), Четврта Директива о годишњим рачунима (78/660/ЕЕС), и Седма Директива о консолидованим рачунима (83/349/ЕЕС) примјењују се на сва предузећа са ограниченом одговорношћу. Оне успостављају принцип обавезног објелодањивања. Директива о транспарентности (2004/109/ЕС) утврђује минималне захтијеве транспарентности за предузћа која котирају на берзи, повећавајући квалитет информација које су на располагању инвеститорима у вези са учинком и финансијским положајем предузећа.

poslovanja preduzeća, te registru u kojem se čuva fajl o preduzeću, zajedno sa brojem preduzeća u tom registru.

Pored toga, Direktiva 2003/58/EC kojom se mijena Prva Direktiva Zakon o oreduzećima, olakšava i uobličava pristup javnosti ka informacijama o preduzećima i pojednostavljuje formalnosti objelodanjavanja koje su nametnute preduzećima. Takođe zahtijeva od zemalja članica da obezbijede adekvatne kazne u slučaju neusklađenosti od strane preduzeća.³³

- Postaviti minimalne zahtjeve transparentnosti za preduzeća koja kotiraju na berzi. UO je uobzirio zahtjeve transparentnosti postavljene u Direktivi o transparentnosti, čime se kompletira paket mjera u okviru Akcionog Plana za Financijske Usluge EU, uključujuću Regulativu 1606/2002 i Direktivu o prospektima (brošurama). U okviru Direktive, svi emiteri hartija od vrijednosti će morati da obezbijede godišnje finansijske izvještaje u roku od četiri mjeseca nakon zavšetka finansijske godine. Investitori koji ulažu u akcije dobijaće potpunije polugodišnje finansijske izvještaje.
- Osmisliti podsticaje bazirane na mjerama zastrašivanja (tj.sankcije) kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima popunjavanja u vezi sa godišnjim računima i konsolidovanim računima.

Ishod

Izrada konzistentnog legislativnog i regulatornog okvira za objavljivanje i popunjavanje finansijskih informacija u Bosni i Hercegovini, koji ispunjava zahtjeve evropskih zakona i podstiče kulturu usklađenosti.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
-------------------	--------------------------	----------------------------	-----------------------------	------------------------

³³ Конкретно, УО ће осигурати да БиХ испита практично провођење захтијева да се стави на располагање, најкасније од 1.јануара 2007.године, на штампаним материјалима или на електронским медиима, у зависности од тога шта подносилац захтијева изабере, конкретно објелодањивање докуменатиције о одређеној врсти предузећа.

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
16	Ministarstvo Finansija (država) Finansijski Registar Minsitarstva Finansija (FBiH) Finansijski Registar Minsitarstva Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & Reviziju Minsitarstvo Finansija (država) Minsitarstvo Finansija (FBiH) Minsitarstvo Finansija (RS)	FBiH SEC RS SEC SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Preduzeća Cjelokupna jevanost

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 150,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Ministarstvo Finansija (država) Finansijski Registar Minsitarstva Finansija (FBiH) Finansijski Registar Minsitarstva Finansija (RS)	150,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Komisije o napredovanju Bosne i Hercegovine					

3.27 Podrška u popunjavanju izvještaja (I)

Cilj

Razviti i ojačati entitetski nivo Registra Finansijskih Izvještaja ministarstava finansija u BiH kako bi se podržali izrada, provođenje i primjena principla obaveznog objelodanjivanja, minimalnih zahtijeva transparentnosti konzistentnih s drugim relevantnim domaćim zahtijevima.

Opis

Ova aktivnost uključuje slijedeće:

- Snabdjeti ministarstva finansija (registre finansijskih izvještaja) sa sistemima i tehnologijama koji omogućavaju provođenje politika i procedura utvrđenih u zakonskoj aktivnosti koja se odnosi na popunjavanje finansijskih informacija. Ovi sistemi trebaju da:
  - Olakšaju elektronsko prikupljanje godišnjih izvještaja i konsolidovanih godišnjih izvještaja.
  - Omoguće pohranjivanje godišnjih izvještaja i konsolidovanih godišnjih izvještaja na vremenske periode usklađene sa zahtijevima EU.
  - Omoguće elektronsko pristupanje godišnjim izvještajima i konsolidovanim godišnjim izvještajima, uz određene zaštitne mjere.
  - Podrže praćenje usklađenosti sa zakonskim zahtijevima za popunjavanje godišnjih izvještaja i konsolidovanih godišnjih izvještaja.
- Podržati uspostavljanje sistema procedura koje će pratiti otkrivanje neusklađenosti sa zahtijevima popunjavanja, uz adekvatnu primjenu koja će ohrabriti dugoročnu usklađenost.
- Podržati ministarstva finansija (registre finansijskih izvještaja) u prilagođavanju iskustava drugih zemalja članica EU, na način da komercijalizuju informacije bazirane na prikupljenim podacima (tj. podaci po određenim sektorima, snimci kretanja). Međutim, sve ove aktivnosti zavise od prikupljanja kvalitetnih finansijskih izvještaja o preduzećima, što je primarni cilj ove strategije i akcionog plana.
- Izraditi i provesti Informativnu Strategiju i pregled procesa poslovanja za ministarstva finansija (registre finansijskih izvještaja), usklađene sa EU zahtijevima godišnjih izvještaja i konsolidovanih izvještaja, analizirajući mogućnost korištenja XBRL-a.
- Razviti aktivnosti širenja podata u registrima, u svjetlu *acquis communautaire* i zahtijeva vlade Bosne i Hercegovine.

- Izgraditi dodatni kapacitet za jačanje resursa registra i razvoj aktivnosti primjene u ministarstvima finansija (registrima finansijskih izvještaja), uključujući preduzimanje aktivnosti po pitanju kršenja zahtijeva za popunjavanje.

Ishod

Doprinjeti značajnom povećanju dostupnosti kvalitetnih finansijskih informacija za javnost u Bosni i Hercegovini, što će:

- Ispuniti zahtjev iz *acquis communautaire* u vezi sa objavljivanjem i popunjavanjem finansijskih informacija.
- Zaštititi treće strane (uključujući povjerioce, dobavljače, zaposlene, itd.), jer će javna dostupnost godišnjih izvještaja i konsolidovanih izvještaja smanjiti asimetričnost informacija između firmi i trećih strana, čime će ovi drugi postati manje ranjivi.
- Zaštititi javnost od potencijalnog negativnog ekonomskog uticaja (tj. u slučaju ekonomski značajnih preduzeća, gdje njihove aktivnosti i/ili prestanak rada mogu imati značajan negativan uticaj na lokalnu ekonomiju).
- Promovisati poboljšanje rasuđivanja i unutar firmi i u ekonomiji (tj., menadžeri i investitori imaju veću sposobnost razlikovanja dobrih i loših investicionih mogućnosti i poslovnih aktivnosti).

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
17	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Finansijski Registar Ministarstva Finansija (FBiH)</p> <p>Finansijski Registar Ministarstva Finansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>FBiH SEC</p> <p>RS SEC</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Preduzeća</p> <p>Cjelokupna javnost</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Total Budget Required	Vremenski Okvir (godine)
---------------------------	--------------------------	-----------------------	--------------------------

			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 250,000 evra	Ministarstvo Finansija (država)				
Hardver, softver & oprema– 750,000 evra	Finansijski Registar Ministarstva Finansija (FBiH)	1,000,000 EUR		X	
Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Finansijski Registar Ministarstva Finansija (RS)				
Pokazatelj učinka: Izvještaj Evropske Unije o napredovanju Bosne i Hercegovine; broj godišnjih (konsolidovanih računa) dat na raspolaganje korisnicima i usklađenost sa zahtijevima popunjavanja (kao % registrovanih preduzeća)					

3.28 Uspostavljanje nadzora nad revizorskom profesijom (I)

Cilj

Podržati iniciranje javnog nadzora tijela za revizorsku profesiju u Bosni i Hercegovini, što bi uključivalo i određivanje i detaljno osmišljavanje operativne arhitekture tog tijela³⁴

Opis

Ova aktivnost će podržati osmišljavanje operativne arhitekture nadzornog tijela, uključujući:

- Usklađivanje državnih i entitetskih zakona sa zahtjevima nadzora revizorske profesije.
- Obim nadzora (tj. edukacija, licenciranje, postavljanje standarda, uvjeravanje o kvalitetu, disciplinski sistemi).
- Kompetentnost nadzora (tj. istražna i disciplinska ovlaštenja):
  - Za promovisanje poštovanja visokih profesionalnih standarda u revizorskoj profesiji;
  - Za praćenje provođenja odredbi zakona i propisa;
  - Za pregled procedura sticanja zvanja ovlaštenog revizora, koje provede SRR RS & SRR FBiH;
  - Za praćenje rada SRR RS & SRR FBiH po pitanju rada njihovih članova, u vezi sa edukacijom, sistemom uvjeravanja o kvalitetu i profesionalnom etikom.
- Transparentnost nadzora (tj. objavljivanje godišnjih programa rada i izvještaja o aktivnostima).
- Finansiranje sistema nadzora osigurava i oslobađa od svih neprikladnih uticaja zakonom propisanih revizora ili revizorskih firmi.
- Izraditi “Memorandum o razumijevanju” sa ključnim regulatornim partnerima.
- Izrada smjernice koje opisuju uspostavljanje aranžmana u tijelu za uveravanje o kvalitetu i disciplinske sisteme, uzimajući u obzir:
  - Tekuće uvjeravanje o kvalitetu i disciplinske sisteme; i
  - Potrebu za saradnjom sa kompetentnim vlastima zemalja članica EU uvijek kada je potrebno, u svrhu with izvršenja dužnosti javnog nadzora u okviru nove

---

³⁴ Независни надзор прописа ревизорске професије укључује праћење квалитета ревизорске функције у вези са економски значајним тијелима и независни надзор прописа рачуноводствене професије у складу са члановима 31-34 нове Осме Директиве Закона о предузећима ЕУ (поставља правила јавног надзора и регулаторних аранжмана између земаља чланица).

Osme Direktive Zakona o preduzećima EU. Sistem će posebno omogućiti razmjenu informacija i saradnju u istragama vezanim za izvršenje zakonom propisanih revizija.

Ishod

Uspostavljanje nadzornog tijela pomoći će da se uvjere regulatori, investitori i cijela javnost u to da se na revidirane godišnje račune i konsolidovane račune može osloniti u stvaranju tačne slike o finansijskom zdravlju revidiranih preduzeća u Bosni i Hercegovini.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
18	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Nadzorna tijela u zemljama članicama EU</p> <p>Cjelokupna javnost</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Raesursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Operativna podrška – 50,000 evra</p> <p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra</p>	<p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	150,000 evra	X		
Pokazatelj učinka: Pokretanje nadzornog tijela					

3.29 Razvoj nadzora revizorske profesije (I)

Cilji

Pomoći nadzornom tijelu u provođenju strukturiranog procesa i procedura utvrđenih kroz uspostavljanje pokrenutih ovom strategijom u okviru akcije 19.

Opis

Ova aktivnost će inicijelno razviti sposobnosti nadzornog tijela, uključujući:

- Uspostavljanje Sekretarijata – regrutovati i postaviti osoblje.
- Provesti resursni plan kojim će se odgovoriti na fundamentalne zahtjeve nadzornog tijela (Prostorije, uređenje kancelarije, informaciona tehnologija, kancelarijski materijal, telekomunikacije, itd.).
- Uspostavljanje detaljnog utvrđivanja internih procedura i pravila uključujući glasanje, odlučivanje, primjenu i superviziju.
- Uspostavljanje pisanih pravila i propisa za nadzorno tijelo, u skladu sa zakonima.
- Provođenje plana poslovanja, da bi se ispunili ciljevi u vezi sa finansijskom održivošću nadzornog tijela.
- Potpisivanje i provođenje “ Memoranduma o Razumijevanju” sa regulatornim partnerima.

Aktivnosti će takođe uključiti organizaciju serije seminara sa izabranim članovima nadzornog tijela, kako bi se potvrdilo njihovo razumijevanje uloge i funkcija u nadzornom tijelu, uključujući zahtjeve javnog nadzora u vezi sa uvjeravanjem o kvalitetu i disciplinskim sistemima.

Ishod

Program podrške će pomoći da se osigura da će se nadzorno tijelo razviti kao efektivna i efikasna organizacija koja će biti sposobna da podupre regulatornu strukturu revizorske profesije u Bosni i Hercegovini u dužem periodu. Efektivan javni nadzor nad revizorskom profesijom je vitalni element u održavanju i jačanju povjerenja u revizorsku funkciju.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
------------	---------------	-----------------	------------------	-----------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
19	<p>Nadzorno tijelo</p> <p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>Ministarstvo Finansija (Država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	<p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Nadzorno tijelo u zemljama članicama EU</p> <p>Cjelokupna javnost</p> <p>Zakonom propisani revizori & revizorske firme</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Timing (Yrs)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Operativna podrška – 20,000 evra</p> <p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 60,000 evra</p> <p>Hardver, softver & oprema – 20,000 evra</p>	<p>Nadzorno tijelo</p> <p>Ministarstvo Finansija (država)</p> <p>Ministarstvo Finansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Finansija (RS)</p>	100,000 evra		X	
<p>Pokazatelj učinka: Objavljivanje odgovarajućeg godišnjeg izvještaja od strane nadzornog tijela</p>					

3.30 Podrška u izgradnji kapaciteta nadzornog tijela (I)

Cilj

Pomoći u tekućem i dugoročnom nadzoru revizorske profesije u Bosni i Hercegovini, kroz pružanje podrške razvoju kapaciteta, iskustva i sposobnosti nadzornog tijela.

Opis

Aktivnost će podržati tekući i dugoročan nezavisni nadzor računovodstvene profesije kroz:

- Stavljanje na raspolaganje internacionalne ekspertize u svrhu pomoći nadzornom tijelu u određenom periodu.
- Tekuća obuka i razvoj u praćenju kvaliteta revizorske funkcije.
- Uspostavljanje odnosa sa nadzornim tijelima u EU, kako bi se omogućio prenos iskustava.
- Razvoj i provođenje strategije kojom bi se osigurala održivost nadzornog tijela na osnovu iskustava drugih zemalja slične veličine u EU (tj. Estonija, Latvija, Litvanija, Slovenija).

Ishod

Razvoj seta internih sposobnosti i iskustava koja će nadzornom tijelu dati sposobnost vršenja nadzora nad revizorskom profesijom u BiH, na efektivan i efikasan način na konzistentnoj dugoročnoj osnovi.

Knjučni učnjsnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
------------	------------------	--------------------	---------------------	--------------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
20	Nadzorno tijelo Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	SRR RS SRR FBiH UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Nadzorna tijela u zemljama članicama EU Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra	Nadzorno tijelo Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	150,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Objavljivanje prikladnog godišnjeg izvještaja od strane nadzornog tijela					

3.31 Izgradnja kapaciteta za podršku revizorske profesije (I)

Cilj

Pomoći Komisiji za računovodstvo & reviziju, SRR RS & SRR FBiH u izgradnji dovoljnog kapaciteta za povećanje efektivnosti organizacija u obezbjeđivanju uslova za unapređenje kvaliteta revizorskih usluga u Bosni i Hercegovini. Aktivnosti treba da podrže razvoj i jačanje revizorske profesije kako bi se, u javnom interesu, omogućilo pružanje usluga konzistentno visokog kvaliteta.

Opis

Da bi se ispunio ovaj cilj, potrebno je izgraditi sposobnosti SRR RS & SRR FBiH, što će uključiti sljedeće:

- Podržati Sekretarijat u SRR RS & SRR FBiH;
- Podržati plan poslovanja, kako bi se ispunili postavljeni ciljevi u vezi sa finansijskom održivošću SRR RS & SRR FBiH;
- Podržati strategiju ljudskih resursa, kako bi se ispunili postavljeni ciljevi u vezi sa stručnim sposobnostima u SRR RS & SRR FBiH;

UO će uobziriti IFAC – ove smjernice nazvane *Uspostavljanje i Nadzor Profesionalnog Tijela Računovođa*.

Ishod

Aktivnost će povećati efektivnosti SRR RS & SRR FBiH u obezbjeđivanju uslova za unapređenje kvaliteta revizorskih usluga u Bosni i Hercegovini. Potrebni resursi omogućavaju jačanje arhitekture SRR RS & SRR FBiH i njihov *modus operandi* će biti efektivno iskorišten ukoliko mogu poduprijeti svoje strukture omogućavajući budući uspjeh. Konzistentnost sa IFAC-ovom Izjavom o obavezama članova (SMOs) omogućiće jasne odrednice koje će pomoći SRR RS & SRR FBiH da osiguraju visoko- kvalitetan učinak profesionalnih revizora.

Ključni učesnici

Aktiv.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
--------	------------------	--------------------	------------------	--------------------

21	Komisija za računovodstvo & Reviziju SRR RS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme
----	---	--	---	---

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH	150,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Održiv Plan poslovanja za revizorske organizacije					

3.32 Unapređenje programa edukacije za revizore (I)

Cilj

Unašređenj programa računovodstvene edukacije za revizore u Bosni i Hercegovini uobzirujući zahtijeve zakona o računovodstvu & reviziji, nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU, IFAC-ove Međunarodne obrazovne standarde, i “Globalni obrazovni program za profesionalnu edukaciju profesionalnih računovođa” koji je objavila međuvladina radna grupa eksperata za Međunarodne standarde računovodstva i izvještavanja.

Ova aktivnost će obuhvatiti pružanje podrške u izgradnji kapaciteta, kako bi se omogućio razvoj lokalne ekspertize i olakšali tekući dugoročni razvoj i provođenje programa edukacije za zakonom propisane revizore u Bosni i Hercegovini.

Opis

Pružanje pomoći Komisiji i SRR RS & SRR FBiH u unapređenju programa edukacije, kako bi se podržao razvoj opšteg znanja, intelektualnih sposobnosti i komunikacijskih vještina koje zakonom propisani revizori moraju posjedovati. Ovo će se postići unapređenjem obrazovnog programa za zakonom propisane revizore u Bosni i Hercegovini, uobzirujući slijedeće:

- Članove 6, 7 i 8 nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU;
- IFAC-ove Međunarodne obrazovne standarde (IES) br. 1, *Zahtijevi ulaska u program edukacije profesionalnih računovođa*;
- IFAC IES br. 2, *Sadržaj programa edukacije profesionalnih računovođa*;
- IFAC IES br. 3, *Profesionalne sposobnosti*;
- IFAC IES br. 4, *Profesionalne vrijednosti, etika i stavovi*;
- IFAC IES br. 5, *Zahtijevi praktičnog iskustva*;
- IFAC IES br. 6, *Ocjena profesionalnih sposobnosti i kompetentnosti*;
- IFAC IES br. 7, *Kontinuirani profesionalni razvoj: Program učenja tokom cijelog životnog vijeka i kontinuirani razvoj profesionalne kompetentnosti*;
- IFAC IES br. 8, *Zahtijevi kompetentnosti za profesionalne revizore* (nacrt); i
- Iskustva relevantnih zemalja članica EU u uspostavljanju programa edukacije.

Ova aktivnost će podržati rad Komisije i SRR RS & SRR FBiH na slijedeći način:

- Podrška u kapacitetu za proces profesionalne edukacije kako bi se osiguralo da bude uspostavljen samoodrživ program koji ispunjava ciljeve opštih zahtijeva

edukacije u vezi sa razvojem opšteg znanja, intelektualnih sposobnosti i komunikacijskih vještina koje profesionalni revizori moraju imati.

- Pomoći u prenosu znanja sa međunarodne na lokalnu ekspertizu, u oblasti edukacije i obuke zakonom propisanih revizora.
- Pomoći Komisiji i SRR RS & SRR FBiH, periodično pregledati i poboljšavati okvir za edukaciju zakonom propisanih revizora, uz korišćenje dobrih međunarodnih praksi.

Ishod

Uspješno izvršenje ove aktivnosti omogućiće Komisiji i SRR RS & SRR FBiH da unaprijede proces edukacije za učesnike u profesiji kako bi se osigurala najbolja praksa i ispunjavanje međunarodnih dobrih praksi i EU zahtijeva u stvaranju kompetentnih profesionalnih revizora. Unapređenje obrazovnog programa u Bosni i Hercegovini imaće značajan pozitivan efekat u podršci finansijskom izvještavanju preduzeća u Bosni i Hercegovini, kroz poboljšanje standarda i konzistentnosti obrazovnog okvira koji se koristi za obuku zakonom propisanih revizora.

Pored toga, ova aktivnost će dodatno izgraditi kapacitet da bi se ohrabрили lokalni stručnjaci da razviju sposobnosti i iskustvo kako bi se omogućilo održivo poboljšanje standarda edukacije i ispitivanja novih učesnika u profesiji, podižući tako dugoročno standard revizije u Bosni i Hercegovini.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
-------------------	----------------------	------------------------	-------------------------	------------------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
22	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Opšta javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 200,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH	250,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Unapreden program edukacije za revizore, koji će biti dokazan ispunjavanjem IFAC-ovih Međunarodnih obrazovnih standarda (IES)					

Cilj

Unapređenje efikasnog i efektivnog provođenja programa Kontinuirane Profesionalne Edukacije (CPE) kako bi se osiguralo da SRR RS & SRR FBiH mogu odgovoriti na potrebe svih članova i pružiti pozitivnu i adekvatnu podršku osiguravajući kontinuirano održavanje, razvoj i unapređenje profesionalnog i ličnog znanja potrebnih članovima SRR RS & SRR FBiH u njihovom radnom vijeku. Ova aktivnost će uključiti podršku u izgradnji kapaciteta unutar SRR RS & SRR FBiH, kako bi se olakšali razvoj i povećanje lokalnog znanja, u cilju provođenja CPE programa na tekućoj dugoročnoj osnovi, za članove SRR RS & SRR FBiH u Bosni i Hercegovini.

Opis

Ova aktivnost će iziskivati izradu poboljšanih politika i procedura za CPE koje će biti konzistentne sa zahtjevima iz:

- Članova 13 i 30 nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU;
- IFAC IES br. 7, *Kontinuirani profesionalni razvoj: Program učenja u trajanju životnog vijeka i kontinuirani razvoj profesionalne kompetentnosti*; i
- Postojeće prakse i iskustva relevantnih zemalja članica EU.

Program treba da obuhvati podršku u slijedećim segmentima:

- Jačanje strukture i obima programa obuke³⁵ u cilju unapređenja stručnosti članova SRR RS & SRR FBiH, sa posebnim naglaskom na praktičnoj primjeni MSFI, MSR, i IFAC-ovog Kodeksa etike za profesionalne računovođe.
- Jačanje formalnih zahtjeva programa CPE i izrada plana aktivnosti koji će dovesti do potpunog provođenja CPE u okviru revizorske profesije.
- Jačanje strukture i obima nastavnog materijala u veći sa praktičnom primjenom MSR i Kodeksa etike, koj će koristiti članovi SRR RS & SRR FBiH.

Ova aktivnost će pomoći provođenje unapređenog CPE programa, na slijedeći način:

---

³⁵ Осмишљавање и израда СРЕ курсева која ће омогућити похађање и онима који нису чланови има двије кључне предности, наиме овим се обогађује знање финансијске заједнице у цјелини, а такође моће донијети и значајан прилив прихода за СРР РС & СРР ФБиХ у дугорочном смислу.

- Davanjem potrebne ekspertize SRR RS & SRR FBiH, kako bi se obučilo njihovo osoblje da provodi dalje provodi programe CPE za svoje članove, sa posebnim naglaskom na primjeni MSFI, MSR i IFAC-ovog Kodeksa etike za profesionalne računovođe.
- Obezbjediavanjem nastavnih materijala u vezi sa praktičnim provođenjem MSR i IFAC-ovog Kodeksa etika za profesionalne računovođe, koje će koristiti članov SRR RS & SRR FBiH, kako bi stvorili osnovu za CPE programe obuke.
- Koordinacijom sa višim obrazovnim institucijama u BiH, kako bi se razmotrilo na koji način više obrazovne institucije mogu pomoći u razvoju programa CPE u dugoročnom smislu.³⁶
- Provođenjem strategije, da bi se osigurala održivost CPE procesa, na osnovu iskustava zemalja slične veličine u EU (tj. Estonija, Latvija, Litvanija, Slovenija).
- Stavljanjem na raspolaganje međunarodne ekspertize, u svrhu nezavisne ocjene napredovanja SRR RS & SRR FBiH u ovoj oblasti, na regularnoj osnovi.
- Izgradnjom kapaciteta za početni period programa CPE, podržavajući kontinuirano održavanje, razvoj i jačanje profesionalnog i ličnog znanja i sposobnosti članova SRR RS & SRR FBiH.
- Pružanjem podrške u izgradnji kapaciteta za tekuće provođenje programa CPE, koji će provesti SRR RS & SRR FBiH.
- Pomaganjem u prenosu znanja sa međunarodnog na lokalni nivo u oblasti CPE obuke za zakonom propisane revizore.

Ishod

Važno je da članovi SRR RS & SRR FBiH ostanu kompetentni i da razviju nove sposobnosti kako bi ostali efektivni u svom poslu i karijeri. Ovo će pomoći da se održi mogućnost zapošljavanja članova i njihova reputacija među poslodavcima, klijentima i javnošću. Ovo će takođe pomoći da se održi reputacija SRR RS & SRR FBiH u smislu obučavanja i podrške profesionalaca visokog kalibra. Korist od ulaganja sredstava u izradu ovog programa će biti dugoročna. Uspješan razvoj osnove znanja za sadašnju generaciju revizora imaće dalekosežne posljedice na kvalitet računovodstvenih usluga u Bosni i Hercegovini, u dugoročnom smislu.

Ključni učesnici

---

³⁶ Методе провођења CPE програма треба да буду отворене за индивидуални избор, подвргнут адекватном увјеравању о квалитету.

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
23	SR RRS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za raunovodstvo & Reviziju UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 200,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	SRR RS SRR FBiH Dobrovoljni doprinosi članova revizorske profesije u BiH	250,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Broj zakonom propisanih revizora koji ispunjavaju zahtjeve CPE -a					

3.34 Unapređenje Programa uvjeravanja o kvalitetu (QA) za revizore (I)

Cilj

Unaprijediti program eksternog uvjeravanja o kvalitetu za članove SRR RS & SRR FBiH, uobzirujući slijedeće:

- Član 29 nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU, koja uvodi zahtjev da svi zakonom propisani revizori i revizorske firme budu podvrgnuti sistemu uvjeravanja o kvalitetu;

- Preporuke Evropske Komisije iz novembra 2000.godine, u vezi Uvjeravanja o kvalitetu za zakonom propisanog revizora u EU;³⁷
- IFAC-ova Izjava o obavezama članova, br. 1, *Uvjeravanje o kvalitetu*.³⁸

Ovo će se prvenstveno sastojati od uspostavljanja režima kontrole kvalitet, koji će pregladati i pratiti kvalitet rada revizorske profesije na tekućoj osnovi. Za korisnike finansijskih informacija, eksterna kontrola kvaliteta osigurava određeni nivo kredibiliteta revidiranih godišnjih i konsolidovanih računa.

Opis

Ova aktivnost će podržati jačanje režime eksterne kontrole kvaliteta u okviru revizorske profesije u BiH, na slijedeći nači:

- Kriterijumi koji će se primjenjivati na takav sistem uvjeravanja o kvalitetu su oni koji su utvrđeni u Osmoj Direktivi zakona o preduzećima EU i Preporuci Evropske Komisije iz novembra 2000 u vezi sa Uvjeravanjem o kvalitetu za zakonom propisanog revizora u EU. Konkretni zahtijevi se bave pitanjima kao što je učestalost pregleda kvaliteta, obuhvat pregleda kvaliteta i povjerljivost;
- Unapređenje takvog programa treba da uvede vezu između programa uvjeravanja o kvalitetu i drugih relevantnih radnih grupa SRR RS & SRR FBiH. Na primjer, disciplinski program za zakonom propisane revizije treba da specificira kaznene mjere za neispunjavanje zahtijeva programa uvjeravanja o kvalitetu utvrđenih u okviru ove aktivnosti. Pored toga, Komisija za edukaciju treba da uklopi u svoje CPE programe oblasti za unapređenje procesa revizije utvrđenog programom uvjeravanja o kvalitetu.

³⁷ Европска Комисија је усвојила Препоруку којом се поставља минимум стандарда за системе екстерног увјеравања о квалитету з акконом прописане ревизије у ЕУ. Системи екстерног увјеравања о квалитету су се развили као провјера квалитета законом прописаних ревизија. Циљ увјеравања о квалитету је да осигура да су законом прописане ревизије проведене у складу са постављеним стандардима ревизије и да ревизори поштују етичка правила (укључујући независност). Препорука поставља свеобухватан сет минималних захтијева за системе увјеравања о квалитету у земљама чланицама ЕУ, у смислу да осигурава да су сви законом прописани ревизори покривени еквивалентним системима увјеравања о квалитету, уз Адекватан јавни надзор и објављивање резултата.

³⁸ Изјаву о обавезама чланова 1 треба да примјењују тијела чланице IFAC-а у програмима прегледа увјеравања о квалитету за њихове чланове који проводе одређене задатке ревизије финансијских извјештаја. Ова изјава се примјењује без обзира на то да ли тијела чланице проводе такве програм сами за себе, испред професије, испред влада, регуалтора или других агенција, или програме проводи неко друго тијело.

- Pored toga, sistem uvjerenja o kvalitetu treba da nadzire nadzorno tijelo. Ovo takođe obuhvata superviziju i krajnju odgovornost za postupke uvjeravanja u kvalitetu, koje organizuju SRR RS & SRR FBiH.
- Dodatan razvoj strategije da bi se osigurala održivost procesa uvjeravanja o kvalitetu na osnovu iskustava zemalja slične veličine u EU (tj. Estonija, Latvija, Litvanija, Slovenija);

Ova aktivnost će podržati provođenje poboljšanog režima eksterne kontrole kvaliteta u okviru revizorske profesije u Bosni i Hercegovini, uzimajući u obzir slijedeće:

- Kontrolori moraju imati adekvatne profesionalne kvalifikacije i znanje. Njihova nepristrasnost i objektivnost moraju biti zagarantovane. Moraju se dodijeliti resursi za sisteme kontrole kvaliteta kako bi se osigurali kredibilitet i efektivnost.
- Obuhvat pregleda kvaliteta treba da uključuje ocjenu sistema interne kontrole kvaliteta revizorske firme, uz dovoljno testiranje usklađenosti procedura i revizorskih fajlova, da bi se verifikovalo njihovo adekvatno funkcionisanje.
- Podrška kapacitetu u početnom periodu za SRR RS & SRR FBiH, kako bi se omogućilo provođenje poboljšanog programa kontrole kvaliteta koji ispunjava ciljeve zahtijeva uvjeravanja o kvalitetu, u smislu uvjeravanja i korisnika i trećih strana o standardima rada revizora i revizorskih firmi.
- Izgradnja kapaciteta za SRR RS & SRR FBiH, kako bi se primjenio konkretan program zahtijeva uvjeravanja o kvalitetu.

Ishod

Uvjerenje o kvalitetu je osnovno sredstvo revizorske profesije da pokaže javnosti i regulatorima da revizori rade na nivou koji ispunjava utvrđene standarde revizije i etičke pravila. Unapređenje programa kontrole kvaliteta će biti pozitivan korak u ovom smjeru za revizorsku profesiju u BiH. Ovo takođe omogućava profesiji da podstakne poboljšanja u kvalitetu metoda revizije.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
------------	---------------	-----------------	------------------	-----------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
24	SRR RS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Opretna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 200,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	SRR RS SRR FBiH Dobrovoljni doprinosi članova revizorske profesije u BiH	250,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Broj zakonom propisanih revizora podvrgnutih eksternom uvjeravanju o kvalitetu u BiH u datoj godini; učinak SRR RS & SRR FBiH (uslovno) u okviru IFAC-ovog programa usklađenosti					

3.35 Unapređenje disciplinskog programa za revizore (I)

Cilj

Unaprijediti disciplinski program za članove SRR RS & SRR FBiH u Bosni i Hercegovini kako bi se i korisnici i treće strane uvjerali da je standard rada revizora i revizorskih firmi podložan fundamentalnim principima uvjeravanja o kvalitetu i discipline, u pogledu na:

- Član 30 nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU, koja postavlja generalni princip da će zemlje članice organizovati efikasne i efektne sisteme istrage i efektne

sankcije koje odvrćaju od vršenja, koje mogu biti građanske, administrativne ili krivične;

- Preporuku Evropske Komisije od novembra 2000.godine, u vezi sa Uvjeravanjem o kvalitetu zakonom propisanog revizora u EU; i
- IFAC SMO br. 6, Istraga i disciplina.

Opis

Ova aktivnost će podržat unapređenje disciplinskih programa SRR RS & SRR FBiH, koji će istraživati i kažnjavati kršenje pravila,³⁹ uključujući kršenje profesionalnih standarda i pravila od strane individualnih članova SRR RS & SRR FBiH. Ova aktivnost će obuhvatiti slijedeće:

- Unapređenje provođenja disciplinskog programa, konkretno provodeći strategiju pomoći relevantnim odborima SRR RS & SRR FBiH da primjene preporuke svojih sistema kontrole kvaliteta.
- Unapređenje mandata za aktivnosti uz nametanje sankcija članovima za kršenje propisa, kako bi se postavile jasne posljedice kršenja podzakonskih akata SRR RS & SRR FBiH.
- Izrada aranžmana za žalbe na sankcije koje odrede relevantni odbori SRR RS & SRR FBiH (Disciplinska Komisija) uključujući žalbe uložene kod odgovarajućih tijela (Ministarstvo Finansija). Jačanje strukture disciplinskog sistema treba da uključí:
  - Sve mjere nametnute od strane SRR RS & SRR FBiH će biti date u javnost; i
  - SR RRS & SRR FBiH će informisati odgovarajuće vlasti (Ministarstvo Finansija) o svim nametnutim mjerama.
- Podrška u kapacitetu u početnom periodu za SRR RS & SRR FBiH, kako bi se omogućilo poboljšanje disciplinskog programa, tako da ispunjava ciljeve disciplinskih zahtjeva u vezi sa uvjeravanjem korisnika u standard rada revizora i revizorskih firmi.
- Izgradnja kapaciteta za ICA kako bi se poboljšali konkretni disciplinski nalazi.
- Pomoć u prenosu znanja sa internacionalnog na lokalni nivo, u oblasti disciplinskih akcija za zakonom propisane revizore.

---

³⁹ Кржење прописа укључује све ово: криминалну активност, дјеловање и пропусте који могу компромитовати рачуноводствену професију, кршење професионалних стандарда, кршење етичких захтијева, озбиљан професионални немар, мање озбиљне инстанце професионалног немара које, кумулативно, могу бити показатељ неспремности и незадовољавајућег рада.

Ishod

Koristi unapređenja disciplinskih sistema SRR RS & SRR FBiH će u dugoročnom smislu omogućiti slijedeće:

- Osiguravanje javnog interesa održavanjem i jačanjem standarda profesionalnog ponašanja članova i firmi članica revizorske profesije;
- Ekspeditivno postupanje u pogledu na sankcije namentute onima za koje je utvrđeno da su krivi za kršenje propisa, uključujući oduzimanje prava za bavljenje revizorskim poslom; i
- Pokušaj da se odvrate od budućeg kršenja propisa u svom radu.

Pored toga, efektno jačanje disciplinskih sistema će:

- Podsticati usklađenost sa standardima revizije;
- Podstaci profesionalno ponašanje zakonom propisanih revizora;
- Pomoći u uvjeravanju o kvalitetu revizije; i
- Uvjeriti cjelokupnu javnost u kvalitet rada zakonom propisanih revizora.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
25	SRR RS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju UO Relevantna tijela članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 50,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 100,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	SRR RS SRR FBiH Dobrovoljni doprinos članova revizorske profesije u BiH	150,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Broj zakonom propisanih revizora podvrgnutih disciplinskim procedurama u BiH u datoj godini; učinak SRR RS & SRR FBiH (uslovno) u okviru IFAC-ovog programa usklađenosti					

Cilj

Pomoći da se osigura stavljanje na raspolaganje prikladnog elektronskog javnog registra za zakonom propisane revizore i revizorske firme u Bosni i Hercegovini, koji će omogućiti zainteresovanim stranama da brzo utvrde da li su zakonom propisan revizor ili revizorska firma registrovani, gdje su zvanično locirani i kako su (u slučaju firmi) organizovani.⁴⁰ Ovo obuhvata obezbjeđivanje tehničkih i operativnih resursa za SRR RS & SRR FBiH, kako bi se omogućilo jačanje i održavanje javnog registra za zakonom propisane revizore i revizorske firme, i pomoglo SRR RS & SRR FBiH u tekućoj populaciji ovog javnog registra.

Opis

Ova aktivnost će obuhvatati slijedeće:

- Tehničku pomoć u unapređenju procesa za registar zakonom propisanih revizora u Bosni i Hercegovini, u potpunosti uobzirujući zahtjeve nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU;
- Tehničku pomoć u jačanja procesa i procedura kojim će se omogućiti efektni registar zakonom propisanih revizora, na tekućoj osnovi;
- Podrška sekretarijatu za upravljanje procesom registra, tj. ažuriranjem podataka, bavljenjem javnim upitima, i tekuće održavanje registra informacija, uzimajući u obzir novu Direktivu zakona o preduzećima EU, koja kaže da informacije o registraciji moraju biti ažurirane bez nepotrebnih odlaganja.

Povećanje resursa raspoloživih SRR RS & SRR FBiH u svrhu finansiranja procesa registracije, uključujući:

- Softverski programi za pomoć u procesu elektronske registracije, na osnovu dobre međunarodne prakse ;
- Hardver koji omogućava softverske programe na kontinuiranoj osnovi; i
- Operativni troškovi povezani sa početnim razvojem javnog registra.
- Pružiti podršku u izgradnji kapaciteta za SRR RS & SRR FBiH u tekućoj registraciji zakonom propisanih revizora i revizorskih firmi u Bosni i Hercegovini;

⁴⁰ Ова активност ће провести чланове 15 до 20 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ. Поред тога, треба уобзирити искуства сличних земаља чланица ЕУ (тј. Литваније у којој се конкретан пројекат бавио кључним питањима с којима се БиХ сада суочава). Погледаје ППВУ иницијативу, Техничка помоћ у реформи рачуноводства и ревизије, Фаза 2.

- Staviti na raspolaganje međunarodnu ekspertizu za nezavisnu ocjenu javnog registra i njegovog sadržaja, uzimajući u obzir članove 15 di 20 nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU; i
- Pomoći u prenosu znanja sa međunarodnih na lokalne stručnjake.

Ishod

Snabdjevanje operativnim resursima i ekspertizom omogućiće zainteresovanim stranama da utvrde da li su zakonom propisani revizor ili revizorska firma registrovani, gdje su zvanično locirani i kako su (u slučaju firmi) organizovani. Ovo će pomoći u:

- Pružanju pomoći u identifikovanju osoba koje rade bez dozvole;
- Omogućavanju javnosti da identifikuje prikladne autoritete, ukoliko je potrebno uložiti žalbu protiv zakonom propisanog revizora;
- Povećanju povjerenja javnosti u registrovane revizore;

Dodatni resursi dodijeljeni ovom projektu omogućiće regulisanje profesije na tekućoj osnovi i pomoći ispunjavanju zahtijeva nove Osme Direktive zakona o preduzećima EU.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
26	SRR RS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Ovir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Operativna podrška – 25,000 evra</p> <p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 75,000 evra</p> <p>Hardver, Softver & Oprema – 25,000 evra</p> <p>Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa</p>	<p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p>	125,000 evra		X	
<p>Pokazatelj učinka: Dostupnost elektronskog registra Zakonom propisanih revizora u BiH; zahtijevi za informacijama iz ovih registara na godišnjoj osnovi</p>					

3.37 Evropski & međunarodni odnosi za računovodstvenu profesiju (I)

Cilj

Osigurati da Bosna i Hercegovina ima ulogu u međunarodnoj zajednici računovođa i revizora, kako bi se postiglo slijedeće:

- Zastupljenost BiH na evropskom i međunarodnom nivou, čime će se obezbijediti njen doprinos razvoju računovodstva i revizije; i
- Podešavanje iskustava evropskih i međunarodnih partnera, kako bi se dobio uvid u dobre međunarodne prakse.

Opis

Ova aktivnost će pomoći SRR RS & SRR FBiH da postanu članice evropskih i međunarodnih računovodstvenih organizacija (FEE i IFAC).

Konkretne aktivnosti će obuhvatati:

- Izradu, pokretanje i provođenje strategije, kako bi se omogućila kandidatura SRR RS & SRR FBiH za članstvo u FEE, uključujući ispunjavanje obaveza kandidata za članstvo u FEE. Ovo uključuje slijedeće zahtijeve:⁴¹

⁴¹ На почетку, СРР ФБиХ ће се вјероватно кандидовати за Кореспондентно Чланство (не испуњава све критеријуме за чланство али ради на томе да буде примљен у пуно ординарно чланство), са дугорочном стратегијом пријема у Ординарно Чланство (има адекватне

- Principijelno provođenje tradicionalnih aktivnosti računovođe;
- Posjedovanje najviših profesionalnih kvalifikacija;
- Principijelno provođenje aktivnosti regulisanih Direktivama EU; i
- Posjedovanje ovlaštenja za provođenje zakonom propisanih revizija bez ograničenja, tj. reviziju svih računovodstvenih dokumenata svih kategorija preduzeća.

Dodatna pomoć i podrška obuhvataju jačanje SRR FBiH, tako da ispuni kriterijume za članstvo u IFAC-u, uključujući aktivnosti koje će pomoći da se uspostavi.⁴²

- Dobra pozicija i adekvatna vidljivost na međunarodnom nivou;
- Finansijska i organizaciona struktura koja podržava njegovu sposobnost održanja;
- Interes za IFAC i IASB i njihove programe, aktivnosti i objave; i
- Promovisanje aktivnosti IFAC-a i IASB -a.

Dodatna pomoć i podrška uključuju jačanje SRR RS, tako da ispuni kriterijume za punopravno članstvo u IFAC-u, uključujući aktivnosti koje će pomoći uspostavljanje:

- Održavanje adekvatnih standarda kontrole kvaliteta u skladu sa Međunarodnim Standardima Kontrole Kvaliteta koje je objavio IAASB, uz relevantne nacionalne standarde kontrole kvaliteta i profesionalnog ponašanja, u onoj mjeri u kojoj to ne zabranjuju nacionalni propisi, redovne globalno koordinirane interne preglede uvjeravanja o kvalitetu;
- Politika i metoda provođenja takvih revizija, koje se baziraju, u najvećoj mogućoj mjeri, na MSR-e;
- Politika i metoda koje su u skladu sa IFAC-ovim Kodeksom Etike za profesionalne računovođe i nacionalnim kodeksima etike; i
- Dogovor da se Sekretaru Foruma dostavlja godišnji izvještaj, u obliku koji je odobrio TAC, u kom je prikazano da su gore navedene obaveze po osnovu članstva ispunjene.

Ishod

Ispunjavanje zahtijeva po osnovu članstva u međunarodnoj organizaciji poput FEE –a i IFAC-a imaće dvostruku svrhu. Prvo, kriterijumi za stupanje u članstvo su takođe jedna

---

професионалне стандарде и признат је као довољно угледна организација, и није владина организација).

⁴² Дугорочније, СРР ФБиХ ће настојати да буде примљен у пуноправно чланство у IFAC-у.

vrsta strateškog cilja, čijim će ispunjavanjem SRR RS & SRR FBiH osigurati ispunjavanje profesionalnih propisa. Štaviše, međunarodno iskustvo SRR RS & SRR FBiH pomoći će u upravljanju internim poboljšanjima i omogućiti efikasan i efektan rad SRR RS & SRR FBiH.

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
---------------	------------------	--------------------	---------------------	--------------------

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
27	Komisija za računovodstvo & reviziju SR RRS SRR FBiH	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	UO Relevantne zemlje članice EU FEE IFAC Svjetska Banka	Cjelokupna javnost Zakonom propisani revizori & revizorske firme

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 100,000 evra Adekvatna tehnička pomoć – 200,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH	300,000 evra			X
Pokazatelj učinka: Status i nivo članstva u FEE-u i IFAC-u					

3.38 Podrška nastavnom programu za treći nivo računovodstva (I)

Cilj

Nastaviti obrazovni segment USAID-ovog Projekta reforme računovodstva u BiH, kako bi se povećao standard nastavnog programa računovodstvenih modela koji se uče na trećestepenim institucijama (tj. univerzitetima), sa konačnim ciljem podizanja kvaliteta diplomiranih računovođa koji će raditi u profesiji, kao i opšteg znanja o računovodstvu diplomaca u nekim drugim naučnim oblastima, na primjer u pravu. Nastavni program za računovodstvo i reviziju treba da odražava značajne promjene u okviru računovodstva i revizije, koje su se dogodile proteklih godina.

Opis

Izvršenje aktivnosti treba da uključi:

- Uspostavljanje konsultativne komisije koja će raditi sa relevantnim ministarstvima i univerzitetima i zastupati gledišta svih ključnih učesnika (tj. onih koji izrađuju, regulatora, korisnika i revizora godišnjih i konsolidovanih računa), s ciljem da se razvije i unaprijedi nastavni program računovodstvenih modela, onako kako ga provode sve relevantne obrazovne institucije, prema potrebama moderne tržišne ekonomije.
- Izrada, pokretanje i uspostavljanje programa koje vodi međunarodno priznat univerzitet, u ciljem ispunjavanja plana koji je utvrdila konsultativna komisija.
- Izrada i provođenje strategije s ciljem povećanja kvaliteta i raspoloživosti u BiH udžbenika, oglednih primjera i drugih materijala za obuku o MSR i MSFI, koji je trenutno nedovoljan, posebno u smislu praktične primjene standarda.

Ishod

Finansijsko izvještavanje preduzeća ima ključnu ulogu u dobrom funkcionisanju moderne ekonomije. Posebno je važno da ovu realnost shvati opšta javnost u studentima trećestepene obrazovne institucije. Ovo razumijevanje je razvijeno jakim nastavnim programom za računovodstvo i reviziju na trećem nivou obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Ovo nije važno samo direktno za studente računovodstva, već i za one koji studiraju neke druge nauke (npr. poslovnu administraciju, pravo, ekonomiju) kako bi se osiguralo da svi sektori ekonomije koja funkcionise mogu donositi informacijama dobro potkrijepljene odluke na bazi pouzdanih finansijskih informacija.

Resursi potrebni za pokretanje programa aktivnosti koji vodi ka jačanju nastavnog programa u računovodstvu, dovešće do povećanja nivoa znanja učesnika programa obuke u oblasti revizije, u dugoročnom smislu. Takođe je važno reći da će povećano znanje svih studenata trećeg stepena o računovodstvenim modelima, dovesti do povećanja opšte baze znanja u vezi sa značajem dobrog finansijskog izvještavanja preduzeća.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
28	U. Sarajevo U. Srpsko Sarajevo U. Banjaluka U. Brčko U. Mostar U. Mostar U. Tuzla U. Bihać	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH Sve trećestepene institucije UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost MSP-a Korporativna tijela

Resursi, Budžetm Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna pomoć	Potrebna interna pomoć	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 200,000 evra	U. Sarajevo U. Srpsko Sarajevo U. Banjaluka U. Brčko U. Mostar U. Mostar U. Tuzla U. Bihać	200,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Ažurirani nastavni program za računovodstvo & reviziju, konzistentan sa dobrom međunarodnom praksom					

3.39 Podrška u provođenju poboljšano trećestepenog nastavnog programa (I)

Cilj

Nastaviti segment edukacije USAID-ovog Projekta reforme računovodstva u BiH, u davanju podrške ključnoj grupi profesora, predavača i drugih stručnjaka za edukaciju koji će biti sposobni da provedu i napišu visoko-kvalitetnu literaturu i obuku i dugoročno izrade međunarodno uporediv nastavni program i razumiju praktične aspekte MSFI i MSR.

Opis

Provođenje aktivnosti treba da obuhvati:

- Izradu, pokretanje i uspostavljanje programa koji će ponuditi obuku instruktorima za računovodstvo i reviziju u obrazovnim institucijama u BiH, zasnovanu na slijedećem:
  - Potrebno je obezbjediti stručno znanje kako bi se omogućilo učešće učesnika sa svih fakulteta za računovodstvo širom BiH. Obuka treba da bude provedena na jeziku Bosne i Hercegovine, u okviru međunarodne ekspertize, i zajedno sa lokalnim stručnjacima u BiH, koji su stekli konkurentne vještine u predavanju o MSFI i MSR. Seminari se trebaju fokusirati na konkretnoj metodologiji predavanja o MSFI i MSR, s ciljem izgradnje razumijevanja praktičnih aspekata MSFI i MSR. Prenos znanja i sposobnosti će biti izvršen kroz konkretne metode osmišljene tako da okupe profesore i predavače na interaktivnim sesijama, na kojima mogu razmjenjivati informacije. Veoma je važno to da je velika zajednica profesora u BiH upoznata sa MSFI i MSR i sa novom metodologijom u njihovoj primjeni.
  - Da bi se olakšao prenos znanja sa priznatom međunarodnom institucijom, organizovaće se program razmjene stručnjaka i provesti na ciljnoj grupi predavača ili profesora koji će biti izabrani na konkurentnoj osnovi sa svih fakulteta za računovodstvo širom Bosne i Hercegovine. Ciljane osobe koje će se obučavati trebaju biti predavači ili profesori koji posjeduju značajne komunikacijske sposobnosti i dokazano akademsko iskustvo predavača u višem obrazovanju, i sposobnost izrade nastavnih materijala.
- Izgradnju kapaciteta u okviru trećestepenog obrazovnog sektora, kako bi se nastavilo unapređivanje nastavnog programa za obrazovanje u računovodstvu i reviziji.

Ishod

Da bi se povećao kapacitet univerzitetskih profesora, predavača i ostalih učesnika u edukaciji u oblasti računovodstva i revizije u BiH, da izrade i provedu postojeće i nove kurseve koji će koristiti i primjenjivati MSFI I MSR.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
-------------------	----------------------	------------------------	-------------------------	------------------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
29	U. Sarajevo U. Srpsko Sarajevo U. Banjaluka U. Brčko U. Mostar U. Mostar U. Tuzla U. Bihać	Ministarstvo Finansija (država) Ministarstvo Finansija (FBiH) Ministarstvo Finansija (RS)	Komisija za računovodstvo & reviziju SRR RS SRR FBiH Sve trećestepene institucije UO Relevantne zemlje članice EU Svjetska Banka	Cjelokupna javnost MSP-a Korporativna tijela

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna eksterna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski Okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 600,000 evra Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 150,000 evra Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa	U. Sarajevo U. Srpsko Sarajevo U. Banjaluka U. Brčko U. Mostar U. Mostar U. Tuzla U. Bihać	750,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Brojne razmjene predavača i profesora na međunarodnim univerzitetima; Ažurirani nastavni program u računovodstvu i reviziji konzistentan sa dobrom međunarodnom praksom.					

3.40 Obuka za sudstvo (I)

Cilj

Dobro osmišljen i proveden program obuke koji će povećati nivo razumijevanja sudija o značaju dobrog korporativnog finansijskog izvještavanja i obaveza i prava relevantnih učesnika.

Opis

Rad sa Centrima za obuku sudija i tužilaca⁴³ na podršci programu obuke za pomoć sudijama da:

- Rezimiraju fundamentalne principe finansijskog izvještavanja i konvencije koje imaju fundamentalni značaj za razumijevanje godišnjih i konsolidovanih računa.
- Opišu stepen procjene i prosuđivanja inherentan u procesu finansijskog izvještavanja.
- Razlikuju revidirane od nerevidiranih godišnjih i konsolidovanih računa.
- Donesu informacijama dobro potkrijepljene odluke o ocjeni kredibiliteta stručnjaka za vrednovanje poslovanja.
- Naglase neka od pitanja koja se često pojavljuju u parnicama koje uključuju finansijske informacije.

Ova obuka će minimalno obuhvatiti:

- Godišnje i konsolidovane račune:
  - Upotrebe i svrhe;
  - Ciljevi;
  - Komponente; i
  - Konvencije i standardi;
- Principe kao osnovu za godišnje i konsolidovane račune:
  - Osnovni principi (MSFI);
  - Izvor i hijerarhija; i
  - Procjena i prosuđivanje.
- Revidirane godišnje i konsolidovane račune:
  - Ciljevi i svrhe revizije;

---

⁴³ Namјена Центри за обуку судија и тужилаца (ЈПТС) је да осигурају одрживо, високо-квалитетно, стандардизовано увођење и курсеве континуиране едукације за судије и тужиоце у БиХ. Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) пружа координирану подршку у изградњи капацитета ентитеским ЈПТС, у сарадњи са Савјетом Европе, кроз техничку и међународну донаторску помоћ, при чему ради на јачању финансијске и политичке подршке овим институцијама од стране националних власти. Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) има главну улогу у стварању и развоју стабилне, мирне, демократске и самоодрживе Босне и Херцеговине (БиХ). Управни Одбори ЈПТС-а су сада оперативни и у РС и у ФБиХ. Постављени су директори, а у априлу 2003. обе институције су постале законски регистрована јавна тијела.

- Standardi revizije (MSR);
- Izvještaj revizije; i
- Nivoi uvjeravanja.
- Vrste godišnjih i konsolidovanih računa:
  - Ko koristi godišnje i konsolidovane račune;
  - Godišnji i konsolidovani računi u odnosu na regulatorno izvještavanje; i
  - Potrebe investitora i ostalih.

Ishod

Obezbjedivanje obuke i pružanje podrške sudstvu u razumijevanju finansijskog izvještavanja preduzeća će:

- Povećati svijest sudstva o koristima i zahtjevima dobrog korporativnog objelodanjivanja i transparentnosti u pogledu na finansijsko izvještavanje preduzeća.;
- Povećati potražnju sudstva za dobrim korporativnim objelodanjivanjem i transparentnošću;
- Povećati povjerenje javnosti u preduzimanje zakonskih mjera u slučaju kršenja propisa;
- Povećanje potražnje javnosti za dobrim korporativnim objelodanjivanjem i transparentnošću; i
- Smanjiti rizik od značajih prevara, povećanjem svijesti sudstva o ljudskim pravima i obavezama u vezi sa finansijskim izvještavanjem preduzeća.

Ključni učesnici

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
---------------	------------------	--------------------	---------------------	-----------------

Aktiv. br.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
30	<p>Centri za obuku sudija i tužilaca</p> <p>Ministarstvo Fianansija (država)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (RS)</p>	<p>Ministarstvo Fianansija (država)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>Trećestepene institucije</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Cjelokupna javnost</p> <p>MSP-a</p> <p>Korporativna tijela</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban budžet	Vremenski okvir (godine)		
			0-1	1-3	3-5
<p>Operativna podrška – 50,000 evra</p> <p>Adekvatna eksterna tehnička pomoć – 150,000 evra</p> <p>Regionalna koordinirana podrška u okviru REPARIS programa</p>	<p>Centri za obuku sudija i tužilaca</p> <p>Ministarstvo Fianansija (država)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (RS)</p>	200,000 evra		X	
<p>Pokazatelj učinka: Broj sudija obučanih u okviru novog programa.</p>					

Cilj

Dobro osmišljen i proveden program javne svijesti koji će povećati potražnju javnosti za dobrim finansijskim izvještavanjem preduzeća .

Opis

Pomoć u podizanju javne svijesti i povjerenja u finansijsko izvještavanje u Bosni i Hercegovini treba biti ponuđena raznim učesnicima, kako bi se omogućilo da program javne svijesti obuhvati:

- Koordinaciju za tripartitnom strategijom komunikacija Kancelarije Visokog Predstavnika (OHR) iz maja 2004.godine, koja je pažljivo postavila temelje za kampanju jačanja tekućih aktivnosti zalaganja na unapređenju poslovnog okruženje BiH.
- Isticanje prava akcionara;
- Isticanje zahtijeva zakonom propisane revizije;
- Isticanje finansijskih prednosti snažne kulture usklađenosti;
- Podizanje javne svijesti o prednostima dobrog korporativnog upravljanja;
- Promovisanje javne svijesti o integritetum objektivnosti, kompetentnosti i profesionalizmu ključnih učesnika;
- Davanje informacija, obrazovnih smjernica i tehničke pomoći javnosti; i
- Promovisanje dobrog objelodanjivanja i transparentnosti u pogledu na finansijsko izvještavanje preduzeća.

Konkretnije kampanje podizanja svijesti mogu se fokusirati na:

- Za menadžere – Isticanje kulture poštene i otvorene komunikacije, refokusirajući internu reviziju na velike i rizičnije probleme, i podstičući siguran kanal za zaposlene kojim će prenositi svoje ozbiljne brige; i
- Za direktore – Isticanje sticanja boljeg razumijevanja poslovanja, koristeći to razumijevanje za stavljanje informacijama bolje potkrijepljenih i konstruktivnijih izazova pred menadžment, koristeći pravo pristupa informacijama preko internih i eksternih revizora.

Ishod

Promovisanje svijesti o dobrom korporativnom objelodanjivanju i transparentnosti u pogledu na finansijsko izvještavanje, u dugoročnom smislu će dovesti do:

- Povećanog povjerenja u finansijsko izvještavanje u Bosni i Hercegovini;
- Povećane potražnje javnosti za dobrim korporativnim objelodanivanjem i transparentnošću;
- Smanjenja rizika od značajne prevare, povećanjem svijesti o pravima i obavezama ljudi; i
- Produbljivanje lokalnog znanja o finansijskom izvještavanju, povećavajući bazu potencijalnih investitora i Bosni i Hercegovini.

Ključni učesnici

Aktiv.b r.	Zaduženje (R)	Odgovornost (A)	Konsultovati (C)	Informisati (I)
31	<p>Ministarstvo Fianansija (država)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (RS)</p>	<p>Ministarstvo Fianansija (država)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (FBiH)</p> <p>Ministarstvo Fianansija (RS)</p>	<p>Komisija za računovodstvo & reviziju</p> <p>SRR RS</p> <p>SRR FBiH</p> <p>Trećestepene institucije</p> <p>UO</p> <p>Relevantne zemlje članice EU</p> <p>Svjetska Banka</p>	<p>Cjelokupna javnost</p> <p>MSP-a</p> <p>Korporativna tijela</p>

Resursi, Budžet, Vremenski Okvir i Pokazatelji Učinka

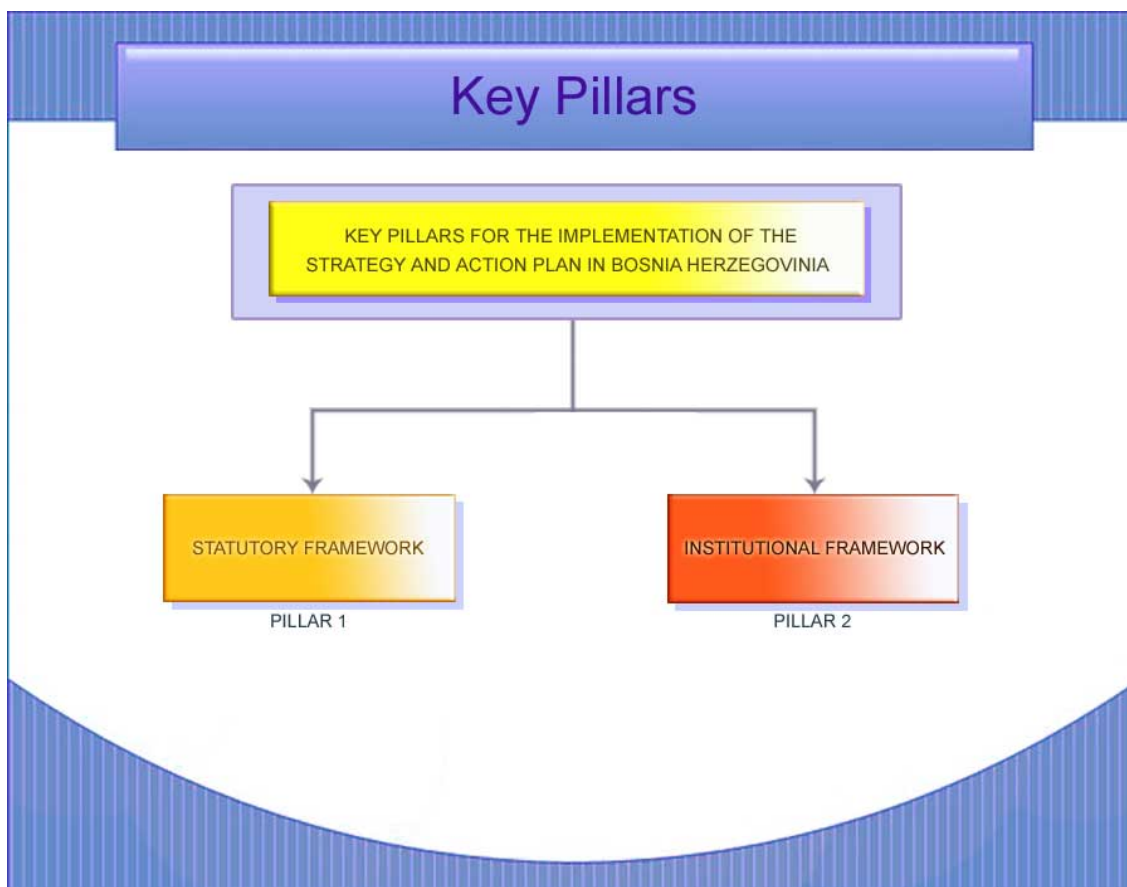
Potrebna eksterna podrška	Potrebna interna podrška	Ukupno potreban	Vremenski okvir (godine)
---------------------------	--------------------------	-----------------	--------------------------

			0-1	1-3	3-5
Operativna podrška – 200,000 evra	Ministarstvo Fianansija (država) Ministarstvo Fianansija (FBiH) Ministarstvo Fianansija (RS)	200,000 evra		X	
Pokazatelj učinka: Pregled razumijevanja opšte javnosti o dobrom finansijskom izvještavanju preduzeća					

4 KLJUČNI STUBOVI STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA

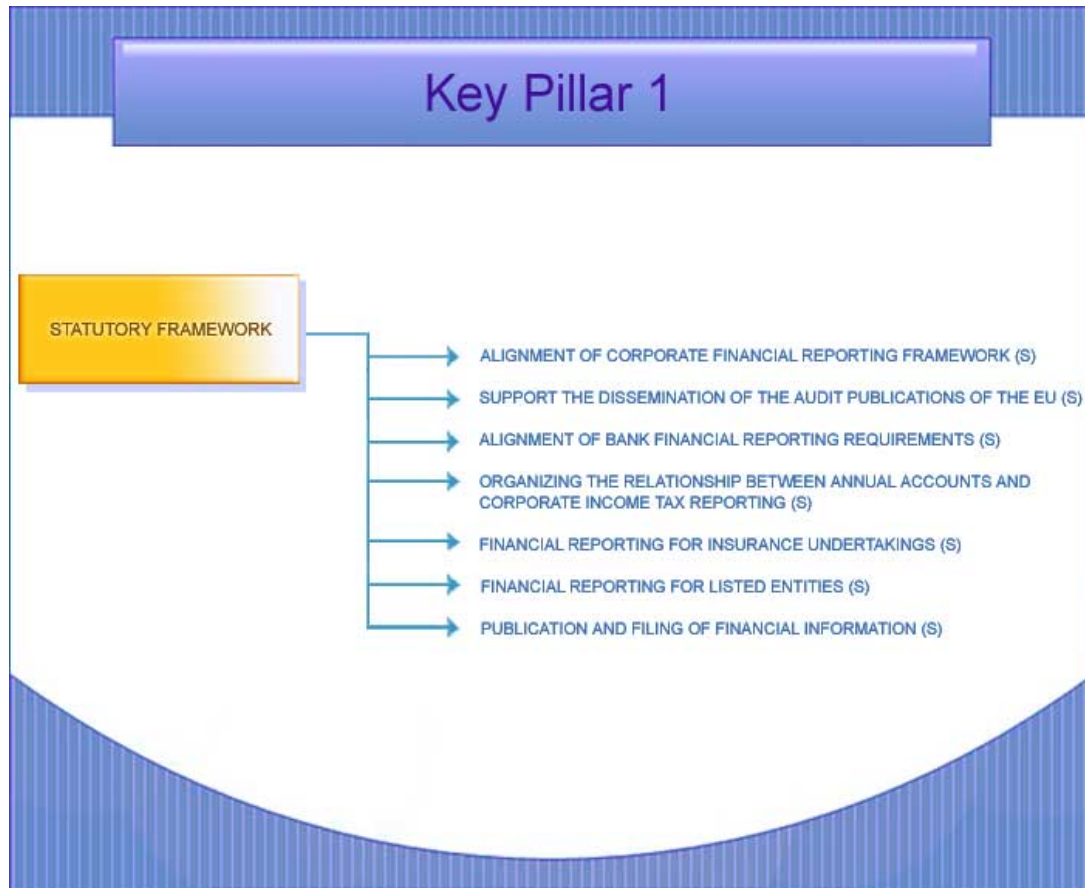
Upravni odbor je u toku svojih konsultacija identifikovao ključne stubove, pna osnovu kojih će biti implementiran akcioni plan.

Na Slici 5-1 u nastavku: Zakonodavni i institucionalni okvir prikazani su ključni stubovi, koji će odrediti svaku od ključnih akcija, koje su identifikovane u strategiji i akcionom planu.

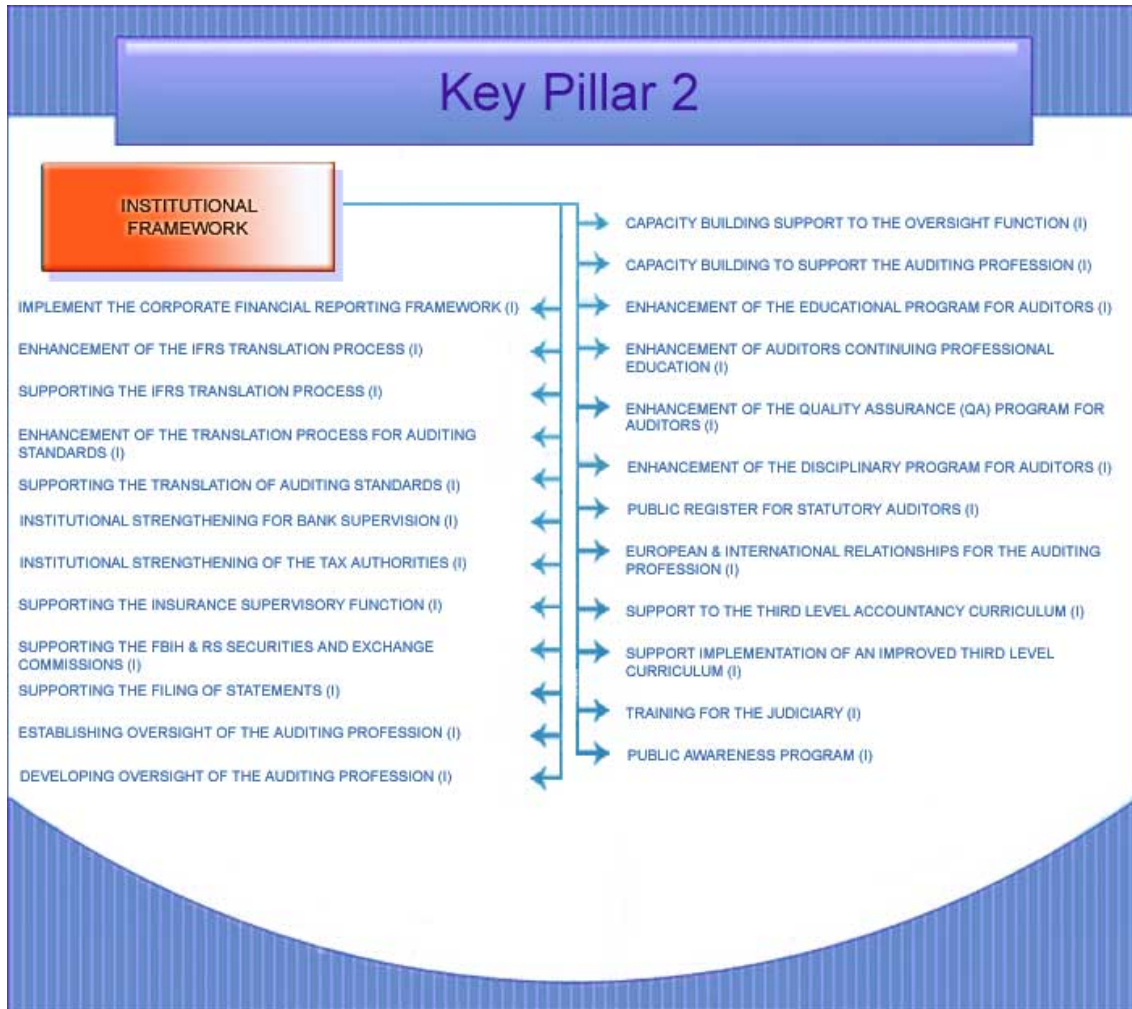
Slika 5-1: Zakonodavni i institucionalni okvir

Na Slici 5-2 u nastavku: Zakonodavni okvir, prikazane su akcije koje će biti razmatrane u okviru zakonodavnog okvira.

Slika 5-2: Zakonodavni okvir

Na Slici 5-3 u nastavku: Institucionalni okvir, prikazane su akcije koje će biti razmatrane u okviru institucionalnog okvira.

Slika 5-3: Institucionalni okvir

5 VREMENSKI RASPORED STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA

U toku identifikovanja aktivnosti koje treba sprovesti u okviru strategije i akcionog plana, takođe je razmatran i njihov vremenski raspored. Smatramo da je u cilju uspješne implementacije faze koja slijedi nakon prihvatanja Akcionog plana, potrebno identifikovati jasan vremenski okvir. Da bi ispunio ovaj cilj, Upravni odbor je utvrdio ključne datume za svaku od pojedinačnih akcija, na osnovu ključnih stubova plana.

Ovu informaciju, koja se odnosi na BiH, dokumentovali smo u nastavku: Slika 6-1: Vremenski raspored implementacije strategije i akcionog plana u BiH.

Ovu informaciju, koja se odnosi na FBiH, dokumentovali smo u nastavku: Slika 6-2: Vremenski raspored implementacije strategije i akcionog plana u FBiH.

Ovu informaciju, koja se odnosi na RS, dokumentovali smo u nastavku: Slika 6-3: Vremenski raspored implementacije strategije i akcionog plana u RS.

Слика 6-2: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у ФБиХ

Delete WCOUNTRY” strategy...

РБ	Назив задатка	2006		2007				2008				2009		
		Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3
1	Подршка супервизији банака над финансијским извјештавањем предузећа (Акција 8 и 9)													
2	Подршка пореским властима (Акција 10 и 11)													
3	Подршка супервизији у области осигурања (Акција 12 и 13)													
4	Подршка Комисијама за хартије од вриједности (Акција 14 и 15)													
5	Подршка објављивању и подношењу финансијских извјештаја (Акција 16 и 17)													
6	Успостављање, развој и подршка надзору над ревизорском професијом (Акција 18, 19 и 20)													
7	Подршка ревизорским професионалним организацијама (Акција 21)													
8	Унапређење програма едукације за ревизоре (Акција 22)													
9	Унапређење програма континуиране професионалне едукације за ревизоре (Акција 23)													
10	Унапређење програма контроле квалитета рада ревизора (Акција 24)													
11	Унапређење програма дисциплинских поступака за ревизоре (Акција 25)													
12	Подршка формирању јавног регистра ревизора (Акција 26)													
13	Подршка екстерној повезаности ревизорске професије (Акција 27)													

Слика 6-3: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у Републици Српској

Рб	Назив задатка	2006		2007				2008				2009		
		Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3
1	Подршка супервизији банака над финансијским извјештавањем предузећа (Акција 8 и 9)													
2	Подршка пореским властима (Акција 10 и 11)													
3	Подршка супервизији у области осигурања (Акција 12 и 13)													
4	Подршка Комисијама за хартије од вриједности (Акција 14 и 15)													
5	Подршка објављивању и подношењу финансијских извјештаја (Акција 16 и 17)													
6	Успостављање, развој и подршка надзору над ревизорском професијом (Акција 18, 19 и 20)													
7	Подршка ревизорским професионалним организацијама (Акција 21)													
8	Унапређење програма едукације за ревизоре (Акција 22)													
9	Унапређење програма континуиране професионалне едукације за ревизоре (Акција 23)													
10	Унапређење програма контроле квалитета рада ревизора (Акција 24)													
11	Унапређење програма дисциплинских поступака за ревизоре (Акција 25)													
12	Подршка формирању јавног регистра ревизора (Акција 26)													
13	Подршка екстерној повезаности ревизорске професије (Акција 27)													

6 PLANIRANA IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA

Upravni odbor je razmatrao metod odobravanja strategije i akcionog plana, kao i svoju ulogu u fazi implementacije. Strategija i akcioni plan će zvanično biti prezentovani državnom i entitetskim ministarstvima finansija. Zavisno od raspoloživosti finansijskih sredstava i potpunog prihvatanja strategije i akcionog plana od strane državnog i entitetskih ministarstava finansija, formiraće se projektni odbor za implementaciju plana.

Ovu informaciju smo dokumentovali na [Slici 7-1: Odobravanje i implementacija strategije i akcionog plana](#)

Слика 7-1: Одобравање и имплементација стратегије и акционог плана

